

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องการกำหนดแนวทางในการจัดทำรายงานผลการใช้หนังสืออิเล็กทรอนิกส์ เพื่อพัฒนาการเรียนรู้ด้านการอ่าน คำคลังของสระตครูปนั้น ผู้วิจัยได้กำหนดหัวข้อในการศึกษาเอกสารและผลงานวิจัยเพื่อนำมาประกอบ ดังนี้

1. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับเด็กที่มีปัญหาทางการเรียนรู้

1.1 ความหมายของนักเรียนที่มีภาวะบกพร่องทางการเรียนรู้เด็กที่มีปัญหาทางการเรียนรู้

1.2 ลักษณะของเด็กที่มีปัญหาทางการเรียนรู้

1.3 ประเภทของนักเรียนที่มีภาวะบกพร่องทางการเรียนรู้

1.4 การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนสำหรับเด็กที่มีปัญหาทางการเรียนรู้

1.5 กระบวนการมีส่วนร่วม

2. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการสอนการอ่าน

2.1 ความหมายของการอ่าน

2.2 ความสำคัญของการอ่าน

2.3 จุดประสงค์ของการอ่าน

2.4 ทฤษฎีการอ่าน

2.5 ปัญหาในการสอนอ่านและปัญหาการอ่าน

2.6 วิธีการสอนอ่านและขั้นตอนในการสอนอ่าน

2.7 เทคนิคการช่วยจำ

2.8 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการอ่าน

3. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับบทร้อยกรองและคำคล้องจอง

3.1 ความหมายของคำคล้องจอง

3.2 ประเภทของคำคล้องจอง

3.3 นิยามและความเป็นมาของบทอาขยาน

3.4 วัตถุประสงค์ของบทอาขยาน

3.5 ประเภทของบทอาขยาน

- 3.7 ความสำคัญและคุณค่าของบทร้อยกรอง
- 3.8 หลักจิตวิทยาที่นำมาใช้ในการสอนการอ่านคำ
- 3.9 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับบทร้อยกรองและคำคล้องจอง
4. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับแบบฝึก
 - 4.1 ความหมายและความสำคัญของแบบฝึก
 - 4.2 ประโยชน์ของแบบฝึก
 - 4.3 ลักษณะของแบบฝึกที่ดี
 - 4.4 หลักในการฝึกทักษะ
5. ความหมายของโปรแกรมช่วยสอน
 - 5.1 เอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวกับโปรแกรมช่วยสอน
 - 5.2 ความหมายของหนังสืออิเล็กทรอนิกส์
 - 5.3 หลักการพัฒนาหนังสืออิเล็กทรอนิกส์
 - 5.4 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาหนังสืออิเล็กทรอนิกส์
6. ความพึงพอใจ
 - 6.1 ความหมายของความพึงพอใจ
 - 6.2 ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับความพึงพอใจ
 - 6.3 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความพึงพอใจ
7. การมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง
8. การวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมครู
9. แผนการสอนเฉพาะบุคคล (IEP)
10. สาระลดรูป
11. ประวัติข้อมูลโรงเรียน
12. ข้อมูลผู้ปกครอง

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับเด็กที่มีปัญหาทางการเรียนรู้

1. ความหมายของนักเรียนที่มีภาวะบกพร่องทางการเรียนรู้เด็กที่มีปัญหาทางการเรียนรู้

สมทรัพย์ สุขอนันต์ (2520 : 25) ได้ให้ความหมายของนักเรียนที่มีภาวะบกพร่องทางการเรียนรู้ หมายถึงความผิดปกติของกระบวนการทางจิตวิทยาตั้งแต่ หนึ่งอย่างขึ้นไป ที่

แสดงออกมาโดยบุคคลที่มีปัญหาในการเข้าใจด้วยคำ การพูด การอ่าน การเขียน การให้เหตุผล ตลอดจนการคำนวณ ความคิดปฏิกิริยาที่เกี่ยวข้องกับภาวะบกพร่องทางระบบประสาทส่วนกลาง และจะติดตัวไปตลอดชีวิต ด้วยเหตุนี้ผู้ที่มีภาวะบกพร่องทางการเรียนรู้ จึงมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำกว่าความสามารถจริงๆที่เขามีอยู่

เบญจพร ปัญญา (2543 : 4) ได้ให้ความหมายของนักเรียนที่มีภาวะบกพร่องทางการเรียนรู้ไว้ว่านักเรียนที่มีปัญหาทางการเรียนรู้หรือภาวะบกพร่องด้านการเรียนรู้ (Learning Disabilities LD) เป็นภาวะบกพร่องในกระบวนการเรียนรู้ ที่แสดงออกมาในรูปของปัญหาการอ่าน การเขียน การสะกดคำ การคำนวณและเหตุผลเชิงคณิตศาสตร์ เกิดจากการทำงานที่ผิดปกติของสมองทำให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำกว่าที่ควรจะเป็น โดยพิจารณาจากผลการเรียนเปรียบเทียบกับระดับเขาวนัปัญหา

กระทรวงศึกษาธิการ (2542 : 4) พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ ได้กล่าวถึงสิทธิทางการศึกษาของคนพิการดังนี้มาตรา 10 “ การจัดการศึกษาต้องจัดให้บุคคลมีสิทธิและโอกาสเสมอกันในการรับการศึกษาขั้นพื้นฐานไม่น้อยกว่าสิบสองปีที่รัฐต้องจัดให้อย่างทั่วถึงและมีคุณภาพโดยไม่เก็บค่าใช้จ่าย การจัดการศึกษาสำหรับบุคคลซึ่งมีความบกพร่องทางร่างกาย จิตใจสติปัญญา อารมณ์ สังคม การสื่อสารและการเรียนรู้ หรือมีร่างกายพิการ หรือทุพพลภาพ หรือบุคคลซึ่งไม่สามารถพึ่งตนเองได้ หรือ ไม่มีผู้ดูแล หรือด้อยโอกาส ต้องจัดให้บุคคลดังกล่าวมีสิทธิและโอกาสได้รับการศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นพิเศษ การศึกษาสำหรับคนพิการในวรรคสอง ให้จัดตั้งแต่แรกเกิดหรือแรกพบความพิการ โดยไม่เสียค่าใช้จ่ายและให้บุคคลดังกล่าวมีสิทธิได้รับสิ่งอำนวยความสะดวก สื่อ บริการ และความช่วยเหลืออื่นใดทางการศึกษาตามหลักเกณฑ์และวิธีการกำหนดในกฎกระทรวง”

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2544 : 9) ได้ให้ความหมายของนักเรียนที่มีภาวะบกพร่องทางการเรียนรู้ไว้ว่า “นักเรียนที่มีภาวะบกพร่องทางการเรียนรู้ หมายถึง นักเรียนที่มีภาวะบกพร่องในกระบวนการทางจิตวิทยา ทำให้นักเรียนมีปัญหาในการใช้ภาษา ทั้งในการฟัง การพูด การอ่าน การเขียน และการสะกดคำ หรือมีปัญหาในการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ ปัญหาดังกล่าวมิได้มีสาเหตุมาจากภาวะบกพร่องทางร่างกาย แขน ขา ลำตัว สายตา การได้ยิน ระดับสติปัญญา อารมณ์ สภาพจิตเวชและสภาพแวดล้อมรอบตัวนักเรียน”

ศรียา นิยมธรรม (2539 : 3) ได้ให้ความหมายของนักเรียนที่มีภาวะบกพร่องทางการเรียนรู้ไว้ว่านักเรียนที่มีภาวะบกพร่องทางการเรียนรู้ (Learning Disabled Children) หมายถึง นักเรียนที่มีความผิดปกติอย่างใดอย่างหนึ่ง หรือหลายอย่างของขบวนการพื้นฐานทาง

จิตวิทยาการเรียนรู้ที่เกี่ยวกับความเข้าใจ การใช้ภาษาพูด หรือภาษาเขียนซึ่งความคิดปกตินี้ อาจเห็นได้ในลักษณะของการมีปัญหาในการรับฟัง การคิด การพูด การอ่าน การเขียน การสะกด หรือการคำนวณ ตลอดจนการรับรู้อันเป็นผลจากความผิดปกติทางสมอง แต่ไม่รวมถึงนักเรียนที่มีภาวะบกพร่องทางการเรียนรู้อันเนื่องมาจากการมองไม่เห็น ปัญญาอ่อน การไม่ได้ยิน การเคลื่อนไหวไม่ปกติเนื่องจากร่างกายพิการ หรืออารมณ์แปรปรวน หรือนักเรียนที่ด้อยโอกาสทางการศึกษา

จากความหมายดังกล่าว สรุปได้ว่า นักเรียนที่มีภาวะบกพร่องทางการเรียนรู้ หมายถึง นักเรียนที่มีภาวะบกพร่องทางกระบวนการทางจิตวิทยา ซึ่งทำให้นักเรียนมีปัญหาทางด้านทักษะการฟัง การพูด การอ่าน การเขียน และการคิดคำนวณ มีความผิดปกติทางสมองซึ่งส่งผลต่อการรับรู้ของนักเรียนซึ่งปัญหาดังกล่าวไม่ได้มีสาเหตุมาจากภาวะบกพร่องทางด้านร่างกาย การมองเห็น การได้ยิน ความบกพร่องทางด้านสติปัญญา อารมณ์และสภาพแวดล้อมต่าง ๆ ที่อยู่รอบตัวนักเรียน

เด็กที่มีปัญหาทางการเรียนรู้เด็กที่มีปัญหาทางการเรียนรู้ (Learning Disabilities - L.D.) เป็นเด็กที่มีปัญหาด้านการเรียนรู้คณิตศาสตร์และภาษาไทย เด็กเหล่านี้มีมากในโรงเรียน หากไม่ได้รับความช่วยเหลือที่ถูกต้อง อาจทำให้ต้องออกโรงเรียนกลางคัน

ผดุง อารยะวิญญู (2544 : 3) กล่าวว่า ภาษาสำหรับความบกพร่อง หรือแอลดี มักส่งผลต่อตัวเด็ก ครอบครัว สังคม ด้านการเชื่อมั่น การนับถือตนเอง การศึกษา อาชีพ และรวมไปถึงมีสาเหตุมาจากความบกพร่องของสมองเฉพาะ บางเรื่องที่เกิดขึ้นในช่วงก่อนหรือหลังคลอด ส่งผลถึงการใช้ชีวิตประจำวัน ในด้านการสร้างสัมพันธภาพที่ดีในครอบครัวและสังคม ภาวะความบกพร่องทางการเรียนรู้ ไม่ได้หมายถึงภาวะด้านสติปัญญา แต่เป็นความบกพร่องด้านการเรียนรู้ที่เกิดจากความไม่สอดคล้องกันระหว่างผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนกับสติปัญญาของเด็ก อาจหมายรวมถึงเด็ก ไม่ได้ใช้ความสามารถเต็มตามศักยภาพที่มีอยู่ เนื่องจากกระบวนการทางสมอง การแปลข้อมูลของสมองซึ่งอาจไม่สามารถเรียนรู้ได้ด้วยวิธีการทั่วไป ทำให้ลำบากในการเรียนรู้มากกว่าเด็กปกติจึงจำเป็นต้องหาบุคคลที่มีความบกพร่องด้านการเรียนรู้ควรได้รับการจัดการศึกษาที่เหมาะสม ได้รับบริการด้านต่าง ๆ ที่จะสามารถช่วยเหลือตั้งแต่ระยะเริ่มแรก ให้สามารถเรียนรู้ได้ โดยอาศัย การใช้ความสามารถของเด็กหรือการค้นหาจุดเด่น ความถนัด และนำไปชดเชยจุดด้อยของตน เพื่อให้สามารถดำเนินชีวิตได้อย่างปกติสุขในสังคมต่อไป ในการจัดการศึกษาปัจจุบันได้มีการพัฒนา โดยการทดลองนำเด็กพิการเข้าไปเรียนร่วมกับเด็กปกติในโรงเรียนทั่วไป เรียกว่า การเรียนร่วม (Intergrated Education หรือ Mainstreaming) ซึ่ง

เบญจา ชลธารันนท์ (2546 : 1) กล่าวว่า การเรียนร่วม หมายถึง การที่เด็กที่มีความต้องการ พิเศษ ได้รับโอกาสเข้าเรียนร่วมกับเด็กปกติทั่วไป ได้รับการช่วยเหลือจากทุกคน ทุกฝ่ายใน โรงเรียนให้สามารถเรียนรู้และร่วมกิจกรรมที่เหมาะสมตามศักยภาพของโรงเรียน ได้อย่างมี ความสุข และเกิดการพัฒนาตามศักยภาพ

2 ลักษณะของเด็กที่มีปัญหาทางการเรียนรู้

2.1 ลักษณะของเด็กที่มีปัญหาในการเรียนรู้ด้านการอ่าน

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2544 : 29) กล่าวถึงลักษณะของเด็กที่มี ปัญหาในการเรียนรู้ด้านการอ่าน ดังนี้

2.1.1 ปัญหาด้านการอ่าน เด็กที่มีปัญหาด้านการอ่านจะไม่สามารถอ่าน หนังสือได้ เท่ากับระดับของเด็กในชั้นเรียนเดียวกัน แม้ว่าจะพยายามช่วยเหลือในเรื่องความ จำเป็นพิเศษแล้ว ซึ่งอาจเป็นผลจากความบกพร่องของการมองเห็นหรือการ ได้ยิน พฤติกรรม การอ่านที่ไม่เหมาะสม จึงปรากฏอย่างใดอย่างหนึ่งหรือหลายอย่าง ดังนี้

- 1) การเคลื่อนไหวร่างกายที่แสดงอาการเครียด เช่น อารมณ์เสีย หนีงอ
- 2) การอ่านหลงบรรทัด อ่านซ้ำ
- 3) การอ่านตกหล่น อ่านเพิ่มคำ หาคำมาแทนที่หรืออ่านกลับคำ
- 4) อ่านเรียงลำดับคำผิด สับสนตำแหน่ง ประธาน กริยา กรรม
- 5) อ่านสับสนระหว่างอักษร หรือคำที่คล้ายคลึงกัน
- 6) อ่านซ้ำและตะกุกตะกัก
- 7) อ่านด้วยความลังเล ไม่สนใจ
- 8) อ่านเอาเรื่องไม่ได้
- 9) บอกลำดับเรื่องราวไม่ได้
- 10) จำประเด็นสำคัญของเรื่องไม่ได้
- 11) แยกสระเสียงสั้นยาวไม่ได้

ผดุง อารยะวิญญู (2541 ก : 24-25) ได้กล่าวถึงเด็กที่มีปัญหาในการอ่านว่า อาจมี พฤติกรรม ดังนี้

1. จำตัวอักษรไม่ได้
2. จำตัวอักษรได้บ้างแต่อ่านคำไม่ได้
3. ความสามารถในการอ่านต่ำกว่านักเรียนอื่นในชั้นเรียนเดียวกัน

4. ระดับสติปัญญาของเด็กอยู่ในเกณฑ์เฉลี่ยหรือสูงกว่าเกณฑ์เฉลี่ย เมื่อวัดโดยใช้แบบทดสอบเชาว์ปัญญาที่เชื่อถือได้

5. เด็กบางคนมีความเร็วในการใช้สายตา

6. เด็กบางคนอาจมีความไวในการใช้สายตา

8. เด็กสามารถเข้าใจภาษาได้ดี หากเด็กฟังหรือมีคนอ่านหนังสือให้ฟังจากเทป แต่ถ้าให้อ่านเองเด็กอ่านไม่ได้ อ่านไม่เข้าใจหรือจับใจความเรื่องที่อ่านได้

9. อ่านโดยสลับตัวอักษร เช่น

กบ เป็น บก

มอง เป็น ของ

ยอด เป็น คอย

กาย เป็น บาก เป็นต้น

10. ไม่เข้าใจตัวอักษรใดมาก่อน – หลัง ตัวอักษรโดยอยู่ทางซ้ายหรือขวา

11. ไม่สามารถแยกเสียงสระในคำได้ เช่น ระหว่าง น้ำลง กับ แมลง เด็กมักอ่านคำว่า แม – ลง หรือ มะ – แลง เป็นต้น

เด็กกลุ่มนี้มีศัพท์ทางวิชาการเรียกว่า ดิสเล็กเซีย (Dyslexia) เด็กที่มีปัญหาทางการอ่าน เรียกว่า เด็ก ดิสเล็กเซีย (Dyslexia) เด็กบางคนอาจมีพฤติกรรมดังกล่าวมาบ้างน้อยบ้าง แตกต่างกันไปจากการศึกษาลักษณะของเด็กที่มีปัญหาในการเรียนรู้ด้านการอ่าน ได้มีนักศึกษาหลายท่าน ได้กล่าวถึงลักษณะของเด็กที่มีปัญหาในการเรียนรู้ด้านการอ่าน ไว้ ดังนี้ ผดุง อารยะวิญญู (2541 ข : 119) ได้กล่าวถึงลักษณะของเด็กที่มีปัญหาในการเรียนรู้ด้านการอ่าน ดังนี้

1. อ่านข้ามบรรทัด จับหนังสือแบบซิดหน้า สั้นศีรษะ ขณะอ่านหนังสือ

2. การจำคำ อ่านข้ามคำ ใช้คำอื่นแทนคำที่อ่าน อ่านสลับกัน อ่านออกเสียงผิดอ่านคำง่าย ๆ ไม่ได้ อ่านซ้ำ อ่านไม่ออก

3. ความเข้าใจ จำเรื่องที่อ่านไม่ได้ ไม่เข้าใจเรื่องที่อ่าน จำขั้นตอนเรื่องที่อ่านไม่ได้ จับใจความสำคัญไม่ได้ ลักษณะอื่น ๆ เช่น อ่านทีละคำ อ่านทีละพยางค์ ไม่สามารถนำพยางค์มารวมกันเป็นคำได้ ไม่เว้นวรรคในขณะที่อ่าน

เบญจพร ปัญญาขง (2543 : 5-9) กล่าวถึงลักษณะของเด็กที่มีปัญหาในการเรียนรู้ด้านการอ่าน ดังนี้

1. อ่านช้ามีความลำบากในการอ่าน เช่น อ่านคำต่อคำจะต้องสะกดคำ

จึงจะอ่านได้

2. อ่านออกเสียงไม่ชัดเจน
3. ไม่ระมัดระวังในการอ่าน จะเดาจากอักษรตัวแรก บาท เป็น บทที่
4. อ่านข้าม อ่านเพิ่มคำ อ่านผิดประโยคหรือผิดตำแหน่ง
5. อ่านโดยไม่เน้นคำ หรือเน้นข้อความบางตอน
6. จำคำศัพท์ได้จำกัด พยายามอธิบายความหมายของคำที่อ่าน ไม่ได้
7. ค้นวรรณยุกต์ไม่ได้
8. เล่าเรื่องที่อ่านไม่ได้
9. จับใจความสำคัญ หรือเรียงลำดับเหตุการณ์ของเรื่องที่อ่านได้
10. ไม่รู้จักเดาคำจากข้อความ หรือประโยคที่อยู่หน้าหรือหลังคำ หรือย่อหน้า

นั้น ๆ

อ่าน ดังนี้

ศรียา นิยมธรรม (2539 : 155) กล่าวถึงลักษณะเด็กที่มีปัญหาทางการเรียนรู้ด้านการ

1. ขมวดคิ้ว นิ่งหน้า เวลาอ่านไม่เข้าใจความหมายของคำศัพท์
2. หลงบรรทัด อ่านตะกุกตะกัก ผิด ๆ ถูก ๆ
3. อ่านสลับคำ อ่านข้ามคำ อ่านซ้ำ อ่านย้อนกลับ ไปย้อนกลับมา
4. อ่านสลับตัวอักษร อ่านออกเสียงไม่ชัด
5. อ่านซ้ำ อ่านลอยหลัง

จากลักษณะของเด็กที่มีปัญหาในการเรียนรู้ ด้านการอ่าน สรุปได้ว่า เด็กที่มีปัญหา การเรียนรู้ด้านการอ่าน พบว่า ส่วนหนึ่งมีสาเหตุมาจากสมองบาดเจ็บ ทำให้มีปัญหาด้านการ รับรู้ภาษาและประสานงานกล้ามเนื้อ มีปัญหาในการอ่านหนังสือ และอาจทำให้มีผลสัมฤทธิ์ ทางการอ่านภาษาไทยอยู่ในเกณฑ์ต่ำ และยังมีผลกระทบต่อสาระการเรียนรู้สาระอื่น ๆ ด้วย

2.1.2 การจัดการเรียนการสอนสำหรับเด็กที่มีปัญหาในการเรียนรู้

สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน (2548 : 83-86) ได้กล่าวถึง แนวทางในการจัดการเรียนการสอนสำหรับเด็กที่มีปัญหาในการเรียนรู้ชั้นปกติ ดังนี้

1. สอนโดยเน้นความสามารถเด่นของเด็กเพื่อให้เด็กได้รับประสบการณ์ของ ความสำเร็จ เช่น ถ้าพบว่าเด็กใช้สายตาในการเรียนรู้ได้ดีที่สุด ครูควรให้เด็กมองวัตถุต่าง ๆ แทนที่จะพูดให้เด็กฟังเท่านั้น

2. พยายามลดกิจกรรมที่ต้องใช้ทักษะ หรือความสามารถที่เป็นจุดบกพร่องของเด็ก เช่น ถ้าพบว่าเด็กมีปัญหาด้านการเขียน ก็ไม่ควรให้งานเด็กที่ต้องเน้นการเขียนมาก ๆ แต่อาจให้เด็กตอบปากเปล่า หรือตอบใส่เทปบันทึกแทนการเขียน
3. พยายามพัฒนาจุดบกพร่องของเด็ก หลังจากที่ประสบความสำเร็จจากการใช้ความสามารถเด่นได้แล้ว
4. กำหนดความคิดรวบยอดที่จะให้เด็กเรียนให้ชัดเจน ถ้าจะสอบความคิดรวบยอดใหม่ ครูต้องนำความคิดรวบยอดใหม่ไปสัมพันธ์กับสิ่งที่เคยเรียนรู้มาแล้ว และสรุปความคิดรวบยอดให้ชัดเจน เพราะเด็กไม่สามารถสรุปใจความสำคัญเองได้
5. ช่วยให้เด็กตระหนักถึงเป้าหมาย และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน โดยชี้ให้เด็กเห็นว่าเมื่อวานนี้เด็กทำอะไรได้บ้าง วันนี้เด็กทำอะไรสำเร็จ และเด็กทำอะไรได้บ้างในวันพรุ่งนี้
6. ตั้งเป้าหมายระยะสั้นอย่างชัดเจนเท่าที่เด็กทำได้ โดยจัดลำดับของงานให้มีความยากง่ายต่าง ๆ กันไป โดยให้เด็กทำงานในอันดับแรก ๆ ตามความสามารถของเขา จากนั้นค่อย ๆ จำกัดเวลา พร้อมทั้งบันทึกความก้าวหน้าของเด็ก เมื่อเด็กทำงานก้าวแรกได้สำเร็จตามกำหนดเวลา แล้วค่อยให้ทำงานที่ยากขึ้น โดยใช้กระบวนการสอนแบบเดียวกัน
7. ให้ข้อมูลย้อนกลับทันทีที่เด็กทำงานสำเร็จ ถ้าเด็กทำผิดพลาดให้ทราบทันที อธิบายใหม่และให้เด็กแก้ไขใหม่ทันที แต่ต้องใช้วิธีบวก ถ้าเด็กทำได้สำเร็จต้องรีบให้คำชมเชย และบอกเหตุผลที่เด็กได้รับคำชม โดยเน้นความพยายามในการทำงานเป็นหลัก ไม่ชมเชยเฉพาะงานที่ครูพอใจ
8. ให้หยุดกิจกรรมนั้นชั่วคราวระยะเวลาอีกระยะหนึ่ง ถ้าครูได้พยายามใช้วิธีการใหม่ หรือกิจกรรมใหม่ ๆ เพื่อช่วยเหลือเด็กแล้ว แต่เด็กยังไม่สามารถพัฒนาได้
9. อย่าพยายามสอนสิ่งที่เด็กไม่สามารถเรียนรู้ และไม่สามารถเรียนรู้ได้
10. เนื้อหา บทเรียนและเทคนิควิธีการเรียนการสอนที่จะนำมาใช้สอนนั้น ควรเริ่มสอนเนื้อหาหรือบทเรียนที่ต่ำกว่าระดับชั้น ของเด็ก 1 ปี เพื่อให้เด็กได้รับประสบการณ์ของความสำเร็จ
11. จัดกิจกรรมในทักษะเดียวกัน ให้หลากหลายเพื่อว่าเด็กจะได้เลือกทำงานที่ทำได้และให้เด็กทำงานตามแนวทางของตนเอง เช่น ใช้ปากกาสีแดง เลือกมุมที่นั่งเอง ใช้อุปกรณ์ช่วยประเภทเครื่องเล่นเทป หรือคอมพิวเตอร์ เป็นต้น
12. จัดอุปกรณ์การสอนที่เป็นรูปธรรมมากที่สุด

13. ใช้เกณฑ์และกิจกรรมให้เด็กได้มีโอกาสเคลื่อนไหว ได้สัมผัส ได้มองเห็น และได้ยิน ได้ฟัง เพราะจะทำให้เกิดสนุกสนานในการเรียนรู้และเรียนรู้ได้เร็ว

14. สอดซ้่าและทบทวนบ่อย ๆ เพราะตามปกติเด็กที่มีปัญหาในการเรียนรู้ ต้องการประสบการณ์และบ่อยมากกว่าเด็กปกติ

15. จัดป้ายกระดาษแข็งหรือธงสีแดง ซึ่งความหมายว่า ต้องการความช่วยเหลือ ซึ่งข้างหนึ่งของป้ายอาจเขียนว่า “พยายามทำงานต่อไป” และอีกข้างหนึ่งเขียนว่า “หนูมีปัญหา” ให้เด็กยกขึ้น ตั้งหันออกนอกตัวเมื่อต้องการความช่วยเหลือจากครู วิธีนี้ช่วยลดความคับข้องใจให้แก่เด็กได้บ้าง และป้ายหรือธงก็จะช่วยลดความวุ่นวายไปได้ โดยที่เด็กไม่ต้องลุกจากที่นั่ง หรือยกมือ หรือเรียกร้องขอความช่วยเหลือจากครูบ่อย ๆ และนอกจากนี้ป้ายดังกล่าวยังทำหน้าที่เตือนให้เด็ก ทำงานต่อไปอีก

กระทรวงศึกษาธิการ (2542 : 19-20) ได้อธิบายว่าเด็กที่มีปัญหาในการเรียนรู้ มีหลายประเภท ซึ่งเกิดจากปัญหาทางด้านจิตวิทยา หรือเกิดจากความผิดปกติของสมองบางส่วน ดังนั้นการสอนเด็กเหล่านี้จึงต้องใช้วิธีหลากหลาย โดยพิจารณาจากปัญหาของเด็กแต่ละคน ซึ่งการสอนเด็กที่มีปัญหาในการเรียนรู้ มีหลักการสอนดังนี้

1. ไม่สอนเด็กโดยการบรรยายเพียงอย่างเดียว ควรให้เด็กได้ใช้ประสาทหลาย ๆ ด้าน
2. ใช้คำสั่งที่สั้น ชัดเจน เข้าใจง่าย และ 1 ในคำสั่ง ไม่ควรให้ทำกิจกรรมหลาย ๆ กิจกรรม คือ ระดับประถมศึกษาไม่ควรเกิน 3 กิจกรรม ใน 1 คำสั่ง แบ่งระดับมัธยมศึกษาไม่ควรเกิน 5 กิจกรรม ใน 1 คำสั่ง
3. ใช้คำสั่งซ้ำ ๆ กันแต่ควรเปลี่ยนคำ หรือสำนวนทุกครั้งแต่มีความหมาย
4. การบ้านที่เด็กนำมาส่งครูไม่จำเป็นต้องเขียน แต่อาจพิมพ์ก็ได้ บันทึกเสียงก็ได้ แต่ไม่ควรให้การบ้านเด็กมากเกินไป
5. ให้การเสริมแรงเมื่อเด็กตอบถูกหรือตอบไม่ถูก เมื่อพิจารณาว่าเด็กได้ใช้ความพยายามแล้ว
6. งานที่มอบหมายให้เด็กจะต้องกำหนดเวลาที่พอเหมาะ ไม่ควรมากเกินไป
7. ครูทำใจให้รับสภาพว่าเด็กไม่สามารถทำทุก ๆ อย่างตามที่ครูต้องการได้
8. ครูกับเด็กร่วมกันแสดงความคิดเห็น แล้วบันทึกความก้าวหน้าของเด็กไว้ หากเด็กประสบความสำเร็จอย่างดีในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง ควรรายงานให้ผู้ปกครองทราบ

9. ถ้าเด็กทำงานที่ต้องการใช้เวลานาน ควรให้เด็กรายงานความก้าวหน้า

เป็นระยะ

10. เปิดโอกาสให้เด็กปกติได้ช่วยเหลือเป็นพี่เลี้ยงแก่เด็กที่มีปัญหาในการเรียนรู้ในด้านการเรียน

3. ประเภทของนักเรียนที่มีภาวะบกพร่องทางการเรียนรู้

เบญจพร ปัญญาขง (2543 : 4) ได้แบ่งประเภทของนักเรียนที่มีภาวะบกพร่องทางการเรียนรู้เป็น 4 ประเภท คือ

1. ภาวะบกพร่องด้านการเขียนและการสะกดคำ นักเรียนจะประสบปัญหาในการเขียนตัวอักษร เช่น ลายมืออ่านยาก เขียนไม่ตรงตามเส้นบรรทัด ขนาดตัวอักษรไม่เท่ากัน ส่วนด้านการสะกดคำ มักจะแสดงออก เช่น เรียงตัวอักษรในคำผิด สลับตัวอักษร สลับคำในประโยค สะกดข้ามตัวอักษรสร้างคำใหม่ๆ ขึ้นมาเอง และมีปัญหาทางการเชื่อมโยงเสียงที่ถูกต้องกับตัวอักษร

2. ภาวะบกพร่องด้านการอ่าน เช่น ไม่สามารถอ่านสะกดคำได้ อ่านออกเสียงไม่ถูกต้อง จำคำที่เพิ่งอ่านผ่านมาไม่ได้ หรือ ไม่สามารถสรุปใจความสำคัญของเรื่องที่อ่านได้ บางรายอาจมีปัญหาทางการแยกแยะตัวอักษร

3. ภาวะบกพร่องด้านการคำนวณและเหตุผลเชิงคณิตศาสตร์ การคิดคำนวณจะเกี่ยวข้องกับความจริงลักษณะและจำนวนต่างๆ เรื่องความคิดรวบยอด นักเรียนที่มีภาวะบกพร่องทางการเรียนรู้ด้านการคำนวณ มักจะไม่เข้าใจความคิดรวบยอด หรือค่าของตัวเลข เช่น ไม่รู้จักหลักหน่วย หลักสิบ หลักร้อย นับเลขไปข้างหน้าหรือนับย้อนหลังไม่ได้ ท่องสูตรคูณไม่ได้ ไม่เข้าใจเมื่ออ่าน โจทย์เลขไม่เข้าใจเมื่ออ่านตัวเลขที่มีจำนวนหลักหลายๆ

3.1 ภาวะบกพร่องหลายๆ ด้านรวมกัน อาจจำแนกออกเป็น 3 ด้าน คือ ภาวะบกพร่องเกี่ยวกับสมาธิ ภาวะบกพร่องด้านการรับรู้ ภาวะบกพร่องด้านการเคลื่อนไหวนักเรียนที่มีภาวะบกพร่องทางการเรียนรู้มีปัญหาคู่กันไปตามลักษณะอาการของภาวะบกพร่องนั้นๆ ปัญหาที่พบมากในนักเรียนกลุ่มนี้ เช่น นักเรียนเสียสมาธิง่าย ขาดความมั่นใจในตนเอง นักเรียนที่มีภาวะบกพร่องทางการเรียนรู้ เป็นภาวะบกพร่องที่แสดงออกมาในรูปแบบของปัญหาในการใช้ภาษาการอ่าน การเขียน การสะกดคำ และการคำนวณอย่างใดอย่างหนึ่งหรือมากกว่า เรื่องหนึ่งซึ่งมีสาเหตุมาจากภาวะบกพร่องทางสมอง ทำให้ไม่สามารถเรียนรู้ได้เหมือนกับนักเรียนคนอื่นๆ ภาวะบกพร่องนี้ทำให้มีผลกระทบโดยตรงต่อการเรียน ทำให้มีผลการเรียนต่ำกว่าที่ควรจะเป็น เมื่อพิจารณาจากผลการเรียนเปรียบเทียบกับระดับเชาวน์ปัญญา (IQ) ทั้งนี้

ปัญหาดังกล่าวมิได้มีสาเหตุมาจากภาวะความบกพร่องทางร่างกายและการเคลื่อนไหวสายตา การได้ยิน ระดับปัญญา อารมณ์และสภาพแวดล้อมตัวนักเรียน

จรัสลักษณ์ จีรวินุญช์ (2546 : 1-8) ระบุประเภทของภาวะบกพร่องทางการเรียนรู้ว่า แบ่งออกเป็น 8 ประเภท ดังนี้คือ

1. ภาวะบกพร่องทางการอ่านสะกดคำ หรือที่เรียกว่า (Dyslexia) เป็นภาวะบกพร่องที่พบบ่อยที่สุด นักเรียนจะมีปัญหาด้านการอ่าน เช่น ไม่สามารถอ่านสะกดคำได้ อ่านออกเสียง ไม่ถูกต้อง จำคำที่เพิ่งอ่านผ่านมาไม่ได้ หรือไม่สามารถสรุปใจความสำคัญของเรื่องที่อ่านได้ บางรายอาจมีปัญหาในการแยกแยะตัวอักษร เช่น มีความสับสนระหว่างตัวอักษร ม-น , ค-ก, 6-9 หรือเห็นคำว่า กบ เป็น บก

2. ภาวะบกพร่องทางการเขียนสะกดคำ (Dysgraphia) นักเรียนจะประสบปัญหาในด้านการเขียนตัวอักษร เช่น ลายมืออ่านยาก เขียนหนังสือไม่ตรงบรรทัด ขนาดตัวอักษรไม่เท่ากัน มักจะเขียนแล้วลบบ่อยๆ นักเรียนบางคนจะจับดินสอแน่นมากแต่บางคนจับดินสอเหมือนไม่มีแรง ซึ่งต้องแยกให้ดีกับกลุ่มที่มีปัญหาด้านกล้ามเนื้อกระดูกหรือข้อนิ้ว

3. ภาวะบกพร่องทางด้านคณิตศาสตร์ หรือที่เรียกว่า (Dyscalculia) การคิดคำนวณจะเกี่ยวข้องกับความจำสัญลักษณ์และจำนวนต่างๆ เรื่องความคิดรวบยอด นักเรียนที่มีภาวะบกพร่องทางการเรียนรู้ด้านการคำนวณ มักจะไม่เข้าใจความคิดรวบยอด หรือค่าของตัวเลขเช่น ไม่รู้จักหลักหน่วย หลักสิบ หลักร้อย นับเลขไปข้างหน้าหรือนับย้อนหลังไม่ได้ ท่องสูตรคูณไม่ได้ ไม่เข้าใจเมื่ออ่านโจทย์เลขไม่เข้าใจเมื่ออ่านตัวเลขที่มีจำนวนหลักมากๆ ไม่สามารถทำตามขั้นตอนการคูณการหารได้

4. ปัญหาด้านการสะกดคำ มักจะแสดงออก เช่น เรียงตัวอักษรในคำผิด สลับตัวอักษร สลับคำในประโยค สะกดข้ามตัวอักษร การสร้างสะกดคำแบบใหม่ๆ ขึ้นมาเองและมีปัญหาในการเชื่อมโยงเสียงที่ถูกต้องกับตัวอักษร

5. ปัญหาด้านความจำ นักเรียนที่มีภาวะบกพร่องด้านการเรียนรู้ จะมีปัญหาในด้านการจำ เพราะไม่รู้ว่าจะจำสิ่งต่างๆนี้ได้อย่างไร ไม่มีหลักหรือวิธีการจำข้อมูล ก็มักใช้วิธีการจำที่ไม่เหมาะสมมีทักษะทางภาษาไม่ดี ทั้งนี้เนื่องมาจากภาษา ความคิด และความจำเป็นสิ่งที่มีความสัมพันธ์กัน

6. ปัญหาด้านความสนใจ มักมีการตัดสินใจที่ขาดการยั้งคิด จับประเด็นสำคัญของเรื่องไม่ถูก ไม่มีสมาธิ ถูกรบกวนจากสิ่งแวดล้อมภายนอกได้ง่าย

7. ปัญหาด้านกลไกกล้ามเนื้อ จะมีปัญหาในการใช้กล้ามเนื้อมัดใหญ่ ได้แก่

การทรงตัว การทำท่าทางลอกแบบ จังหวะของการเคลื่อนไหว การโยนและเข่งก้ำวกระโดด เป็นต้น ส่วนปัญหาเรื่องการใช้กล้ามเนื้อเล็กนั้น ได้แก่ การวาดภาพ การเขียนหนังสือ การประสานสัมพันธ์ระหว่างกล้ามเนื้อตากับมือ การใช้กรรไกร เป็นต้น

8. ปัญหาด้านสังคม นักเรียนที่มีภาวะบกพร่องทางการเรียนรู้มักจะมีปัญหาด้านสังคมด้วย เช่น มีพฤติกรรมต่อต้านสังคม แยกตัวออกจากสังคม ไม่สามารถเข้ากับกลุ่มเพื่อนได้ มีปัญหากับพ่อแม่ ครู และเพื่อน ไม่สามารถอธิบายความรู้สึกได้หรือแสดงความรู้สึกมากจนเกินไป ไม่เชื่อมั่นในตนเอง มีความไวต่อความรู้สึกมากหรือน้อยเกินไป ขาดความรู้สึกต่อสิ่งเร้า ขาดการรับรู้ต่อสภาพสังคมนักเรียนที่มีภาวะบกพร่องทางการเรียนรู้ จำแนกได้หลายประเภท ตามลักษณะของปัญหาหรือตามภาวะบกพร่องที่เกิดขึ้น ซึ่งอาจกล่าวโดยสรุปได้ว่านักเรียนที่มีภาวะบกพร่องทางการเรียนรู้มีปัญหาในด้าน การฟัง การพูด การอ่าน การเขียน และคณิตศาสตร์

4. การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนสำหรับเด็กที่มีปัญหาทางการเรียนรู้

การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนตามหลักสูตรและการเรียนการสอนสำหรับเด็กที่มีความบกพร่องด้านการเรียนรู้

ผดุง อารยะวิญญู (2541 ก : 2) กล่าวว่า ควรมุ่งจัดความบกพร่องของเด็กและมุ่งให้โอกาสเรียนร่วมกับเด็กปกติให้มาก ดังนั้นหลักสูตรในระดับประถมศึกษาจึงเน้นเด็กให้มีพัฒนาการอย่างเต็มที่ เพื่อจัดความบกพร่อง ควรมีแผนการสอนเฉพาะบุคคล การจัดกลุ่มเด็กเพื่อการสอนอาจจัดเด็กที่มีแผนการสอนเฉพาะบุคคลใกล้เคียงกันไว้ในกลุ่มเดียวกัน เพื่อความสะดวกในการสอนและสอดคล้องกับปรัชญาการศึกษาพิเศษที่ต้องสอนเป็นรายบุคคล และควรจัดให้เด็กมีโอกาสเรียนร่วมกับเด็กปกติหลักสูตรสำหรับเด็กบกพร่องทางการเรียนรู้

ผดุง อารยะวิญญู (2541 ข : 121-124) ได้กล่าวไว้ดังนี้

1. การพัฒนาการรับรู้และการเคลื่อนไหว จัดกิจกรรมการเรียนการสอน เพื่อให้เด็กมีพัฒนาการด้านการใช้กล้ามเนื้อใหญ่ กล้ามเนื้อเล็ก การประสานสัมพันธ์ตากับมือ การรับรู้ทางสายตา การรับรู้ทางการฟัง ความเข้าใจเกี่ยวกับส่วนต่างๆ ของร่างกาย

2. เน้นด้านภาษา เพื่อจัดความบกพร่อง ควรมีขอบข่ายครอบคลุมด้านการพูดการอ่าน การสะกดคำ และการเขียนวิชาพื้นฐาน ได้แก่ วิชาคณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ และสังคมศึกษา การงานพื้นฐานอาชีพ พื้นฐานในด้านนี้จะช่วยเตรียมเด็กให้มีความพร้อมในการฝึกอาชีพ ทักษะทางสังคม เป็นทักษะเบื้องต้นในการฝึกที่จำเป็น เพื่อช่วยให้เด็กมีสัมพันธ์ที่ดีต่อผู้อื่นและสามารถทำงานร่วมกับคนอื่นได้

เบญจพร ปัญญาข (อ้างใน เนตรนภิส เอกสุวรรณ. 2546 : 24-26) กล่าวว่า ถ้าครูนำหลักการสอนที่ถูกต้องและเหมาะสมสอนเด็ก จะช่วยให้เด็กสามารถเรียนรู้ได้อย่างเต็มที่และยังได้กล่าววิธีการสอนเด็กที่มีปัญหาทางการเรียนรู้ไว้ดังต่อไปนี้

1. สอนจากสิ่งที่ง่ายที่สุด ในระดับที่ต่ำกว่าความสามารถของเด็ก เพื่อให้เด็กรู้สึกว่าคุณประสบความสำเร็จในการเรียน มีกำลังใจที่จะเรียนในระดับที่ยากต่อไป
2. สอนจากสิ่งที่คุ้นเคยไปหาสิ่งที่ไม่คุ้นเคย ทำให้เด็กเข้าใจบทเรียนได้ง่ายยิ่งขึ้น
3. ให้โอกาสเด็กได้เลือกเรียนหรือทำกิจกรรมที่สนใจ
4. ให้เด็กมีความสุขในการเรียน
5. ใช้ประสบการณ์ตรง โดยครูเปิดโอกาสให้เด็กได้รู้จากประสบการณ์จริง การให้เด็กมีโอกาสศึกษาหาความรู้ด้วยตนเอง จะทำให้เข้าใจบทเรียนมากยิ่งขึ้น
6. ส่งเสริมให้เด็กได้เรียนรู้ตามความสามารถของตนเอง ควรจัดให้สอดคล้องกับความสามารถในการเรียนรู้เพราะเด็กแต่ละคนมีความสามารถแตกต่างกัน ดังนั้นเด็กพิเศษต้องสอนเป็นรายบุคคลหรือสอนกลุ่มเล็ก สอนก่อนเข้าเรียนหรือหลังเลิกเรียนขึ้นกับความพร้อมของเด็กและครูผู้สอน จำเป็นต้องใช้วิธีการสอนหลายรูปแบบผสมผสานกัน
7. ใช้แรงเสริมจากครู เด็กต้องการกำลังใจ เช่น คำชม จะช่วยให้เด็กมีความพยายามมากขึ้น
8. กระตุ้นให้เด็กใช้ความคิด เช่น ครูอาจสร้างสถานการณ์สมมติเพื่อให้เด็กได้แสดงความคิดเห็น ให้การบ้านที่เด็กสามารถหาคำตอบได้หลาย ๆ คำตอบ และวิธีถามตนเอง โดยครูกระตุ้นให้เด็กตั้งคำถามเกี่ยวกับเนื้อหาที่เรียน
9. ให้เด็กเรียนจากเพื่อน เด็กเก่งช่วยอธิบายบางวิชา หรือเพื่อนช่วยเพื่อน
10. แข็งผลการเรียนให้เด็กทราบโดยเร็ว เพื่อช่วยเหลือเด็กได้ปรับปรุงแก้ไข และอธิบายเพิ่มเติมในสิ่งที่เด็กไม่เข้าใจ
11. ทบทวนบทเรียนบ่อย ๆ โดยให้เด็กสรุปสิ่งที่เรียนมาแล้ว
12. สอนโดยการเน้นย้ำ เชื่อมโยงกับวิชาอื่น ๆ เพื่อเน้นย้ำให้เด็กเข้าใจบทเรียนและจำบทเรียนได้แม่นยำ เพราะเด็กที่มีความบกพร่องด้านการเรียนรู้จะเรียนรู้ช้า มักได้น้ำดื่มหลัง
13. จัดห้องเรียนให้เอื้อต่อการเรียนการสอน เด็กที่มีความบกพร่องด้านการ

เรียนรู้มักมีสมาธิสั้นร่วมด้วย ดังนั้นควรจัดห้องเรียนให้เป็นระเบียบ และมีเสียงรบกวนจากภายนอกน้อยที่สุดเพื่อไม่ให้วอกแวกง่าย

14. ใช้คำสั่งที่สั้น ๆ และเข้าใจง่าย นำไปปฏิบัติได้

15. มองหาจุดเด่น-จุดด้อยของเด็ก ส่งเสริมให้ได้แสดงความสามารถพิเศษ

เพื่อเป็นคนเก่งในจุดที่เขามีศักยภาพ

16. ให้เด็กมีโอกาสดisplayความเป็นผู้นำ เพื่อให้เด็กพัฒนาความเป็นผู้นำ

จากข้อความดังกล่าวสรุปได้ว่า การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเด็กที่มีปัญหาทางการเรียนรู้ จำเป็นต้องใช้แผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล ตามช่วงเวลาที่เหมาะสมทั้งครูและนักเรียน และสอนตามศักยภาพของเด็ก เน้นทักษะ วิธีการที่หลากหลาย มุ่งให้เกิดการเรียนรู้จากความเข้าใจจากประสบการณ์ตรง โดยจัดบรรยากาศและสภาพแวดล้อมในห้องเรียนให้เอื้อต่อการเรียนรู้ จะทำให้ผู้เรียน ได้มีโอกาสเรียนรู้อย่างมีความสุข และมีความรู้สึกระบายความสำเร็จในการเรียน ในการศึกษาครั้งนี้ผู้ศึกษา ได้ใช้วิธีการสอนที่มุ่งเน้นทักษะให้เกิดการเรียนรู้จากประสบการณ์ตรง การใช้สื่อของจริงในรูปแบบโปรแกรม E Book คอมพิวเตอร์ และปรับบทเรียนให้เหมาะสมกับความสามารถของผู้เรียน โดยใช้แผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล เน้นการสอนเป็นรายบุคคลและแนะนำครูคอมพิวเตอร์มีส่วนร่วมในกระบวนการเรียนรู้ร่วมกัน

5. กระบวนการมีส่วนร่วม

เฟรน และ คูก (Friend and Cook, 2003 : 19-25) ได้กล่าวถึงการมีส่วนร่วมในการศึกษาพิเศษไว้ว่าเป็นกระบวนการมีส่วนร่วมที่เป็นขั้นตอนจากการเริ่มต้นจนถึงจบสิ้น โดยมากแล้วเป็นกระบวนการในการแก้ปัญหา เป็นกระบวนการที่มีการตอบสนอง กระบวนการทั้งหมดมาจากการมีปฏิสัมพันธ์ทักษะทางการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพ ประกอบด้วยตัวบุคคล ทักษะการสื่อสาร กระบวนการมีปฏิสัมพันธ์ โปรแกรมหรือการบริการ และบริบทที่เกี่ยวข้อง

วันชัย วัฒนศัพท์ (2548 : 5) ได้กล่าวถึงกระบวนการมีส่วนร่วมไว้ว่าเป็นกระบวนการที่มุ่งเน้นการทำที่ร่วมกัน เพื่อหาทางออกของปัญหา กระบวนการมีส่วนร่วมอย่างมีขั้นตอนดังนี้การให้ข้อมูล ให้การศึกษา รวบรวมข้อมูล การปรึกษาหารือ กำหนดประเด็น ทดสอบความเห็นและคำแนะนำ การหามติร่วม และการลงมติเพื่อความคาดหวังและเป็นการเพิ่มการยอมรับ

ถวัลดี บุรีกุล (2548 : 10) กล่าวว่า กระบวนการมีส่วนร่วม เป็นกระบวนการซึ่งบุคคลมีโอกาสดแสดงทัศนะและเข้าร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ที่มีผลต่อชีวิตความเป็นอยู่ รวมทั้งการนำความคิดเห็นดังกล่าวไปประกอบการพิจารณากำหนดนโยบายและการตัดสินใจ เป็นการสื่อสารในระบบเปิด กล่าวคือเป็นการสื่อสารสองทาง ทั้งเป็นทางการและไม่เป็นทางการ ประกอบไปด้วย การแบ่งสรรข้อมูลร่วมกัน และเป็นการเสริมสร้างความสามัคคี รวมทั้งเป็นการพัฒนาความเชี่ยวชาญและความคิดสร้างสรรค์

สมเกียรติ ตั้งมโน (2549 : 15) หลักการของกระบวนการมีส่วนร่วม เป็นการระดมความคิด ในการคิดค้นปัญหาาร่วมกัน ในลักษณะของการร่วมคิด บนพื้นฐานความศรัทธาว่าทุกคนที่เข้ามามีส่วนร่วมนั้นมีศักยภาพ มีการวางแผนในการนำสิ่งที่ร่วมกันคิดมากำหนดเป็นแผนปฏิบัติการร่วมกันด้วยการระดมทรัพยากรจากทุกฝ่าย การลงมือทำโดยการนำแผนงานที่ได้ร่วมกันทำหรือแบ่งงานกันรับผิดชอบเพื่อให้เป็นไปตามแผนหรือเป้าหมายที่วางไว้ มีการร่วมกันติดตามประเมินผลงานที่ทำ และแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นระหว่างการทำงานร่วมกันคิด พัฒนาปรับปรุงให้งานดีขึ้น และการรับประโยชน์ร่วมกัน มีทั้งประโยชน์ทางรูปธรรมที่ต้องการให้เกิดตามกิจกรรมที่ทำนั้นและผลประโยชน์โดยอ้อม แต่มีความสำคัญมาก คือการเรียนรู้จากการร่วมคิดร่วมทำ และความสัมพันธ์ระหว่างภาคีที่พัฒนาไปสู่การมีส่วนร่วมที่สมานฉันท์และเอื้ออาทร

เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการสอนการอ่าน

1. ความหมายของการอ่าน

การอ่านเป็นทักษะทางภาษาที่สำคัญ และจำเป็นมากในการดำรงชีวิตมนุษย์ในชีวิตประจำวันมนุษย์ต้องอาศัยการอ่านจึงจะสามารถเข้าใจ และสื่อความหมายได้อย่างมีประสิทธิภาพความหมายการอ่าน นักการศึกษาได้กล่าวถึงความหมายของการอ่านได้ดังนี้

ฉวีวรรณ อุหาภินันท์ (2542 : 1) ให้ความหมายของการอ่านว่า คือ ความเข้าใจในสัญลักษณ์เครื่องหมาย รูปภาพ ตัวอักษร คำ และข้อความที่พิมพ์ หรือเขียนขึ้นมา

วรรรณี โสมประยูร (2539 : 121) ได้ให้ความหมายของการอ่านว่า การอ่านเป็นกระบวนการทางสมองที่ต้องใช้สายตาสัมผัสตัวอักษร หรือสิ่งพิมพ์อื่น ๆ รับรู้และเข้าใจความหมายของคำ หรือสัญลักษณ์ โดยแปลออกเป็นความหมายที่ใช้สื่อความคิด และความรู้อยู่ระหว่างผู้เขียนกับผู้อ่านให้เข้าใจตรงกัน และผู้อ่านสามารถนำความหมายนั้น ๆ ไปใช้ประโยชน์ได้

นภคล จันทรเพ็ญ (2535 : 74) การอ่านมีความสำคัญต่อมนุษย์อย่างยิ่ง โดยเฉพาะในยุคปัจจุบันที่มีหนังสือให้เลือกอ่านได้มากมาย การอ่านช่วยให้เราสามารถหาความรู้ ความบันเทิงสร้างเสริมประสบการณ์ที่เป็นประโยชน์แก่ชีวิต ทั้งการศึกษา อาชีพการงาน และการอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคม

กรมวิชาการ (2546 : 7) ได้ให้ความหมายของการอ่านไว้ ดังนี้ การอ่าน หมายถึง การแปลความหมายของตัวอักษรที่อ่านออกมาเป็นความรู้ ความคิด และเกิดความเข้าใจเรื่องที่อ่านตรงกับเรื่องราวที่ผู้เขียน เขียน ผู้อ่านสามารถนำความรู้ ความคิด หรือสาระจากร່องราวที่อ่านไปใช้ให้เกิดประโยชน์ได้

ศรีรัตน์ เจริญกลิ่นจันทร (2536 : 4) การอ่านมิใช่แต่เพียงการออกเสียงตามตัวอักษร อย่างเดียวการอ่านเป็นกระบวนการถ่ายทอดความหมายจากตัวอักษรออกมาเป็นความคิด และจากความคิดที่ได้จากการอ่านผสมผสานกับประสบการณ์เดิมที่มีอยู่เป็นเครื่องช่วยพิจารณา ตัดสินใจนำแนวความคิดที่ได้จากการอ่านไปใช้ประโยชน์ต่อไป

สุนันทา มั่นเศรษฐวิทย์ (2539 : 2) ให้ความหมายของการอ่านว่า ลักษณะของกระบวนการเป็นลำดับขั้นที่เกี่ยวข้องกับการทำความเข้าใจความหมายของคำ กลุ่มคำ ประโยค ข้อความ และเรื่องราวของสารที่ผู้อ่านสามารถบอกความหมายได้

บันลือ พลุทชะวัน (2532 : 2) ได้ให้ความหมายของการอ่านไว้ว่า การอ่านเป็นการ สื่อความหมายที่ถ่ายทอดความคิด ความรู้จากผู้เขียน (ผู้สื่อ) ถึงผู้อ่าน การอ่านลักษณะนี้เรียกว่า “อ่านเป็น” ผู้อ่านยอมเข้าใจถึงความรู้สึกนึกคิดของผู้เขียน โดยอ่านแล้วสามารถประเมินผลของสิ่งที่อ่านแล้วได้ด้วย

ราชบัณฑิตยสถาน (2530 : 917) ได้ให้ความหมายของการอ่านไว้ว่า อ่าน ก.ว่าตามตัวหนังสือ, ออกเสียงตามตัวหนังสือ, ดูหรือเข้าใจความจากตัวหนังสือ; สังเกต หรือพิจารณา เพื่อให้เข้าใจ ; คิด นับ (ไทยเดิม)

สรุปได้ว่า การอ่านเป็นสายตาและกระบวนการทางสมองที่ต้องสัมผัสตัวอักษร หรือสิ่งพิมพ์อื่น ๆ รับรู้ และเข้าใจความหมายของคำ หรือสัญลักษณ์ โดยแปลออกมาเป็นความหมายที่ใช้สื่อความคิด และความรู้ระหว่างผู้เขียนกับผู้อ่านให้เข้าใจตรงกัน และผู้อ่านสามารถนำเอาความหมายนั้น ๆ ไปใช้ให้เป็นประโยชน์ได้

2. ความสำคัญของการอ่าน

ในสมัยโบราณ มนุษย์ได้ใช้วิธีเขียนบันทึกความทรงจำและเรื่องราวต่าง ๆ เป็นรูปภาพไว้ตามฝาผนังในถ้ำ เพื่อเตือนความจำหรือเพื่อบอกเล่าให้ผู้อื่นได้รับรู้ด้วย แสดงถึง

ความพยายามและความปรารถนาอันแรงกล้าของมนุษย์ ที่จะถ่ายทอดประสบการณ์ของตนเป็นสัญลักษณ์ที่คงทนต่อกาลเวลาจากภาพเขียนตามผนังถ้ำ ได้วิวัฒนาการมาเป็นภาษาเขียนและหนังสือ ปัจจุบันนี้หนังสือกลายเป็นสิ่งที่สำคัญยิ่งต่อมนุษย์จนอาจกล่าวได้ว่าเป็นปัจจัยอันหนึ่งในการดำรงชีวิตคนที่ไม่รู้หนังสือแม้จะดำรงชีวิตอยู่ได้ก็เป็นชีวิตที่ไม่สมบูรณ์ ไม่มีความเจริญ ไม่สามารถประสบความสำเร็จใด ๆ ในสังคมได้หนังสือและการอ่านหนังสือจึงมีความสำคัญอย่างยิ่ง

3. จุดประสงค์ของการอ่าน

ในการอ่านบุคคลแต่ละคนจะมีจุดประสงค์ของตนเอง คนที่อ่านข้อความเดียวกัน อาจมีจุดประสงค์หรือความคิดต่างกัน โดยทั่วไปจุดประสงค์ของการอ่านมี 3 ประการ คือ

1. การอ่านเพื่อความรู้ ได้แก่ การอ่านหนังสือประเภทตำรา สารคดี วารสาร หนังสือพิมพ์ และข้อความต่าง ๆ เพื่อให้ทราบเรื่องราวอันเป็นข้อความรู้ หรือเหตุการณ์ บ้านเมือง การอ่านเพื่อความรู้เป็นการอ่านที่จำเป็นที่สุดสำหรับครู เพราะความรู้ต่าง ๆ มีการเปลี่ยนแปลงเพิ่มเติมอยู่ทุกขณะ ต้องค้นคว้าเพิ่มเติมให้ทันต่อความก้าวหน้าของโลก ข้อความรู้ต่าง ๆ อาจมิได้ปรากฏชัดเจนในตำรา แต่แทรกอยู่ในหนังสือประเภทต่าง ๆ เสมอ

2. การอ่านเพื่อความคิดแนวความคิดทางปรัชญา วัฒนธรรม จริยธรรม และความคิดเห็นทั่วไป มักแทรกอยู่ในหนังสือแทบทุกประเภท การศึกษาแนวคิดของผู้อื่น เป็นแนวทางการคิดของตนเองและอาจนำมาเป็นแนวปฏิบัติในการดำเนินชีวิตหรือแก้ปัญหาต่าง ๆ ในชีวิต ผู้อ่านจะต้องใช้วิจารณญาณในการเลือกนำความคิดที่ได้อ่านมาใช้ให้เป็นประโยชน์ในบางเรื่อง เช่น เรื่องพระลอแสดงความรักอันฝืนทำนองคลองธรรมจึงต้องประสบเคราะห์กรรมในที่สุด ผู้อ่านที่ขาดวิจารณญาณมีความคิดเป็นเรื่องงูใจให้คนทำความผิมนับว่าขาดประโยชน์ทางความคิดที่ควรได้ไปอย่างน่าเสียดายการอ่านประเภทนี้จึงต้องอาศัยการศึกษาและการชี้แนะที่ถูกต้องจากผู้มีประสบการณ์ในการอ่านมากกว่าครูจึงต้องใช้วิจารณญาณในการอ่านเพื่อความคิดของตนเองและเพื่อชี้แนะหรือสนับสนุนนักเรียนให้พัฒนาการอ่านประเภทนี้

3. การอ่านเพื่อความบันเทิงเป็นการอ่านเพื่อฆ่าเวลา เช่น ระหว่างที่คอยบุคคลที่นัดหมาย คอยเวลารถไฟออก เป็นต้น หรืออ่านหนังสือประเภทบันเทิงคดีในเวลาว่าง บางคนที่มีนิสัยรักการอ่านหากรู้สึกเครียดจากการอ่านหนังสือเพื่อความรู้ อาจอ่านหนังสือประเภทเบาสมองเพื่อการพักผ่อน หนังสือประเภทที่สนองจุดประสงค์ของการอ่านประเภทนี้มีจำนวนมาก เช่น เรื่องสั้น นวนิยาย การ์ตูน วรรณคดีประทีปอารมณ์ เป็นต้นจุดประสงค์ในการอ่านทั้ง 3

ประการดังกล่าว อาจรวมอยู่ในการอ่านครั้งเดียวกันก็ได้โดยไม่จำเป็นต้องแยกจากกันอย่างชัดเจน

4. คุณค่าของการอ่าน ในการส่งเสริมการอ่าน ครูควรชี้ให้นักเรียนเห็นคุณค่าของการอ่าน ซึ่งจะเป็แนวทางในการเลือกหนังสือด้วย คุณค่าดังกล่าวมีดังนี้

4.1 คุณค่าทางอารมณ์หนังสือที่ให้คุณค่าทางอารมณ์ ได้แก่ วรรณคดีที่มีความงามทั้งถ้อยคำ น่าเสียดย ถีลาในการประพันธ์ ตลอดจนความงามในเนื้อหา อาจเรียกได้ว่ามี “รส” วรรณคดี ซึ่งตำราสันสกฤต กล่าวว่า มีรส 9 รส คือ

1. รสแห่งความรักหรือความยินดี
2. รสแห่งความรื่นเริง
3. รสแห่งความสงสาร
4. รสแห่งความเกรี้ยวกราด
5. รสแห่งความกล้าหาญ
6. รสแห่งความน่ากลัวหรือทุกข์เวทนา
7. รสแห่งความเกลียดชัง
8. รสแห่งความประหลาดใจ
9. รสแห่งความสงบสันติในวรรณคดีไทยก็แบ่งเป็น 4 รส คือ

9.1 เสาวจนี การชมความงาม

9.2 นารีปราโมทย์ การแสดงความรัก

9.3 พิโรชวาทัง การแสดงความโกรธแค้น

9.4 สัตลาปิงคพิไสย การคร่ำครวญ

4.2 คุณค่าทางสติปัญญาหนังสือดียอมให้คุณค่าทางด้านสติปัญญา อันได้แก่ความรู้และความคิดเชิงสร้างสรรค์ มิใช่ความคิดในเชิงทำลายความรู้ในที่นี้นอกจากความรู้ทางวิชาการแล้วยังรวมถึงความรู้ทางการเมือง สังคม ภาษา และสิ่งต่าง ๆ อันเป็นประโยชน์แก่ผู้อ่านเสมอ

4.3 คุณค่าทางสังคม การอ่านเป็นมรดกทางวัฒนธรรมที่สืบทอดกันมาแต่เป็นโบราณกาล หากมนุษย์ ไม่มีนิสัยในการอ่าน วัฒนธรรมคงสูญสิ้นไป ไม่สืบทอดมาจนบัดนี้ วัฒนธรรมทางภาษา การเมือง การประกอบอาชีพ การศึกษา กฎหมาย ฯลฯ เหล่านี้อาศัยหนังสือและการอ่านเป็นเครื่องมือในการเผยแพร่และพัฒนาให้คุณค่าแก่สังคมมานับปีการหนังสืออาจทำให้การเมืองเปลี่ยนแปลงไปได้หากมีคนอ่านเป็นจำนวนมาก หนังสือและผู้อ่าน

จึงอาศัยกันและกันเป็นเครื่องสืบทอดวัฒนธรรมของมนุษย์ในสังคมที่เจริญแล้ว จะเห็นได้ว่าในกลุ่มคนที่ไม่มีภาษาเขียน ไม่มีหนังสือไม่มีการอ่านวัฒนธรรมของสังคมนั้นมักถดถอยลงปราศจากการพัฒนา การอ่านจึงให้คุณค่าทางสังคมในทุกด้าน

กระทรวงศึกษาธิการ (2545 ข : 42-43) ได้กำหนดจุดประสงค์การอ่านตามหลักสูตรขั้นพื้นฐาน สาระภาษาไทย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ไว้ดังนี้

1. การอ่านคำใหม่และคำยากที่มีอักษรนำ อักษรควบตัวการันต์ และการผันวรรณยุกต์
2. การอ่านอักษรย่อ เครื่องหมายวรรคตอน
3. การอ่านและเข้าใจความหมายของคำ ประโยค และข้อความ การอ่านคล่อง และการอ่านเร็ว
4. การอ่านสำนวน โวหาร การบรรยาย การพรรณนา และการเปรียบเทียบโดยเข้าใจความหมาย
5. การใช้บริบทช่วยความเข้าใจถ้อยคำ สำนวน และเนื้อเรื่องที่อ่าน
6. การอ่านหนังสือจากมุมหนังสือ ห้องสมุด และแหล่งการเรียนรู้ต่างๆ
7. การอ่านในใจ การจับใจความของเรื่องที่อ่าน โดยหาคำสำคัญ ใช้คำถามใช้แผนภาพ โครงเรื่องหรือแผนภาพความคิด
8. การแยกข้อเท็จจริงและข้อคิดเห็นเรื่องที่อ่านการวิเคราะห์ความสรุปความ
9. การใช้ความรู้ ความคิดที่ใช้จากการอ่าน ไปใช้คิดแก้ปัญหา ตัดสินใจคาดการณ์ และพัฒนาดน
10. การอ่านและตรวจสอบความรู้และค้นคว้าเพิ่มเติม
11. การอ่านออกเสียงร้อยแก้วและร้อยกรองได้คล่อง และถูกต้องตามลักษณะคำประพันธ์ และการอ่านทำนองเสนาะ
12. การท่องจำ การอธิบายความหมาย และคุณค่าของบทอาขยาน บทร้อยแก้ว และบทร้อยกรองที่ไพเราะ มีความงดงามทางภาษา มีคุณค่าทางความคิด และการนำไปใช้อ้างอิง
13. การเลือกอ่านหนังสือและสื่อสารสนเทศ ทั้งสื่อสิ่งพิมพ์ และสื่ออิเล็กทรอนิกส์ตรงตามจุดประสงค์
14. สุขลักษณะในการอ่านหนังสือ มารยาทการอ่าน การปลูกฝังนิสัยรักการอ่าน และการแนะนำหนังสือ

4. ทฤษฎีการอ่าน

ทฤษฎีการอ่านมีนักการศึกษา ได้นำเสนอไว้หลายแนวคิดเพื่อนำมาเป็นพื้นฐาน กำหนดแนวทางการสร้างรูปแบบและวิธีการสอนให้เหมาะสม (สุนันทา มั่นเศรษฐวิทย์. 2539 : 56-58) ได้นำเสนอทฤษฎีการอ่านของนักการศึกษาไว้ดังนี้

4.1 ทฤษฎี Trabasso ได้กล่าวว่าการอ่านเป็นกระบวนการที่เกี่ยวข้องและมีความสัมพันธ์กัน 2 ประการคือ ผู้รับสารต่อจากนั้นจะทำการเปรียบเทียบ โดยอาศัยประสบการณ์เดิมทฤษฎีนี้ได้เน้นว่าระดับของผู้อ่านจะไม่คงที่ในขณะที่อ่านข้อความผู้อ่าน จะควบคุมเพียงโครงสร้างผิวเผิน จนกว่าสารที่รับรู้จะได้รับการเปรียบเทียบ ดังนั้นลำดับขั้นตอนของการอ่านตามพื้นฐานทฤษฎีนี้แบ่งออกเป็น 3 ขั้นตอนคือ

1. การรับสาร โดยใช้สายตา
2. การใช้ประสบการณ์เดิม ความจริงและภาพ ทำการเปรียบเทียบกับสารที่ได้รับว่าแตกต่างไปจากประสบการณ์เดิมหรือไม่ ถ้าเป็นเรื่องที่ไม่รู้จักผู้อ่านจะอ่านทบทวน 2-3 ครั้ง จนกว่าจะตัดสินใจว่าอะไรคือคำตอบที่แท้จริง
3. คำตอบที่ได้จากเปรียบเทียบกับประสบการณ์เดิม หรือโดยอาศัยความรู้จากแหล่งอื่นมาช่วยตัดสินใจว่าอะไรคือคำตอบที่แท้จริง

4.2 ทฤษฎีของ Chare และ Ciark เป็นทฤษฎีที่เน้นถึงความสัมพันธ์ของใจความอ่าน กับประสบการณ์เดิม โดยมีขั้นตอนของการอ่านดังนี้คือ

- 4.2.1 ผู้อ่านรับสารแล้วทำเปรียบเทียบกับประสบการณ์ของจริงและภาพ ถ้าไม่ตรงกับข้อมูลดังกล่าวหรือยังไม่มีคามแน่ใจ ก็จะใช้การอ่านซ้ำข้อความนั้น
- 4.2.2 สารที่ให้ความรู้สึกในทางลบจะเวลาในการรับรู้ไว้และนาน หมายความว่าเมื่อรับรู้แล้วจะเก็บไว้นานกว่าสารที่ให้ความรู้สึกทางบวก ซึ่งระยะเวลาในการเก็บจะสั้นกว่า หรือ อาจลืม ได้เร็วกว่าสารที่ให้ความรู้สึกทางลบ
- 4.2.3 ความเข้าใจเกี่ยวกับรูปร่าง ลักษณะและความหมายของคำจะได้รับ การบันทึกไว้ในสมอง

5. ปัญหาในการสอนอ่านและปัญหาการอ่าน

ศรีวิไล พลมณี (2545 : 143) ได้กล่าวถึงปัญหาในการสอนอ่านไว้ดังนี้

ปัญหาในการสอนอ่านจึงประกอบด้วยหลายๆ เรื่อง ดังนี้

1. ทำอย่างไรเราถึงจะรู้จักนักเรียน ในลักษณะที่ค่อนข้างจะเป็นปัญหา รายบุคคลหรือกลุ่มเล็กๆ ที่จัดตามพื้นฐานที่จำเป็นต่อการอ่าน

2. ทำอย่างไรจึงจะเลือกหรือจัดให้วัสดุการอ่านที่สนองตอบผู้เรียนทั้งในด้านความสนใจของผู้เรียน การมีส่วนร่วมแสดงขบวนการอ่านการเขียนเพื่อเป็นบทเรียนเชิงปฏิบัติแก่ผู้อ่านและการขยายโลกทัศน์หรือให้คุณค่าต่อชีวิตของผู้อ่าน ที่กล่าวนั้นมีหนังสือที่เราต้องการอยู่ 3 ลักษณะคือ

2.1 หนังสือที่นักเรียนชอบและสอดคล้องกับพื้นฐานของตน

2.2 หนังสือที่มีการเขียนดีมีขบวนการปฏิบัติสัมพันธ์สูง เป็นแบบอย่างและช่วยพัฒนาการเขียนการอ่านหรือทักษะทางภาษาของผู้เรียน

2.3 หนังสือที่มีสารประโยชน์ดี ช่วยพัฒนาผู้อ่านในด้านต่าง ๆ ส่งเสริมพื้นฐานการอ่านในขั้นต่อไป หนังสือที่ดีมากอาจมีทั้ง 3 ลักษณะ แต่ส่วนมากแล้วจะมีไม่ครบทั้ง 3 ลักษณะนี้ครูจึงควรเลือกหนังสือเป็นหรือสามารถผลิตขึ้นมาใช้ และแนะให้นักเรียนสามารถเลือกหรือฝึกเขียนได้เองเท่าที่จะเป็นไปได้

3. ทำอย่างไรจะช่วยให้นักเรียนรู้วิธีการอ่าน และทัศนคติที่ถูกต้องต่อขบวนการอ่านซึ่งเป็นเรื่องของทฤษฎี และการฝึกปฏิบัติควบคู่กันไป การฝึกที่อาศัยแต่ปริมาณและเวลาย่อมไม่อาจเร่งอัตราพัฒนาการแก่ผู้เรียนได้เท่าที่ควร บางทีก็อาจจะประสพภาวะชะงักงันหรือตกต่ำลงของทักษะก็ได้

4. ทำอย่างไรจะส่งเสริมพื้นฐานการอ่านของผู้เรียนที่มีอยู่ต่าง ๆ กันนั้น ให้พัฒนาไปตามเอกัตภาพอย่างมีประสิทธิภาพ ข้อนี้ผู้สอนมักถือว่าผู้เรียนมีอยู่เท่าใดก็ใช้เท่านั้นหรือไม่เอามาใช้ด้วยซ้ำ แต่ถ้าจะพัฒนาการอ่าน เราย่อมต้องพัฒนาพื้นฐานการอ่านพื้นฐานของเขาด้วยเพราะพื้นฐานเหล่านั้นไม่ว่าจะเป็นความรู้ ประสบการณ์หรือโลกทัศน์ก็ดี ต่างเป็นปัจจัยสำคัญของการแสวงหาความหมายให้มีความหมายต่อตัวผู้เรียนอย่างจริงจัง

6. วิธีการสอนอ่านและขั้นตอนในการสอนอ่าน

การอ่านสามารถแบ่งออกเป็นชนิดต่างๆ ได้ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับว่าจะใช้อะไรเป็นเกณฑ์ในการพิจารณา ถ้าหากพิจารณาการอ่านโดยดูจุดมุ่งหมายของการอ่านเป็นหลัก เราอาจจะแบ่งการอ่านได้ตามแนวความคิดของวิจิตร แสงพลสิทธิ์ (2522 : 135) ได้แบ่งประเภทของการอ่านออกเป็น 2 ประเภท

1. การอ่านในใจ เป็นการอ่านเพื่อขวนขวายหาความรู้และความเพลิดเพลินให้แก่ตนเองการอ่านประเภทนี้มุ่งฝึกอัตราและการจับใจความสำคัญ ซึ่งเป็นการอ่านที่นับวันแต่จะมีความสำคัญเพิ่มขึ้น นักเรียนและนักศึกษาควรได้รับการฝึกฝนให้อ่านเป็น ไม่เพียงแต่

อ่านได้หรืออ่านออกเท่านั้น แต่จะมีความสามารถดังต่อไปนี้ คือ สรุปความ แปลความ ขยายความ วิเคราะห์คำและวิเคราะห์เนื้อเรื่อง และวิจารณ์เนื้อเรื่องได้

2. การอ่านออกเสียง ได้แก่

2.1 อ่านออกเสียงบทร้อยแก้ว เพื่อสื่อสารให้ผู้อื่นรู้เรื่องและเข้าใจ

2.2 อ่านออกเสียงบทร้อยกรองประเภทต่าง ๆ เพื่อความไพเราะให้ผู้ฟังเกิดความเพลิดเพลินและซาบซึ้ง

วิธีการสอนการอ่านออกเสียงในการสอนอ่านออกเสียงครูควรดำเนินการตามลำดับขั้น ดังนี้

1. พิจารณาประเภทของข้อความที่จะนำมาอ่าน ข้อความแต่ละประเภท เช่น นิทานสารคดี ข่าว และบทความที่ให้ความรู้ลึกต่าง ๆ ย่อมมีวิธีการอ่านแตกต่างกัน ดังนั้น ครูจึงควรแนะนำให้นักเรียนพิจารณาข้อความก่อนการอ่านเพื่อให้รู้ว่าเป็นประเภทใด แล้วจึงพิจารณาต่อไปว่าจะอ่านอย่างไร โดยคำนึงถึงหลักสำคัญว่าการอ่านออกเสียงที่ตนจะอ่านนั้นจัดอยู่ในประเภทใด ใน 4 ข้อนี้

1.1 อ่านเพื่อให้ผู้ฟังซึ่งมีสารประเภทเดียวกันกับตนรับรู้

1.2 อ่านเพื่อเป็นการติดตามผลการอ่านในใจของตนว่าสามารถเก็บใจความได้ครบถ้วนหรือไม่

1.3 อ่านเพื่อให้ผู้ฟังซึ่งไม่มีสารประเภทเดียวกันกับตนรับรู้

1.4 อ่านตามจุดมุ่งหมายที่ครูกำหนด เช่น อ่านบทดลก บทต้นเต้น บทละคร บทสนทนา ฯลฯ

2. แนะนำลักษณะของการอ่านออกเสียงที่ดี ควรคำนึงถึงหลักต่อไปนี้

2.1 ไม่รู้สึกระคายอายหรือเก้อเขินขณะอ่านออกเสียงต่อหน้าผู้อื่น

2.2 ออกเสียงชัดเจนและถูกต้องเพื่อให้ผู้ฟังจับใจความได้ถูกต้อง

2.3 ไม่อ่านข้ามหรืออ่านกระโดด ทำให้ผู้ฟังเข้าใจผิด เพราะใจความไม่

ต่อเนื่องกัน

2.4 เว้นวรรคตอนในการอ่านให้ถูกต้อง

2.5 อ่านใส่ความรู้สึกตามบทของผู้เขียนโดยพิจารณาตามประเภทของสารที่

อ่านในใจความนั้น ๆ

3. จัดกิจกรรมการอ่านออกเสียงควบคู่กับการอ่าน หมายความว่า เมื่อมีการ

อ่านในใจ ควรมีการอ่านออกเสียงต่อกันไป เพื่อให้นักเรียนและเห็นความแตกต่าง เป็นการฝึก
ความถูกต้องในการอ่านออกเสียง และเป็นการช่วยทำให้กิจกรรมการสอนอ่านมีความสมบูรณ์

4. การเตรียมสื่อเพื่อใช้ในการอ่านออกเสียง มีหลายวิธี ดังนี้

4.1 นักเรียนเป็นผู้เตรียมสื่อ เช่น แต่งบทละครหรือนิทาน หาข่าว และ
ข้อความอื่น ๆ แล้วนำมาอ่านออกเสียง

4.2 ครูเตรียมนิทานที่ตรงกับความสนใจของนักเรียน

สื่อที่นำมาใช้อ่านออกเสียงจะต้องคำนึงถึงความยากง่ายให้เหมาะสมกับ
ความสามารถในการอ่านของนักเรียนและจะต้องไม่ยาวจนเกินไป เพราะมุ่งที่จะให้นักเรียนทุก
คนมีโอกาสได้อ่าน หากมีคำที่นักเรียนอ่านออกเสียงไม่ถูกต้อง ควรให้เปิดพจนานุกรมทุกครั้ง
เพื่อตรวจสอบเสียงอ่านของคำที่ถูกต้องต่อไป

ขั้นตอนการสอนอ่าน

บันลือ พดกษะวัน (2532 : 117-118) ได้กล่าวถึงขั้นตอนในการสอนอ่าน ดังนี้

1. ขั้นเตรียม ได้แก่ การเตรียมตัวที่จะสอนนับตั้งแต่เด็กก้าวย่างในโรงเรียนในวัน
แรก รวมถึงการปฐมนิเทศเด็ก การพัฒนาความพร้อมและแก้ไขช่วยเหลือให้เด็กได้เรียน และได้
เล่นร่วมกันไปด้วย

2. ขั้นเริ่มอ่าน หมายถึง การเริ่มอ่านหนังสือที่เป็นเรื่องราวสั้น ๆ นิทาน กิจวัตร
ประจำวัน โดยใช้วิธีจำรูปคำ และภาพประกอบ

3. ขั้นอ่านหนังสือ เด็กหรือมีความก้าวหน้าในการอ่าน ได้แก่ สามารถใช้การอ่าน
ได้ยาวนานขึ้น โดยสามารถใช้วิธีสะกดตัวผสมคำช่วยในการคำแปลกๆ ใหม่ ๆ

4. ขั้นเสริมสร้างนิสัยในการอ่านที่ดี หมายถึง สามารถอ่านในใจได้เร็ว สามารถ
อ่านเพื่อค้นคว้าหาคำตอบ หาผลิตผลจากการอ่าน โดยวิธีอ่านคร่าว ๆ

5. ขั้นอ่านหนังสือได้อย่างกว้างขวาง หมายถึง สามารถถึงเห็นคุณค่าประโยชน์
ของการอ่าน เกิดความนิยมในการอ่านหนังสือประเภทใดประเภทหนึ่ง มีความสนใจในรส
วรรณคดี เริงรมย์และสารคดี จนสามารถหยิบยกส่วนดีเด่นขึ้นอ้างอิง ชักชวนให้ผู้อื่นสนใจ
ภาษาได้

สรุปได้ว่า การอ่านมีทั้ง การอ่านในใจและการอ่านเสียงการสอนอ่านที่ดี ครูผู้สอน
ต้องรู้จักหาข้อความหรือคำที่จะให้เด็กอ่านต้องเป็นสิ่งที่น่าสนใจและสร้างความสนใจให้เด็ก
อยากอ่าน ให้เด็กอ่านในใจก่อนอ่านตามแล้วค่อยออกเสียง เพื่อการอ่านออกเสียงที่ถูกต้อง โดย
เริ่มจากขั้นเตรียมการอ่านขั้นเริ่มอ่าน ขั้นอ่านหนังสือแตกขั้นเสริมสร้างนิสัยในการอ่าน

ตลอดจนชั้นอ่านหนังสือได้ แต่ในเด็กที่มีปัญหาทางการเรียนรู้ ครูผู้สอนควรเริ่มจากขั้นเตรียมการอ่าน และให้อ่านได้อย่างถูกต้อง เพื่อให้เป็นผู้ที่มีนิสัยรักการอ่าน

7. เทคนิคการช่วยจำ

สุรางค์ โคว์ตระกูล (2541 : 253) ได้กล่าวถึงคำจำกัดความ ความจำ (Memory) คือ ความสามารถที่จะเก็บสิ่งที่เรียนรู้ไว้ได้เป็นเวลานาน และสามารถค้นคว้ามาใช้ได้หรือระลึกได้จากผลของการวิจัยของนักจิตวิทยาเกี่ยวกับเทคนิคช่วยความจำ ซึ่งพบว่าการสอนเทคนิคในการช่วยความจำให้แก่นักเรียน ทำให้นักเรียนสามารถจะระลึก (Recall) สิ่งที่เรียนรู้แต่ละบทเรียนได้ดีกว่าการท่องจำ (Rehearsal) โดยไม่มีความหมาย ฉะนั้นจึงมีการแนะนำให้ครูสอนเทคนิคในการสอนช่วยความจำให้แก่นักเรียน เพื่อนักเรียนจะได้เก็บสิ่งที่เรียนรู้ไว้ในความทรงจำได้นาน ๆ

เทคนิคช่วยความจำที่ใช้กันมีอยู่ทั้งหมด 3 วิธีคือ

1. วิธีเสียงสัมผัส (Rhymes)
2. วิธีสร้างคำเพื่อช่วยความจำจากอักษรตัวแรกของแต่ละคำ (Acronym)
3. วิธีสร้างประโยคที่มีความหมายจากอักษรตัวแรกของกลุ่มของที่จะจำ

(Acrostic)

1. วิธีสร้างเสียงสัมผัส (Rhymes) เป็นวิธีที่ใช้ได้ผลดีและสิ่งที่จะจดจำอยู่ในความทรงจำเป็นเวลานาน บทเรียนภาษาไทยมีผู้คิดแต่งกลอนที่มีสัมผัสและมีความหมายเพื่อให้จำได้ง่าย เช่น การจำการใช้ไม้มีวน และคำที่ขึ้นต้นด้วย “บัน” คำขึ้นต้นด้วย “บัน”

บันดาลลงบันได

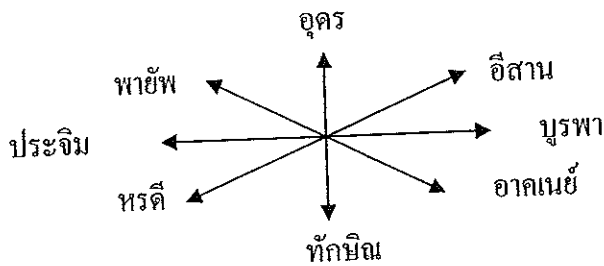
บันทึกรั้วให้จงดี

บันเรื่งบันเทงมี

เสียงบันลือสนั่นดัง

2. วิธีสร้างคำเพื่อช่วยความจำจากอักษรตัวแรกแต่ละคำ (Acronym) การสร้างคำเพื่อช่วยความจำ วิธีนี้ทำได้โดยนำอักษรตัวแรกของแต่ละคำที่จะต้องการจำมาเน้นคำใหม่ที่มีความหมายเช่น การจำชื่อทะเลสาบที่ใหญ่ทั้งห้าของอเมริกาเหนือ สร้างคำว่า Homes หมายถึงทะเลสาบ Huron, Ontario, Michiga Erie, Superior ตามลำดับ

การท่องจำทิศทางทั้ง 8 ก็มีผู้คิดว่าควรจะท่องจำ “อุ-อิ-บู-ทัก-หอ-ประ-พา” เริ่มจากทิศเหนือแล้ววนขวาตามลำดับ

3. วิธีการสร้างประโยคที่มีความหมายช่วยความจำ (Acrostic) ตัวอย่างการใช้ประโยคที่มีความหมายสร้างจากตัวอักษรตัวแรกของการจำชื่อ 9 จังหวัด ที่อยู่ภาคเหนือของประเทศไทยว่า “จิตชัย มิลังเล เพียงพบ อนงค์” ซึ่งถอดคำออกมาจากจะเป็นชื่อ จังหวัดเชียงใหม่ เชียงราย แม่ฮ่องสอน ลำพูน ลำปาง แพร่ พะเยา อุดรดิตต์ นาน หรือจำชื่อดาวพระเคราะห์ทั้งเก้าเป็นภาษาอังกฤษว่า “Men Very Easily Make Jugs Serve Useful New Por Poses” ซึ่งมาจากว่า “Mer Venus Jupiter Saturn Urenus Neptune และ Pluto

8. งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการอ่าน

8.1 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องในประเทศ

บัวแก้ว บัวเย็น (2538 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่องการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการอ่านวิชาภาษาไทยของนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาในระดับเรียนได้ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 โดยเน้นการสอนแบบรู้แจ้งกับการสอนตามคู่มือครู ผลปรากฏว่านักเรียนที่ได้รับการสอนแบบรู้แจ้งมีความสามารถทางการอ่านสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ปิยะลักษณ์ พุกกะวัน (2541 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่องการพัฒนาโปรแกรมส่งเสริมความสามารถในการอ่านภาษาไทย เพื่อความเข้าใจ โดยใช้แนวทางการอ่าน เอ อาร์ ซี สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ผลการทดลองปรากฏว่า ค่าความเฉลี่ยคะแนนความสามารถในการอ่านภาษาไทย เพื่อความเข้าใจ โดยใช้แนวทางสอนอ่านภาษาไทย เพื่อความเข้าใจของนักเรียนหลังจากการร่วม โปรแกรมสูงกว่าการประเมินผลอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

อัญจนา นาคทรัพย์ (2546 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาความสามารถในการอ่านของเด็กที่มีปัญหาในการเรียนรู้ด้านการอ่าน โดยใช้วิธีการสอนอ่านเป็นคำ ผลการวิจัยพบว่า การสอนอ่านเป็นคำมีประสิทธิภาพที่ 94.44 / 92.45 และนักเรียนมีความสามารถในการอ่านคำหลังการสอนอ่านเป็นคำอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ดวงเดือน จิตอารีย์ (2546 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่องการใช้เพลงเพื่อพัฒนาการอ่านออกเสียงคำที่ใช้พยัญชนะ ร ล ว ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ที่มีปัญหาในด้านการอ่านภาษาไทยมีความสามารถในการอ่านสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

8.2 เอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องในต่างประเทศ

เบสท์ (Best . 1969 : 3316-4) ได้ศึกษาความสามารถในการอ่านโดยใช้โปรแกรมการฝึกกลุ่มตัวอย่างที่เป็นนักเรียนเกรด 2-6 ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนที่เรียนโดยการใช้โปรแกรมการฝึกผลสัมฤทธิ์ในการอ่านสูง และเหตุผลดังกล่าวขึ้นอยู่กับโปรแกรมการให้ความเข้าใจในรายละเอียดการใช้โปรแกรมการฝึก และเอาใจใส่ของครูด้วย

มารีนเนย์ และ มาร์ติน (Marianne Gullestad and Martine Segalen. 1997 : 710-717) ได้ศึกษาเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการสะกดคำที่สอนโดยใช้เกมการศึกษา และสอนโดยใช้คำร่วมกับนักเรียนระดับ 3 จำนวน 49 คน ในรัฐเพนซิลวาเนีย พบว่า ผลสัมฤทธิ์ในการสะกดคำของกลุ่มที่ใช้เกมการศึกษาสูงกว่าที่สอนโดยใช้คำ

จอร์นสัน (Johnson.1970 : 1520-B) ได้ศึกษาผลสัมฤทธิ์ในการอ่านของเด็กที่เริ่มอ่านที่มีความสามารถในการอ่าน และแตกต่างกันจากกลุ่มตัวอย่าง ซึ่งเป็นนักเรียนระดับ 1 จำนวน 424 คน กลุ่มทดลองโดยใช้โปรแกรมการฝึกอ่าน กลุ่มควบคุมใช้กิจกรรมการฟัง ปรากฏว่ากลุ่มทดลองมีความสามารถทางการอ่านภาษาไทยมากกว่าโดยเฉพาะเด็กที่มีความรู้ภาษาต่ำมีพัฒนาการทางภาษาดีขึ้นอย่างเห็นได้ชัด

จากผลการวิจัยของนักศึกษาที่เกี่ยวข้องกับการอ่าน สรุปได้ว่า การสอนอ่านคำสำหรับเด็กนั้น ครูจะต้องเลือกวิธีสอน และนวัตกรรมที่จะนำมาใช้กับการสอนอ่านให้เหมาะสมกับความสามารถในการเรียนรู้ของเด็ก จึงจะทำให้ผลสัมฤทธิ์ในการอ่านสูงขึ้น

เอกสารที่เกี่ยวข้องกับบทร้อยกรองและคำคล้องจอง

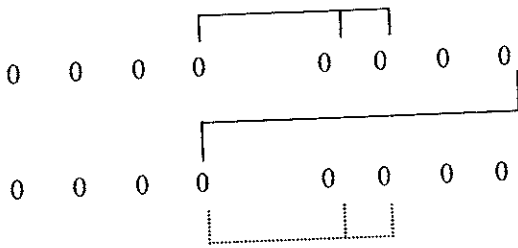
คำคล้องจอง หมายถึง คำประพันธ์ อาจเป็นโคลง กลอน ฯลฯ ซึ่งใช้ถ้อยคำง่าย ๆ และมีความหมายไม่มากนัก มีเนื้อหาสาระง่ายๆ เด็กท่องแล้วเกิดความสนุกสนาน

1. ความสำคัญของคำคล้องจอง

คำคล้องจองบางบทมีข้อความสัมพันธ์กับเนื้อหาในเรื่องที่ต้องการเรียนรู้ จึงทำให้เด็กมีความเข้าใจและจดจำเรื่องราวต่างๆ ที่เกี่ยวกับเรื่องการเรียนการสอนได้รวดเร็ว เกิดความสนุกสนานเพลิดเพลิน ฟ่อนคลายความตึงเครียดในขณะที่ทำกิจกรรม ช่วยพัฒนาทางด้านภาษา

และเพื่อฝึกฝนระเบียบวินัยให้แก่เด็กอีกทางหนึ่ง การเขียนคำคล้องจองสำหรับเด็กในการเขียนคำคล้องจองสำหรับเด็กนั้นได้ใช้ชื่อเรียกว่า ร้อยกรองสี่คำ และ ร้อยกรองแบบ 11 คำมีแผนผังสัมผัสดังภาพ

แผนผังร้อยกรอง 4 คำ

ภาพประกอบที่ 1 แผนผังร้อยกรองสี่คำ

คำทำยวรรคแรก ส่งสัมผัสมายังคำที่ 1 หรือคำที่ 2 ของวรรคที่ 2 และคำทำยวรรคที่ 2 ส่งสัมผัสมายังคำทำยวรรคที่ 3 ส่วนทำยคำที่ 3 อาจส่งสัมผัสมายังคำที่ 1 หรือคำที่ 2 ของวรรคที่ 4 ด้วยกันก็ได้ ส่วนการแต่งร้อยกรองสี่คำเกินหนึ่งบทหรือกรอนั้นๆ นิยมแต่งให้สัมผัสเชื่อมโยงไปจนกว่าจะจบเรื่อง ดังแผนภาพประกอบ

เนื้อหาที่นำมาเป็นคำคล้องจองประกอบภาพ จากกลอนสี่ ประคบด้วย คณะ พยางค์ สัมผัส คำคล้องจอง การเลือกใช้คำ จำนวนในการแต่งกลอน การเรียบเรียง และการเขียนกลอนใช้คำที่ง่าย ๆ ไม่ยุ่งยากเหมาะสำหรับเด็กที่จะเรียนรู้และจดจำโดยสอดคล้อง กับเนื้อหา และแต่งโดยจินตนาการ ลักษณะของคำคล้องจองจึงเป็นลักษณะร้อยกรองที่เหมาะสมสำหรับเด็ก เพราะมีความไพเราะสัมผัส เมื่อเวลาอ่าน มีจังหวะ ทำให้เกิดความเพลิดเพลินสนุกสนาน

ประเภทของคำคล้องจอง

คำคล้องจอง หมายถึง คำที่มีเสียงสัมผัสสระ ทำให้ง่ายต่อการออกเสียง ง่ายต่อการจดจำและหากนำมาเรียงเป็นเรื่องเป็นราวต่างๆ ก็จะเป็นเรื่องที่น่าสนใจ ติดตามอ่าน เด็กๆ ในระดับประถมศึกษาจะชอบอ่านข้อความที่มีเสียงคล้องจองกันมาก นอกจากนี้ การฝึกเขียนคำคล้องจองยังเป็นพื้นฐานที่สำคัญในการเขียนหรือแต่งคำประพันธ์ประเภทร้อยกรองต่างๆ ต่อไปในอนาคตด้วยสำหรับคำคล้องจองมีหลายชนิด มีทั้งคำคล้องจองที่มี 2 คำ 3 คำ และ 4 คำ

คำคล้องจองที่มี 2 พยางค์ คือ กลุ่มคำที่มีคำกลุ่มละ 2 พยางค์ และมีเสียงคล้องจองกันระหว่างกลุ่ม โดยพยางค์ท้ายของกลุ่มคำหน้าสัมผัสกับพยางค์แรกของกลุ่มคำหลังเรื่อยไป

คำคล้องจองที่มี 3 พยางค์ คือ กลุ่มคำที่มีคำกลุ่มละ 3 พยางค์ และมีเสียงคล้องจองกันระหว่างกลุ่ม โดยพยางค์ท้ายของกลุ่มคำหน้าสัมผัสกับพยางค์ที่ 1 หรือ 2 ของกลุ่มคำหลังเรื่อยไป

คำคล้องจองที่มี 4 พยางค์ คือ กลุ่มคำที่มีคำกลุ่มละ 4 พยางค์ และมีเสียงคล้องจองกันระหว่างกลุ่ม โดยพยางค์ท้ายของกลุ่มคำหน้าสัมผัสกับพยางค์ที่ 1 หรือ 2 ของกลุ่มคำหลังเรื่อยไป

คำคล้องจองสระ หมายถึง คำที่ใช้สระเหมือนกัน รูปวรรณยุกต์ และเสียงวรรณยุกต์ไม่เหมือนกันก็ได้ แต่ต้องเป็นคำที่มีความหมาย เช่น จำ - นำ ห้า - ผ้า

คำคล้องจองสระและตัวสะกด คำที่ใช้สระและตัวสะกดเหมือนกัน รูปวรรณยุกต์และเสียงวรรณยุกต์ไม่เหมือนกันก็ได้ แต่ต้องเป็นคำที่มีความหมาย เช่น ฉั้น - ถิ่น บาง - ช้าง

ตัวอย่าง คำคล้องจองที่มี 2 พยางค์ เช่น

โศคลาก บาปบุญ คุณโทษ โกรธกัน

ชื่นชอบ ตอบแทน แพนเพลง เก่งจัง

ตัวอย่าง คำคล้องจองที่มี 3 พยางค์ เช่น

ทำความดี มีความรู้ ชูเชิดเรา เอาใจใส่

ทำความดี มีน้ำใจ ไม่ย่อท้อ รอเวลา

ตัวอย่าง คำคล้องจองที่มี 4 พยางค์ เช่น

เจ้าเมวน่ารัก มันทักทายฉัน ทุกวันกินข้าว

นอนหวายปากอ้า คำมาจับหนู ชอบบู่เสียดัง

2. หนังสือคำคล้องจองประกอบภาพ

หนังสือภาพที่มีคำคล้องจองประกอบ มีจุดมุ่งหมายเพื่อใช้ภาพเป็นสื่อให้เด็กเกิดความคิดและจินตนาการ ได้รู้ความหมายเกี่ยวกับภาพ คน สัตว์ สิ่งของสถานที่ และเหตุการณ์ต่างๆ ทำให้เด็ก ได้รู้จักการเปรียบเทียบเสียงของจังหวะที่มีการอ่านคำคล้องจองและจากความหมายของภาพต่าง ๆ ได้อย่างเข้าใจทำให้เกิดการเรียนรู้ความหมายของภาพที่มีความสัมพันธ์กัน โดยหนังสือภาพที่มี คำคล้องจองประกอบนั้น ถือเป็นวรรณกรรมที่สามารถส่งเสริมพัฒนาการ

ทางด้านภาษาให้แก่เด็ก ได้อย่างยิ่ง ซึ่งจะช่วยทำให้เด็กเกิดการเรียนรู้ และมีความสามารถในการฟัง พูด อ่าน เขียน ได้ดียิ่งขึ้น (สมพงษ์ จานัญญ. 2541 : 11-37)

วัตถุประสงค์

1. เพื่อพัฒนาภาษา
2. เพิ่มความจำ
3. เพื่อฝึกเพื่อให้สนุกสนาน เพลิดเพลิน
4. เพื่อฝึกระเบียบวินัย

เนื้อหา อาจแยกได้เป็น 2 ประเภท คือ

1. เนื้อหาสัมพันธ์กับเรื่องที่สอน คำคล้องจองบางบทมีข้อความที่สัมพันธ์กับ

เนื้อหาหน่วย ทำให้เด็กมีความเข้าใจและจดจำเรื่องราวต่างๆ กับหน่วยการสอนได้รวดเร็ว
ยิ่งขึ้น

2. ไม่สัมพันธ์วิชา แต่เป็นคำคล้องจองที่ต้องการให้เด็กท่องเพื่อความสนุกสนาน
เพลิดเพลิน และเพื่อผ่อนคลายความตึงเครียดในขณะทำกิจกรรมที่ต้องใช้สมาธิมากๆ

กิจกรรม ในการสอนคำคล้องจองให้กับเด็ก ควรสอนตามลำดับดังนี้

1. ครูผู้สอนกล่าวคำคล้องจองให้เด็กฟัง พร้อมทั้งอธิบายความหมาย
2. ครูผู้สอนพูดคำคล้องจองให้เด็กพูดตามที่ละวรรคจนจบบท แล้วครูจะบอกให้เด็กพูดคำคล้องจองตามซ้ำอีก 2-3 ครั้ง เมื่อเด็กจำได้บ้างแล้วจึงให้พูดพร้อมๆ กับครูผู้สอน
3. ขณะที่พูดคำคล้องจองครูทำท่าทางประกอบได้แล้วจึงให้เด็กพูดคำคล้องจองและทำท่าทางประกอบเอง โดยครูคอยให้กำลังใจใกล้ๆ

ข้อเสนอแนะ

1. ในการทำท่าทางประกอบครูผู้สอนควรทำให้เด็กดูเป็นตัวอย่างก่อนเพื่อให้เกิดความเข้าใจ เมื่อเด็กเข้าใจแล้วครูผู้สอนอาจให้เด็กลองคิดท่าทางประกอบเอง

2. ครูควรมีสีหน้ายิ้มแย้มแจ่มใส จะช่วยให้เด็กมีความเพลิดเพลินในการท่อง

ยิ่งขึ้น

การประเมินผล

สังเกต

1. ความสนใจในการร่วมกิจกรรม
2. การแสดงออก
3. การปฏิบัติกิจกรรม

3. นิยามและความเป็นมาบทอาขยาน

กระทรวงศึกษาธิการ (2542 : 123) อ้างอิงพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พุทธศักราช 2525 ได้ให้นิยามคำ “อาขยาน” ไว้ว่าบทท่องจำ การเล่า การบอก การสวด เรื่อง นิทานอาขยาน อ่านออกเสียง ได้สองอย่างคือ อา-ชะ-หยาน หรือ อา-ชะ-ยาน

ความเป็นมา การท่องอาขยานในระยะแรก (พ.ศ. 2447-2478) เป็นท่องจำหรือยกรองที่ถือว่าไพเราะซึ่งคัดลอกมาจากหนังสือวรรณคดี โดยนำมาให้ท่องประมาณ 3-4 หน้า และมีการท่องอาขยานติดต่อกันเรื่อยมา การท่องบทอาขยานจะใช้เวลาก่อนเลิกเรียนตอนเย็นเล็กน้อยและให้นักเรียนท่องพร้อมๆกันทั้งห้อง แต่เมื่อมีการประกาศให้หลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2533 ในหลักสูตรที่กล่าวมานั้น มิได้ระบุให้ชัดเจนเกี่ยวกับการให้ท่องบทอาขยานจึงเป็นสาเหตุให้การท่องบทอาขยานในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย แต่ก็ยังไม่แพร่หลายเท่าที่ควร

กระทรวงศึกษาธิการจึงมีนโยบายกำหนดให้มีการท่องเกี่ยวกับบทอาขยานอย่างจริงจัง ในสถานศึกษา พุทธศักราช 2542 เป็นต้นไป ทั้งนี้เพื่อให้นักเรียนมีโอกาสท่องจำหรือยกรองที่มีความไพเราะ ให้คิดสนใจ ซึ่งเป็นการส่งเสริมให้นักเรียนเกิดความซาบซึ้งวรรณคดีไทย ที่เป็นเอกลักษณ์และเป็นสมบัติทางวัฒนธรรมของชาติ ที่ควรแก่การรักษาและสืบสานให้คงอยู่ตลอดไปรวมทั้งยังช่วยกล่อมเกลาคิดใจที่นำไปสู่การดำเนินชีวิตที่ดีงามอีกด้วย

4. วัตถุประสงค์ของบทอาขยาน

กระทรวงศึกษาธิการ (2542 : 113) ได้กล่าวถึงวัตถุประสงค์ของบทอาขยานไว้ดังนี้

1. เพื่อให้นักเรียนตระหนักในคุณค่าของภาษาไทย และซาบซึ้งในความไพเราะของบทหรือยกรอง
2. เพื่อปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม และข้อคิดที่เป็นประโยชน์แก่นักเรียน
3. เพื่อส่งเสริมจิตสำนึกทางวัฒนธรรมร่วมกันของคนในชาติ
4. เพื่อเป็นพื้นฐานและแนวทางแต่งบทประพันธ์ของนักเรียน

5. ประเภทของบทอาขยาน

เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ของการท่องบทอาขยาน และสนองการเรียนการสอนตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 รวมทั้งสอดคล้องกับประกาศกระทรวงศึกษาธิการ เรื่อง วรรณคดีสำหรับจัดการเรียนการสอนภาษาไทย ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน ประกาศ ณ วันที่ 18 ตุลาคม พ.ศ. 2545 กระทรวงศึกษาธิการจึงได้แต่งตั้ง

คณะกรรมการกำหนดแนวทางและพิจารณาคัดเลือกบทอาขยานภาษาไทยชั้น เพื่อพิจารณาคัดเลือกและวางแนวทางการท่องบทอาขยานสำหรับนักเรียนทุกช่วงชั้น บทอาขยานกำหนดเป็น 2 ประเภท ดังนี้

1. บทหลัก

บทหลัก หมายถึง บทอาขยานที่กระทรวงศึกษาธิการกำหนดให้นักเรียนท่องจำเพื่อความเป็นอันหนึ่งอันเดียวทั่วประเทศ ส่วนใหญ่คัดเลือกจากวรรณคดีที่กำหนดให้เรียนตามประกาศกระทรวงศึกษาธิการ เรื่อง วรรณคดีสำหรับการจัดการเรียนการสอนภาษาไทย ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน ประกาศ วันที่ 18 ตุลาคม 2545

2. บทเลือก

บทเลือก หมายถึง บทอาขยานที่นักเรียนเลือกท่องตามความสนใจมิได้เป็นการบังคับโดยอาจเลือกท่องจากบทอาขยานที่กระทรวงศึกษาธิการคัดเลือกไว้ หรือบทประพันธ์ที่ครูที่สอนแนะนำเพิ่มเติม หรือเป็นบทอาขยานที่นักเรียนชอบ นักเรียนแต่งขึ้นเองหรือผู้ปกครองผู้มีความสามารถในท้องถิ่นแต่งขึ้นเองก็ได้ การที่นักเรียนรู้จักคัดเลือกบทประพันธ์ที่มีคุณค่าและท่องจำไว้ใช้ประโยชน์ย่อมแสดงถึงความเป็นผู้รู้จักคิด ความเป็นผู้มีเหตุผล มีสุนทรียสทางภาษา ทำให้นักเรียนภูมิใจในการท่องบทอาขยานมากยิ่งขึ้น

6. ความสำคัญและคุณค่าของร้อยกรอง

เด็กระดับประถมศึกษา วัย 7-12 ขวบ มีประสบการณ์ทางภาษาด้านบทร้อยกรองมาพอสมควร เพราะร้อยกรองเป็นลักษณะของภาษาแบบหนึ่ง ที่ใช้สื่อสารกันอยู่ในชีวิตประจำวันเด็กจึงมีประสบการณ์ด้านนี้มาโดยลำดับ คือ ตั้งแต่เกิดมา จนโตพอรู้ความ ก็ได้ฟังบทแห่งกล่อมจากมารดาหรือย่า ยาย โดยเฉพาะเด็กในชนบท ที่ความเป็นอยู่ในครอบครัวยังมีลักษณะเรียบง่ายเป็นธรรมชาติมารดา หรือคนเฒ่า คนแก่ มีเวลาเลี้ยงดูเด็กเอง เมื่อให้เด็กนอนก็จะร้องแห่งกล่อมด้วยบทบทแห่งกล่อมที่มีเนื้อความต่าง ๆ กันเด็กที่ไม่ได้ฟังบทกล่อมก็จะได้ฟังเพลงที่มีลักษณะต่าง ๆ ทั้งทำนองและเนื้อร้องแทนลักษณะที่แลเห็นภายนอกของเด็กต่อบทร้อยกรอง ก็คือ ปฏิกริยาที่แสดงให้เห็นว่าชอบและฟังพอใจ แท้ที่จริงแล้วบทร้อยกรองให้เด็กมากกว่าความชอบหรือความฟังพอใจ บทร้อยกรองมีคุณค่าสำหรับเด็กหลายประการ

7. หลักจิตวิทยาแนะนำให้ใช้ในการสอนอ่านคำ

ในการสอนอ่านนั้นนอกจากครูผู้สอนจะต้องเตรียมเนื้อหากิจกรรม สื่อการสอน การวัดผลประเมินและอื่น ๆ แล้ว ครูยังต้องยึดหลักจิตวิทยาบางประการ เพื่อช่วยให้การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนประสบผลสำเร็จ ดังนี้

1. แรงจูงใจ (Motivation)

แรงจูงใจเป็นสิ่งที่สำคัญในการเรียนรู้ ครูภาษาไทยจะต้องรู้จักกระตุ้นให้นักเรียนสนใจตั้งตัวอยู่เสมอ ก่อนที่จะเริ่มสอนเนื้อหาครูจะต้องมีขั้นนำในการสอน หลักการทางจิตวิทยาในเรื่องแรงจูงใจนี้จะมีส่วนสำคัญอย่างยิ่งที่จะนำเนื้อหาที่ต้องการให้นักเรียนได้ตามจุดมุ่งหมายเชิงพฤติกรรมที่ตั้งไว้

แรงจูงใจแบ่งออกเป็น 2 ประเภทคือ

1.1 แรงจูงใจภายใน (Intrinsic Motivation)

1.2 แรงจูงใจภายนอก (Ectrinsic Motivation)

แรงจูงใจภายใน คือ แรงจูงใจที่เกิดขึ้นภายในตัวผู้เรียนเอง นักเรียนมีความกระตือรือร้นใคร่รู้ ใคร่เรียน มีลักษณะช่วยเหลือตนเองได้ เช่น หลังจากครูให้อ่านเรื่อง มอม แล้วบรรยายถึงลักษณะของเรื่องสั้น เทคนิคการแต่งนักเรียนเกินจินตนาการที่จะแต่งเรื่องสั้นบ้างสิ่งที่ทำให้เกิดแรงบันดาลใจภายใน ดังนั้นการสอนของครูก็ควรให้นักเรียนได้เรียนในลักษณะค้นคว้าด้วยตนเองผู้สอนจะช่วยแนะแนวทางให้เกิดความคิดใหม่ ๆ เช่น จะให้แต่งเรื่องสั้น เรียงความ แต่งกลอนผู้สอนก็อาจจะนำตัวอย่างมาให้ดู ให้นักเรียนได้ซักถามข้อสงสัยให้เกิดความนึกคิด ซึ่งครูจะช่วยสร้างแรงจูงใจภายนอกให้นักเรียนเกิดศรัทธาจนทำให้เกิดแรงจูงใจภายใน

แรงจูงใจภายนอก คือ แรงจูงใจที่ครูสร้างขึ้น โดยเร้าใจด้วยการใช้วิธีการต่าง ๆ โดยสร้างบรรยากาศแห่งความอบอุ่นเป็นกันเอง ครูและนักเรียนยิ้มแย้มแจ่มใสพร้อมที่จะเกิดกระบวนการเรียนการสอน โดยครูเป็นผู้แนะนำ แรงจูงใจภายนอกใช้ในขั้นนำเข้าไปสู่บทเรียนได้มาก เช่น

1. การซักถามพูดคุยกับนักเรียน
2. การใช้เพลงนำเข้าสู่บทเรียน
3. การใช้คำประพันธ์ที่น่าสนใจ
4. การใช้อุปกรณ์นำเข้าสู่บทเรียน
5. การเล่านิทาน ประสบการณ์ เหตุการณ์ในชีวิตประจำวัน
6. การใช้การแสดงนำเข้าสู่บทเรียน

8. งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับทฤษฎีกรองและคำคล้องจอง

8.1 งานวิจัยในประเทศ

ทิพวรรณ หอมพุด (2536 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์การอ่านจับใจความบทร้อยกรองของนักเรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ก่อนและหลังการใช้แบบฝึกทักษะระหว่างกลุ่มที่ใช้การสอน ตามคู่มือครูกับกลุ่มที่ใช้แบบฝึกทักษะ ผลการศึกษาพบว่าหลักการฝึกทักษะการอ่านจับใจความ บทร้อยกรอง กลุ่มทดลองมีผลสัมฤทธิ์ในการอ่านจับใจความบทร้อยกรองภายในกลุ่มทดลอง พบว่า ผลสัมฤทธิ์ในการอ่านจับใจความบทร้อยกรองหลังการฝึกทักษะการอ่านจับใจความร้อยกรองสูงขึ้นกว่าก่อนการฝึกทักษะการอ่านจับใจความบทร้อยกรองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

สำนักงานคณะกรรมการประถมศึกษาแห่งชาติ (2543 : 43-44) ได้ศึกษาการสร้างแบบฝึกอ่านคำควบกล้ำ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ผลการวิจัยปรากฏว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 หลังเรียนโดยใช้แบบฝึกอ่านคำควบกล้ำสูงกว่าก่อนเรียน

อัจฉรา นาคทรัพย์ (2546 : 61) ได้ศึกษาความสามารถในการอ่าน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ผลการทดลองปรากฏว่า คะแนนการอ่านคำหลังการทดลองการสอนอ่านเป็นคำสูงกว่าก่อนทดลอง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

อรัญญา เชื้อทอง (2546 : 67) ได้ศึกษาผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ในการอ่านคำยาก โดยใช้คำร้อยกรอง พบว่า ก่อนการทดลองและหลังการทดลอง แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 ซึ่งคล้องจองกับสมมุติฐาน ข้อ 2 ที่ว่า ผลสัมฤทธิ์ในการอ่านคำยากของเด็กที่มีปัญหาทางการเรียนรู้ ก่อนและหลังการทดลองแตกต่างกัน เป็นผลจากการใช้ แบบฝึกทักษะในการสอนอ่าน โดยใช้บทร้อยกรอง ผลสัมฤทธิ์หลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลอง

8.2 งานวิจัยในต่างประเทศ

รอส (Bender. 1993 : 188 ; citing Ross) ได้ทำการวิจัยเกี่ยวกับเรื่องการสอนอ่าน คำไว้ การสอนวิธีอ่านเป็นคำนี้ใช้ได้ดี ทั้งเด็กพิเศษและเด็กปกติในด้านการจำคำ เด็กจะเรียนรู้คำศัพท์ได้มากกว่าและใช้เวลาน้อยกว่าการเรียนรู้ โดยวิธีปกติ

ฮีดคิน(Heden. 1995 : 2543) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการจัดการเรียนการสอนกับการให้การสนับสนุนในชั้นเรียนร่วม จากการศึกษาพบว่าเด็กที่มีความต้องการพิเศษที่เรียนร่วมในโรงเรียนปกติที่ได้รับการจัดหลักสูตรการเรียนการสอนที่เหมาะสม และให้เด็กได้มี

ส่วนร่วมในการทำกิจกรรมมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์เพิ่มขึ้น และสามารถปรับตัวเข้ากับเพื่อนในวัยเดียวกันได้ดีขึ้น

ซิค (Schick. 1996 : 2617) ได้ศึกษาเปรียบเทียบการจัดสภาพแวดล้อมของห้องเรียนพิเศษกับห้องเรียนปกติ (เด็กที่มีปัญหาทางการเรียนรู้กับเด็กที่มีปัญหาทางพฤติกรรม) โดยใช้โปรแกรม CISSAR กับนักเรียนในห้องเรียนร่วม 824 ห้อง และห้องเรียนพิเศษ 536 ห้อง จาก การศึกษา พบว่า เด็กที่มีปัญหาทางการเรียนรู้สามารถปรับเปลี่ยนพฤติกรรมในทางบวกได้ดีกว่าเด็กที่มีปัญหาทางพฤติกรรม

มารี และเบิร์ตแตรม (Marry and Bertram.1997 : 174-178) ได้ศึกษา กลวิธีการสอนอ่านและเขียนสำหรับเด็กที่มีปัญหาทางการเรียนรู้ จากครูการศึกษาพิเศษ และนักการศึกษาจากเกรด 2 ว่าใช้วิธีสอนแบบใดบ้าง ผลการสำรวจพบว่า กลุ่มครูผู้สอนเด็กที่มีปัญหาทางการเรียนรู้ใช้วิธีอ่านแล้วเติมคำตอบ (Guided Reading) 90% การอ่านเป็นรายบุคคล (Individualized Reading) 87.0%การแลกเปลี่ยนหนังสือกัน (Trade books) 81.5% และการเปลี่ยนกันอ่าน (Round-Reading) 74.1% เป็น 4 วิธีในระดับแรกที่ใช้มากที่สุด และยังมีอีก 17 วิธีที่ใช้สอนเด็กปกติและเด็กที่มีปัญหาทางการเรียนรู้

เอกสารที่เกี่ยวข้องกับแบบฝึก

1. ความหมายของแบบฝึก

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน (2530 : 483) ได้ให้ความหมายของแบบฝึกไว้ว่า แบบฝึกหมายถึง แบบตัวอย่าง ปัญหา หรือคำสั่ง ที่ตั้งขึ้นเพื่อให้นักเรียนฝึกตอบ

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2543 : 190) กล่าวว่า “แบบฝึกหัด เป็นสื่อการเรียนประเภทหนึ่งสำหรับให้นักเรียนฝึกปฏิบัติเพื่อให้เกิดความรู้ความเข้าใจและทักษะเพิ่มขึ้น ส่วนใหญ่หนังสือเรียนจะมีแบบฝึกหัดอยู่ท้ายบทเรียน แบบฝึกหัดส่วนใหญ่จะจัดทำในรูปของแบบฝึกหัด หรือชุดฝึกซึ่งนักเรียนจะฝึกหัดเรียนด้วยตนเอง และจัดทำเป็นชุดเน้นพัฒนา หรือเสริมทักษะเรื่องใดเรื่องหนึ่ง”

สุนันทา สุนทรประเสริฐ (2544 : 2) กล่าวว่า “ความสำคัญของแบบฝึก หรือแบบฝึกหัด พอสรุปได้ว่า แบบฝึกหรือแบบฝึกหัด คือสื่อการเรียนการสอนชนิดหนึ่ง ที่ใช้ฝึกทักษะให้กับผู้เรียน หลังจากเรียนจบเนื้อหาในช่วงหนึ่งๆ เพื่อฝึกฝนให้เกิดความรู้ความเข้าใจรวมทั้งเกิดความชำนาญในเรื่องนั้นๆอย่างกว้างขวางมากขึ้น”

ชัยขงศ์ พรหมวงส์ (2537 : 490) กล่าวถึงความหมายของแบบฝึกปฏิบัติ สรุปได้ว่า แบบฝึกปฏิบัติ หมายถึง สิ่งที่นักเรียนต้องใช้ควบคู่ไปกับการเรียน มีลักษณะเป็นแบบฝึกที่ครอบคลุมกิจกรรมที่ผู้เรียนพึงกระทำจะแยกเป็นแต่ละหน่วย หรือรวมเป็นเล่มก็ได้

สรวาดี เฟ็งศรีโคตร (2539 : 16) กล่าวถึงความหมายของแบบฝึกไว้ว่า แบบฝึก หมายถึง สิ่งที่สร้างขึ้นเพื่อเสริมสร้างทักษะให้แก่ นักเรียน มีลักษณะเป็นแบบฝึกหัด ให้ นักเรียนได้กระทำกิจกรรม โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อพัฒนาความสามารถของนักเรียนให้ดีขึ้น

ศศิธร สุทธิแพทย์ อ้างถึง ปรีชา ช่างขวัญยืน และคณะ (2548 : 16) กล่าวถึงความหมายของแบบฝึกปฏิบัติ สรุปได้ว่า แบบฝึกปฏิบัติ คือ หนังสือที่ผู้เรียนใช้ควบคู่ไปกับ ตำราเรียน หรืออาจจะใช้เป็นคู่มือสำหรับการศึกษาควบคู่ไปกับสื่ออื่นๆ ที่ทำหน้าที่แทนครู หรือตำรา

จากที่กล่าวมาข้างต้นพอสรุปได้ว่า แบบฝึก หมายถึง สื่อการสอนที่สร้างขึ้นเพื่อเป็น แนวทางในการฝึกทักษะให้แก่ผู้เรียน มีแบบฝึกหัดเป็นกิจกรรมให้นักเรียน ได้ฝึกฝนและ กิจกรรมควรมีรูปแบบที่หลากหลาย ซึ่งช่วยเสริมสร้างทักษะให้กับผู้เรียน ได้เกิดการเรียนรู้และ เข้าใจได้รวดเร็วขึ้น ชัดเจนขึ้น กว้างขวางขึ้น การเรียนของนักเรียนประสบความสำเร็จอย่างมี ประสิทธิภาพ

ความสำคัญของแบบฝึก

ภาษาเป็นเรื่องทักษะ ซึ่งจำแนกได้ 2 ทาง คือ ทักษะการรับเข้า ได้แก่ การอ่านและการฟัง และทักษะการแสดงออก ได้แก่ การพูดและการเขียน ซึ่งครูจะต้องฝึกฝนหรือให้นักเรียนทำแบบฝึกหัดมาก ๆ เพราะการฝึกฝนหรือการทำแบบฝึกหัดเป็นสิ่งที่จำเป็นต่อการเรียนภาษา (มังกร ชัยชนะดารา, 2515 : 41) สิ่งที่จะช่วยพัฒนาทางภาษาดีขึ้น คือ การนำความรู้ที่ได้เรียนผ่านมาฝึกให้เกิดความเข้าใจกว้างขวางมากขึ้น โดยอาศัยแบบฝึกทักษะโดยตรง หัวใจของการสอนวิชาทักษะอยู่ที่การฝึก การฝึกอย่างถูกวิธีเท่านั้นที่ทำให้เกิดความชำนาญคล่องแคล่ว ว่องไว ทักษะในด้านภาษาเป็นสิ่งจำเป็นต้องฝึกให้แก่เด็ก เพื่อให้เด็กมีความสามารถในการติดต่อสื่อความหมาย อันเป็นวัตถุประสงค์ของการสอนภาษา (กมล ดิษฐามล, 2539 : 41) ในการฝึกทักษะจำเป็นต้องอาศัยแบบฝึกหัด เพื่อทบทวนความเข้าใจ และฝึกในเรื่องที่ได้เรียน ไปแล้ว ครูส่วนมากจะใช้แบบฝึกหัดที่มีอยู่ในแบบเรียน ให้นักเรียนฝึกหัดหลังจากเรียนแล้วแต่หนังสือแบบฝึกหัดบางเล่มมีแบบฝึกหัดเพียงเล็กน้อยหรือไม่มีเลย จึงเป็นหน้าที่ของครูโดยตรงที่จะต้องสร้างแบบฝึกหัดให้เหมาะสมกับเรื่องที่สอน

เพื่อให้นักเรียนเกิดทักษะและความเข้าใจมากขึ้น มีนักวิชาการได้กล่าวถึงประโยชน์ของแบบฝึกต่อการเรียนไว้ดังนี้

2. ประโยชน์ของแบบฝึก

แบบฝึกมีประโยชน์ต่อการเรียนวิชาทักษะมาก เพ็ชต์ดี (สุจิตรา ศรีนวล. 2526 : 62 ; อ้างอิงจาก Petty. 1963 : 469-472) ได้กล่าวไว้ดังนี้

1. เป็นส่วนเพิ่มหรือเสริมหนังสือเรียนในการเรียนทักษะ เป็นอุปกรณ์การสอนที่ช่วยลดภาระของครูได้มาก เพราะแบบฝึกเป็นสิ่งที่จัดทำขึ้นอย่างเป็นระบบระเบียบ
2. ช่วยเสริมทักษะทางการใช้ภาษา แบบฝึกเป็นเครื่องมือที่ช่วยให้เด็กได้ฝึกทักษะการใช้ภาษาให้ดีขึ้น แต่จะต้องอาศัยการส่งเสริมและความเอาใจใส่จากครูผู้สอนด้วย
3. ช่วยในเรื่องความแตกต่างระหว่างบุคคล เนื่องจากเด็กมีความสามารถทางภาษาแตกต่างกัน การให้เด็กทำแบบฝึกหัดที่เหมาะสมกับความสามารถของเขาจะช่วยให้เด็กประสบความสำเร็จในด้านจิตใจมากขึ้น

4. แบบฝึกช่วยเสริมให้ทักษะทางภาษาคงทน โดยกระทำดังนี้

4.1 ฝึกทันทีหลังจากเด็กได้เรียนรู้ในเรื่องนั้นๆ

4.2 ฝึกซ้ำหลายๆ ครั้ง

4.3 เน้นเฉพาะเรื่องที่ต้องการฝึก

5. แบบฝึกที่ใช้จะเป็นเครื่องมือวัดผลการเรียนหลังจากจบบทเรียนในแต่ละครั้ง

6. แบบฝึกที่จัดทำขึ้นเป็นรูปเล่มเด็กสามารถเก็บรักษาไว้ใช้เป็นแนวทางเพื่อ

ทบทวนด้วยตนเองได้ต่อไป

7. การให้เด็กทำแบบฝึก ช่วยให้ครูมองเห็นจุดเด่นหรือปัญหาต่างๆ ของเด็กได้ชัดเจน ซึ่งจะช่วยให้ครูดำเนินการปรับปรุงแก้ไขปัญหานั้นๆ ได้ทันที่

8. แบบฝึกที่จัดขึ้นนอกเหนือจากที่มีอยู่ในหนังสือแบบเรียน จะช่วยให้เด็กได้ฝึกฝนอย่างเต็มที่

9. แบบฝึกที่จัดพิมพ์ไว้เรียบร้อยจะช่วยให้ครูประหยัดทั้งแรงงานและเวลาในการที่จะต้องเตรียมสร้างแบบฝึกอยู่เสมอ ในด้านผู้เรียนก็ไม่ต้องเสียเวลาลอกแบบฝึกจากตำราเรียน ทำให้มีโอกาสได้ฝึกฝนทักษะต่างๆ มากขึ้น

10. แบบฝึกช่วยประหยัดค่าใช้จ่าย เพราะการจัดพิมพ์เป็นรูปเล่มที่แน่นอนย่อมลงทุนต่ำกว่าที่จะพิมพ์ลงในกระดาษไขทุกครั้ง ผู้เรียนสามารถบันทึกและมองเห็นความก้าวหน้าของตนเองได้อย่างมีระบบและเป็นระเบียบ

รัชณี ศรีไพรวรรณ (2526 : 189) กล่าวถึงประโยชน์ของแบบฝึกไว้ว่า

1. ทำให้เข้าใจบทเรียนดีขึ้น เพราะเป็นเครื่องมืออำนวยความสะดวกในการ เรียนรู้
2. ทำให้ครูทราบความเข้าใจของนักเรียนที่มีต่อบทเรียน
3. ฝึกให้นักเรียนมีความเชื่อมั่นและสามารถประเมินผลของตนเอง ได้ฝึกให้เด็ก

ทำงานตามลำพัง โดยมีความรับผิดชอบในงานที่ได้รับมอบหมาย

ยุพา ขนอมคราม (2522 : 18) กล่าวถึงประโยชน์ของแบบฝึกว่าเป็นส่วนช่วยเพิ่มเติมในการเรียนทักษะ เป็นอุปกรณ์การสอนที่ช่วยลดภาระของครูได้มาก เพราะแบบฝึกเป็นสิ่งที่ถูกจัดทำขึ้นอย่างมีระบบ ช่วยเสริมทักษะการใช้ภาษาให้ดียิ่งขึ้น แต่ต้องอาศัยความเอาใจใส่จากครูด้วย แบบฝึกช่วยในเรื่องความแตกต่างระหว่างบุคคล เหมาะกับความสามารถของเด็ก จะทำให้เกิดผลดีทางด้านจิตใจ ช่วยเสริมทักษะทางภาษาให้คงทน เพราะเด็กฝึกทำซ้ำๆ หลายครั้งในเรื่องที่ตนบกพร่อง แบบฝึกยังใช้เป็นเครื่องมือวัดผลทางการเรียนหลังจากจบบทเรียน แล้ว ช่วยให้ครูเห็นปัญหาของเด็กได้อย่างชัดเจน ทำให้ครูได้แก้ปัญหาของเด็กได้ทันที่ตัวเด็กก็สามารถเก็บแบบฝึกไว้ใช้เป็นเครื่องมือในการทบทวนความรู้ได้ นอกจากนี้แบบฝึกยังช่วยให้ครูและนักเรียนประหยัดเวลา แรงงาน และค่าใช้จ่ายในการฝึกฝนแต่ละครั้ง

วิญญา วิศาลาภรณ์ (2533 : 23) สรุปคุณประโยชน์ของแบบฝึกไว้ว่า เป็นเครื่องมือที่ช่วยให้ครูทราบผลการเรียนของนักเรียนอย่างใกล้ชิด แบบฝึกเป็นเครื่องมือที่จำเป็นต่อการฝึกทักษะทางภาษาของนักเรียน เป็นประโยชน์สำหรับครูในการสอน ทำให้ทราบพัฒนาการทางทักษะทั้งสี่คือ ฟัง พูด อ่าน และเขียน โดยเฉพาะทักษะการเขียน ครูสามารถเห็นข้อบกพร่องในการใช้ภาษาของนักเรียน ซึ่งจะได้ออกทางแก้ไขปรับปรุงได้ทันที่ ทำให้นักเรียนประสบผลสำเร็จในการเรียน

3. ลักษณะของแบบฝึกที่ดี

ในการสร้างแบบฝึกสำหรับเด็กมีองค์ประกอบหลายประการ ซึ่งนักการศึกษาหลายท่านได้ให้ข้อเสนอแนะ เกี่ยวกับลักษณะของแบบฝึกที่ดีไว้ ดังนี้

นิตยา ฤทธิโยธี (2520 : 40-41) กล่าวถึงลักษณะของแบบฝึกไว้ว่า การเขียนแบบฝึกต้องแน่ใจในภาษาที่ใช้ให้เหมาะสมกับนักเรียนและสร้างโดยใช้หลักจิตวิทยาในการเร้าและตอบสนอง ดังนี้

1. ใช้แบบฝึกหลายๆ ชนิดเพื่อเร้าให้นักเรียนเกิดความสนใจ
2. แบบฝึกที่ทำขึ้นนั้นต้องให้นักเรียนสามารถแยกออกมาพิจารณาได้ว่าแต่ละแบบแต่ละข้อต้องการให้ทำอะไร

3. ให้นักเรียนได้ฝึกการตอบแบบฝึกแต่ละชนิดแต่ละรูปแบบว่ามีวิธีการตอบอย่างไร

4. ให้นักเรียนได้มีโอกาสดบสนองสิ่งที่เร้าดังกล่าวด้วยการแสดงออกทางความสามารถและความเข้าใจลงในแบบฝึก

5. นักเรียนได้นำสิ่งที่เรียนรู้จากการเรียนมาตอบในแบบฝึกให้ตรงเป้าหมายที่สุดนิตยา ฤทธิโยธี ยังได้กล่าวว่า “แบบฝึกที่ดีควรมีข้อเสนอแนะการใช้ที่ชัดเจน ควรให้มีการเลือกตอบทั้งแบบตอบจำกัดและแบบตอบอย่างเสรี คำสั่งหรือตัวอย่างที่ยกมานั้นไม่ควรยาวเกินไป และยากแก่การเข้าใจ ถ้าต้องการให้ศึกษาด้วยตนเอง แบบฝึกนั้นควรมีหลายรูปแบบ และมีความหมายแก่ผู้ทำ” และยังกล่าวว่าลักษณะของแบบฝึกที่ดี คือ

1. เกี่ยวข้องกับบทเรียนที่เรียนมาแล้ว
2. เหมาะสมกับระดับวัย หรือความสามารถของเด็ก
3. มีคำชี้แจงสั้น ๆ ที่ทำให้เด็กเข้าใจวิธีทำได้ง่าย
4. ใช้เวลาเหมาะสม คือไม่ใช่เวลานานหรือเร็วเกินไป
5. เป็นสิ่งที่น่าสนใจและท้าทายให้แสดงความสามารถ

วรสุตา บุญไวโรจน์ (2527 : 37 ; อ้างถึงใน สุันทนา สุนทรประเสริฐ. 2544 : 9-10)

กล่าวแนะนำให้ผู้สร้างแบบฝึกได้ยึดลักษณะของแบบฝึกที่ดีไว้ดังนี้

1. แบบฝึกที่ดีควรชัดเจนทั้งคำสั่งและวิธีทำ ตัวอย่างแสดงวิธีทำไม่ควรยาวเกินไป เพราะจะทำให้เข้าใจยาก ควรปรับปรุงให้ง่ายเหมาะสมกับผู้เรียน

2. แบบฝึกหัดที่ดีควรมีความหมายต่อผู้เรียนและตรงตามจุดประสงค์ของการฝึกลงทุนน้อย ใช้ได้นานทันสมัยอยู่เสมอ

3. ภาษาและภาพที่ใช้ในแบบฝึกหัดควรเหมาะสมกับวัยและพื้นฐานความรู้ของผู้เรียนแบบฝึกหัดที่ดีควรแยกฝึกเป็นเรื่องๆ แต่ละเรื่องไม่ควรยาวเกินไป

4. แบบฝึกหัดที่ดีควรมีทั้งแบบกำหนดคำตอบให้ ให้ตอบโดยเสรี การเลือกใช้คำข้อความหรือรูปภาพในแบบฝึกหัด ควรเป็นสิ่งที่คุ้นเคยตรงกับความในใจของนักเรียน เพื่อว่าแบบฝึกหัดที่สร้างขึ้น จะได้ออกให้เกิดความเพลิดเพลินและพอใจแก่ผู้ใช้

5. แบบฝึกหัดที่ดีควรเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ศึกษาด้วยตนเอง รู้จักค้นคว้า รวบรวมสิ่งที่พบเห็นบ่อยๆ จะทำให้นักเรียนเข้าใจเรื่องนั้นๆ มากยิ่งขึ้น และรู้จักนำความรู้ไปใช้ใน ชีวิตประจำวัน ได้อย่างถูกต้อง มีหลักเกณฑ์ และมองเห็นว่าสิ่งที่เขาได้ฝึกนั้นมีความหมายต่อเขาตลอดไป

6. แบบฝึกหัดที่ดีควรตอบสนองความแตกต่างระหว่างบุคคล ผู้เรียนแต่ละคนมีความแตกต่างกันในหลายๆด้าน เช่น ความต้องการ ความสนใจ ความพร้อม ระดับสติปัญญา ประสบการณ์ ฉะนั้นการทำแบบฝึกหัดแต่ละเรื่องควรจัดทำให้มากพอ มีทุกระดับตั้งแต่ง่ายปานกลาง จนถึงค่อนข้างยาก เพื่อให้ทั้งเด็กเก่ง ปานกลาง และอ่อน จะได้เลือกทำตามความสามารถ เพื่อให้เด็กทุกคนประสบความสำเร็จในการทำแบบฝึกหัด

7. แบบฝึกหัดที่ดีควรเร้าใจตั้งแต่ปกไปจนถึงหน้าสุดท้าย

8. แบบฝึกหัดที่ดีควรปรับปรุงควบคู่ไปกับหนังสือเรียน ควรใช้ได้ดีทั้งในและนอกห้องเรียน

9. แบบฝึกหัดที่ดีควรเป็นแบบฝึกหัดที่สามารถประเมิน และจำแนกความเจริญงอกงามของเด็ก ได้ด้วย

จากที่กล่าวมาข้างต้น แบบฝึกหัดที่ดีควรมีหลายแบบหลายชนิด เพื่อไม่ให้นักเรียนเกิดความเบื่อหน่ายในการเรียน การใช้ถ้อยคำควรเลือกให้เหมาะสมกับวัยของนักเรียน นอกจากนี้ควรสร้างให้มีลักษณะย่อย ทำทลายความรู้ความสามารถของนักเรียนเพื่อฝึกให้นักเรียนรู้จักแก้ปัญหาและก่อให้เกิดความคิดสร้างสรรค์อีกด้วย สรุปได้ว่าแบบฝึกเป็นเครื่องมือที่จำเป็นต่อการฝึกทักษะทางภาษาของนักเรียน เป็นส่วนช่วยเพิ่มเติมในการเรียนทักษะ เป็นอุปกรณ์การสอนที่ช่วยลดภาระของครูได้มาก เพราะแบบฝึกเป็นสิ่งที่ถูกจัดทำขึ้นอย่างมีระบบ ช่วยเสริมทักษะการใช้ภาษาให้ดียิ่งขึ้น แต่ต้องอาศัยความเอาใจใส่จากครูด้วย แบบฝึกช่วยในเรื่องความแตกต่างระหว่างบุคคล เหมาะกับความสามารถของเด็กจะทำให้เกิดผลดีทางด้านจิตใจ ช่วยเสริมทักษะทางภาษาให้คงทน เพราะเด็กฝึกทำซ้ำๆ หลายครั้งในเรื่องที่ตนบกพร่อง แบบฝึกยังใช้เป็นเครื่องมือวัดผลทางการเรียนหลังจากจบบทเรียนแล้ว ช่วยให้ครูเห็นปัญหาของเด็กได้อย่างชัดเจน ทำให้ครูได้แก้ปัญหาของเด็กได้ทันที่ที่ ตัวเด็กก็สามารถเก็บแบบฝึกไว้ใช้เป็นเครื่องมือในการทบทวนความรู้ได้ นอกจากนี้ แบบฝึกยังช่วยให้ครูและนักเรียนประหยัดเวลาแรงงาน และค่าใช้จ่ายในการฝึกฝนแต่ละครั้ง

4. หลักในการสร้างแบบฝึก

หลักการสร้างแบบฝึกเป็นสิ่งสำคัญ เพราะแบบฝึกที่ดีจะสามารถพัฒนาการเรียนรู้อย่างดีจึงจำเป็นต้องสร้างให้มีคุณภาพ ได้มีนักการศึกษาเสนอหลักการสร้างแบบฝึกไว้หลายท่าน ดังนี้

บัทส์ (นิตยา ฤทธิโยธี. 2520 : 40 ; อ้างอิงจาก Butts. ม.ป.ป.) ได้สรุปหลักการสร้างแบบฝึกไว้ดังนี้

1. ก่อนสร้างแบบฝึกจำเป็นต้องกำหนด โครงร่างไว้ก่อนว่ามีวัตถุประสงค์อย่างไรจะเขียนแบบฝึกเกี่ยวกับเรื่องอะไร

2. ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับเรื่องที่ทำ

3. เขียนวัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรม

4. แจงวัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรม เป็นกิจกรรมย่อยโดยคำนึงถึงความเหมาะสม

ของผู้เรียน

5. กำหนดอุปกรณ์ที่จะใช้ในกิจกรรมแต่ละขั้นตอนให้เหมาะสม

6. กำหนดเวลาแต่ละขั้นตอนให้เหมาะสม

7. ประเมินผลอย่างไร

หลักในการสร้างแบบฝึกควรมีลักษณะดังต่อไปนี้

1. ตั้งวัตถุประสงค์

2. ศึกษาเกี่ยวกับเนื้อหา

3. ขั้นตอนในการสร้างแบบฝึก

3.1 ศึกษาปัญหาในการเรียนการสอน

3.2 ศึกษาจิตวิทยาเกี่ยวกับการเรียนการสอนและจิตวิทยาพัฒนาการ

3.3 ศึกษาเนื้อหาวิชา

3.4 ศึกษาลักษณะของแบบฝึก

3.5 วางโครงเรื่องและกำหนดรูปแบบของการฝึกให้ครบตามที่กำหนด

3.6 เลือกเนื้อหาต่างๆ ที่เหมาะสมมาบรรจุในแบบฝึกให้ครบตามที่กำหนดไว้

ลักษณะของแบบฝึกที่ดี

1. ต้องมีการฝึกนักเรียนมากพอสมควรในเรื่องหนึ่งๆ ก่อนที่จะมีการฝึกเรื่องอื่นๆ

ต่อไปเนื่องจากแบบฝึกทำขึ้นเพื่อการสอนมิใช่เพื่อการสอบ

2. แต่ละแบบฝึกควรใช้ประโยคเพียงรูปแบบเดียวเท่านั้น

3. ฝึกโครงสร้างใหม่ๆ กับสิ่งที่เรียนรู้มาแล้ว

4. ประโยคที่ใช้ฝึกควรเป็นประโยคสั้นๆ

5. คำศัพท์และประโยคควรเป็นแบบที่ใช้พูดกันในชีวิตประจำวัน

6. เป็นแบบฝึกที่ให้นักเรียนได้ใช้ความคิด

7. ควรมีแบบฝึกหลายๆ แบบเพื่อไม่ให้นักเรียนเกิดความเบื่อหน่าย

8. ควรฝึกให้นักเรียนสามารถนำสิ่งที่เรียนไปแล้วไปใช้ในชีวิตประจำวันได้

จากหลักการสร้างแบบฝึกที่กล่าวมาข้างต้น จะเห็นว่ามีการสร้างแบบฝึกหลายวิธี และสอดคล้องกันซึ่งผู้ศึกษานำไปใช้เป็นแนวทางในการสร้างแบบฝึก

5. องค์ประกอบของแบบฝึก

ในการสร้างแบบฝึกมีองค์ประกอบหลายประการ ซึ่งนักการศึกษาหลายท่านได้ให้ข้อเสนอแนะ เกี่ยวกับองค์ประกอบของแบบฝึกไว้ดังนี้

ฉลองชัย สุรวัดตนบูรณ (2528 : 130) ได้กล่าวว่า แบบฝึกควรมีองค์ประกอบดังนี้

1. คำชี้แจงการใช้คู่มือ
2. ตารางที่เรียน ปัญหา หรือคำถาม แบบฝึกหัดและกิจกรรมที่ต้องการให้ผู้เรียน

คิดและทำ

3. ที่ว่างสำหรับให้ผู้เรียนเขียนคำตอบ

4. เฉลยคำตอบหรือแนวทางในการตอบ

5. คำแนะนำและแหล่งข้อมูลที่ผู้เรียนสามารถไปศึกษาค้นคว้าเพิ่มเติม

จากแนวคิดข้างต้น แบบฝึกควรมีองค์ประกอบดังนี้

1. คำชี้แจง

2. แบบฝึก

3. จุดประสงค์

4. เนื้อหา

ความหมายของโปรแกรมช่วยสอน

1. เอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับโปรแกรมช่วยสอน

ครุฑิชิต มาลัยวงศ์ (2539 : 104) ได้ให้ความหมายของคอมพิวเตอร์มัลติมีเดีย ว่าเป็นการประยุกต์คอมพิวเตอร์ที่รวมภาพนิ่ง ภาพเคลื่อนไหว เสียง ข้อความและข้อมูลไว้ด้วยกัน ทำให้ผู้ใช้ได้รับข้อมูลและข่าวสารในรูปแบบต่างๆ ได้ครบถ้วนและน่าสนใจมากกว่าเป็นแต่ข้อความอย่างเดียว

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมิกราช (2540 : 164) ได้ให้ความหมายของคอมพิวเตอร์มัลติมีเดีย คือ การนำเอาตัวอักษร ภาพ เสียง ภาพเคลื่อนไหว และวีดิทัศน์มาผสมผสานเข้าด้วยกันโดยใช้คอมพิวเตอร์เป็นอุปกรณ์ควบคุมและนำเสนอ

บุรณะ สมชัย (2538 : 14) ได้ให้ความหมายของคอมพิวเตอร์มัลติมีเดีย คือ โปรแกรมบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยครูทำหน้าที่เป็นสื่อการเรียน การสอนเหมือนแผ่นใสหรือวี

ดีทัศน์ ที่ใช้ประกอบการสอน เพื่อให้ผู้เรียนเข้าใจง่ายในเวลาอันจำกัด และตรงตามวัตถุประสงค์ของบทเรียนนั้น ผู้เรียนสามารถนำไปทบทวนเนื้อหา และสามารถศึกษาได้ด้วยตนเอง

จากความหมายดังกล่าวสรุปได้ว่าคอมพิวเตอร์ช่วยสอน หมายถึง การนำคอมพิวเตอร์มาช่วยครูในการสอนนักเรียน โดยให้ผู้เรียนรู้เนื้อหา ทำแบบฝึกหัด ทำแบบทดสอบ ตามโปรแกรมที่สร้างขึ้นอย่างเป็นขั้นตอน ซึ่งโปรแกรมคอมพิวเตอร์ช่วยสอนทำให้นักเรียนมีความสุข และสนุกกับการเรียน คอมพิวเตอร์ช่วยสอนเป็นการเรียนแบบปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียนกับคอมพิวเตอร์ ซึ่งคอมพิวเตอร์ช่วยสอนช่วยสนองความแตกต่างระหว่างบุคคล ได้อีกด้วย

2. ความหมายของบทบาทของหนังสืออิเล็กทรอนิกส์

ปัจจุบันคอมพิวเตอร์ ได้มีบทบาทต่อการดำเนินชีวิตของผู้คนมากขึ้น ไม่ว่าจะเป็นในแง่ของธุรกิจ หรือการศึกษา และจากการพัฒนาของเทคโนโลยีที่ก้าวหน้าไปมาก คอมพิวเตอร์จึงถูกพัฒนาให้มีประสิทธิภาพสูงขึ้นด้วยเช่นกัน กล่าวคือ ในยุคสารสนเทศที่มีความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีทำให้ข้อมูล ข่าวสารและความรู้ สามารถตอบสนองได้สะดวก รวดเร็ว ประหยัดค่าใช้จ่าย ขว้าง จะกระทั่งเกิดภาวะ “ไร้พรมแดน” อันเนื่องมาจากอิทธิพลของเทคโนโลยีสารสนเทศ และนับเป็นความกลมกลืนสอดคล้องกันอย่างยิ่งที่มีการพัฒนาบุคลากรในสังคม โดยเฉพาะภาคการศึกษาในเรื่องของการเรียนรู้สารสนเทศในรูปแบบต่าง ๆ ทั้งที่เป็นข้อมูล (Data) ข่าวสาร (Information) หรือความรู้ (Knowledge) ดังนั้นเทคโนโลยีสารสนเทศ จึงเป็นเครื่องมือที่สามารถนำประโยชน์มาสู่วงการศึกษาได้อย่างเหมาะสม หากรู้จักใช้ให้เป็นประโยชน์ และคุ้มค่าต่อการลงทุน

คมสันต์ ชโนศวรรย์ (2544 : 31-33) กล่าวว่า Electronic Book หรือ E-Book หรือหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ เป็นการประยุกต์เทคโนโลยีสารสนเทศกับการอ่านเข้าด้วยกัน ทำให้เกิดรูปแบบใหม่ในการบริโภคข่าวสารข้อมูล ช่วยให้เกิดความสะดวกในการเข้าถึงข้อมูล การเดินทางและค้นหาข้อมูลแทนการแบกหนังสือหนัก ๆ ในระหว่างการเดินทาง หนังสืออิเล็กทรอนิกส์ได้ถูกคิดค้นและพัฒนาขึ้นเพื่อตอบสนองเหตุผลดังกล่าว อีกเหตุผลหนึ่งคือ กระแสสร้างห้องสมุดเสมือน ห้องสมุดอิเล็กทรอนิกส์ และที่สำคัญในการลดทรัพยากรธรรมชาติ อันเป็นผลมาจากการผลิตจากป่าไม้อุตสาหกรรมหลักของการทำกระดาษ ด้วยต้นทุนที่แพงขึ้นของราคากระดาษและแนวโน้มการใช้ที่มีความต้องการมากขึ้น หนังสือเล่มหนึ่ง ๆ ที่พิมพ์ออกมาในแต่ละครั้งไม่ต่ำกว่า 1000 เล่ม หรือมากกว่านั้น เล่มละ 300 หน้า

หมายถึง ปริมาณการใช้กระดาษที่มีจำนวนมากมายมหาศาล ไม่นับรวมต้นทุนการผลิตหนังสือที่มีราคาสูงขึ้น การบำรุงรักษาหนังสือให้อยู่ในสภาพที่ดีอยู่เสมอ ความล้ำสมัยของหนังสือหนังสือมีการเปลี่ยนแปลงข้อมูลอย่างรวดเร็ว และหนังสือหายาก สิ่งเหล่านี้ส่งผลโดยตรงต่อการศึกษา เป็นแรงผลักดันให้หนังสืออิเล็กทรอนิกส์เข้ามามีบทบาทมากขึ้น

จิระพันธ์ เคมะ (2545 : 1) หนังสืออิเล็กทรอนิกส์ (Electronic Book) หรือที่นิยมเรียกกันแพร่หลายว่า e-book เป็นนวัตกรรมใหม่ทางด้านวงการหนังสือ ห้องสมุด และเทคโนโลยีการศึกษา สำหรับทางวิชาชีพห้องสมุดแล้ว e-book จะเป็นพัสดุห้องสมุดยุคใหม่ที่เปลี่ยนจากรูปแบบดั้งเดิมซึ่งเป็นหนังสือที่ผลิตจากการเขียนหรือพิมพ์ตัวอักษรหรือภาพกราฟิกลงในแผ่นกระดาษ หรือวัสดุชนิดอื่น ๆ เพื่อบันทึกเนื้อหาสาระในรูปตัวหนังสือ รูปภาพ หรือสัญลักษณ์ต่าง ๆ เช่น ที่ใช้กันปกติทั่วไปจากอดีตถึงปัจจุบันเปลี่ยนมาบันทึก และนำเสนอเนื้อหาสาระทั้งหมดเป็นสัญญาณอิเล็กทรอนิกส์ในรูปสัญญาณดิจิทัลลงในสื่ออิเล็กทรอนิกส์ประเภทต่าง ๆ เช่น แผ่นซีดีรอม (CD-ROM) ปาล์มบุ๊ก (Palm Book) หนังสือในระบบเครือข่าย (Online Book) หรือสื่ออิเล็กทรอนิกส์รูปแบบอื่น ๆ ซึ่งรวมเรียกว่าหนังสืออิเล็กทรอนิกส์หรือ e-book

หนังสืออิเล็กทรอนิกส์ (e-book) จะเป็นรูปแบบของหนังสือรูปแบบใหม่ในยุคต้นของสหัสวรรษนี้ขึ้นไป ทั้งนี้เพราะด้วยเหตุผลด้านบริบทความก้าวหน้าอย่างต่อเนื่องของเทคโนโลยีด้านข่าวสารอย่างทุกวันนี้ส่งผลทำให้เชื่อได้ว่า แนวโน้มของหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ (e-book) ซึ่งนับวันจะยังมีการพัฒนาทั้งรูปลักษณะและความสามารถ และได้รับความนิยมจากมหาชนมากขึ้นซึ่งจะเข้าแทนที่หนังสือที่เป็นสิ่งพิมพ์ปกติที่เคยมีบทบาทในการทำหน้าที่บันทึกและถ่ายทอดองค์ความรู้จากผู้เขียนสู่ผู้อ่านมาช้านานนับหลายศตวรรษในอนาคตอย่างแน่นอน ทั้งนี้เพราะหนังสืออิเล็กทรอนิกส์เป็นหนังสือที่นำเอาเทคโนโลยีของคอมพิวเตอร์ซึ่งมีศักยภาพครบถ้วน ทั้งทางด้านกรบันทึกและการนำเสนอการถ่ายทอดเนื้อหาสาระ หรือองค์ความรู้สู่ผู้อ่านในรูปของสัญญาณดิจิทัลที่สามารถทำหน้าที่พื้นฐานเช่นเดียวกับหนังสือแบบเดิมเล่มใด ๆ ได้ทุกประการ และศักยภาพของคอมพิวเตอร์ด้านอื่น ๆ สามารถบันทึกข้อมูลได้ในปริมาณมาก สามารถเรียกมาอ่าน ปรับปรุงแก้ไขได้ ทำสำเนาหรือโอนข้อมูลได้ง่ายและรวดเร็ว เป็นต้น นอกจากนี้ยังมีองค์ประกอบด้านอื่น ๆ ที่จะช่วยให้ผู้อ่านสามารถปฏิสัมพันธ์กับหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ได้อย่างกว้างขวาง ตลอดจนมีศักยภาพด้านอื่น ๆ อีกมากมายสนองความต้องการของผู้อ่าน ในขณะที่อ่านหนังสือ เป็นต้น คุณลักษณะดังกล่าวของหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ทำให้

หนังสืออิเล็กทรอนิกส์มีศักยภาพสูงกว่าหนังสือปกติหลายเท่าซึ่งจะเป็นเหตุผลโดยรวมที่หนังสืออิเล็กทรอนิกส์จะเข้ามาแทนที่บทบาทหนังสือปกติดังได้กล่าวมาข้างต้น

หนังสืออิเล็กทรอนิกส์เป็นสื่อสำเร็จรูปยุคใหม่ (Neo Programmed Instructional Media) ชนิดหนึ่งที่มีการจัดระบบการนำเสนอเนื้อหาและกิจกรรมเสริมการเรียนรู้เป็นอย่างดี ผู้อ่านสามารถอ่านและเรียนรู้เนื้อหาสาระในเล่มได้ตามความสนใจและความแตกต่างของแต่ละบุคคล มีการเปิดโอกาสให้ผู้อ่านได้ฝึกทักษะ หรือแบบฝึก หรือข้อคำถามสำหรับผู้อ่านหรือผู้เรียนสามารถตรวจสอบความรู้ความเข้าใจของตนเองจากโปรแกรมที่มีในหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ เป็นต้น

สุทิน ทองไสว (2547 : 46) กล่าวไว้ว่า e-book หรือ หนังสืออิเล็กทรอนิกส์ คือ เอกสารที่มีขนาดเหมาะสม ซึ่งสามารถจัดเก็บเผยแพร่ หรือจำหน่ายได้ด้วยอุปกรณ์และวิธีการอิเล็กทรอนิกส์โดยผู้ใช้อ่านหนังสืออิเล็กทรอนิกส์นี้ผ่านทางหน้าจอคอมพิวเตอร์หรืออุปกรณ์ที่ใช้สำหรับอ่าน e-book ที่เรียกว่า "e-book Reader"

ยีน ภู่วรรณ และชัยยงค์ วงศ์ชัยสุวัฒน์ (2536 : 2-3) คำว่า "มัลติมีเดีย" หรือหลายสื่อเป็นคำกว้างขวางมาก หนทางการพัฒนาผลิตภัณฑ์ให้เข้ากับคำว่ามัลติมีเดีย จึงมีมากมายหลายรูปแบบ และหลายเทคโนโลยีมีความหมายของคำว่า มัลติมีเดีย จึงเกี่ยวข้องกับวิชาการหลายแขนง เช่น วิชาการด้านเสียง กราฟิค การสร้างภาพเคลื่อนไหว อีกทั้งแนวความคิดใหม่ มัลติมีเดีย จึงมีความหมายเป็นเทคโนโลยีในความฝันที่อยากให้มีการใช้คอมพิวเตอร์อย่างมีชีวิตชีวา โดยรวมระบบการสื่อสารในรูปแบบต่าง ๆ เข้าด้วยกัน ดังนั้น การใช้เครื่องคอมพิวเตอร์ในปัจจุบัน จึงมีแนวโน้มที่จะนำเอาเทคโนโลยีที่ใช้สื่อสารมาผสมผสานกัน โดยเรียกว่า คอมพิวเตอร์สื่อผสม หรือ มัลติมีเดีย และมีผู้ให้ความหมาย หรือคำจำกัดความของคอมพิวเตอร์ในลักษณะของมัลติมีเดียไว้หลายท่าน

จากที่ได้กล่าวมาแล้วว่า ระบบมัลติมีเดีย เป็นการผสมผสานสื่อด้าน เสียงภาพ ข้อความ และคอมพิวเตอร์ ให้มาทำงานร่วมกันอย่างเป็นระบบที่สมบูรณ์ จึงทำให้ความสามารถของคอมพิวเตอร์ในลักษณะของมัลติมีเดียปัจจุบัน ได้ถูกนำไปประยุกต์ใช้งานต่าง ๆ อย่างมากมายและพบว่า คอมพิวเตอร์มัลติมีเดีย ได้มีบทบาทต่อชีวิตสังคมปัจจุบันมากขึ้น จะเห็นได้จากผลงานที่ปรากฏเช่น การใช้คอมพิวเตอร์ช่วยในการผลิต วีดีโอเกมส์ ควบคุมการเล่นซีดี (Compact Disk) เป็นต้น

3. ประเภทของหนังสืออิเล็กทรอนิกส์

จิระพันธ์ เคมะ (2545 : 5 ; อ้างอิงมาจาก Baker. 1992) ได้แบ่งประเภทของหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ ออกเป็น 9 ประเภท ดังนี้คือ

1. หนังสืออิเล็กทรอนิกส์แบบหนังสือหรือแบบตำรา (Textbook) หนังสืออิเล็กทรอนิกส์ ประเภทนี้ เน้นการจัดเก็บและนำเสนอข้อมูลที่เป็นตัวหนังสือ และภาพประกอบในรูปแบบหนังสือปกติที่พบเห็นทั่วไป หลักหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ชนิดนี้สามารถกล่าวได้ว่าเป็นการแปลงหนังสือจากสภาพสิ่งพิมพ์ปกติเป็นสัญญาณดิจิทัล เพิ่มศักยภาพเดิมการนำเสนอ การปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้อ่านกับหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ ด้วยศักยภาพของคอมพิวเตอร์ขั้นพื้นฐานเช่น การเปิดหน้าหนังสือ การสืบค้น การคัดลอก เป็นต้น
2. หนังสืออิเล็กทรอนิกส์แบบหนังสืออ่าน เป็นหนังสือมีเสียงคำอ่าน เมื่อเปิดหนังสือจะมีเสียงอ่าน หนังสืออิเล็กทรอนิกส์ประเภทนี้เหมาะสำหรับเด็กเริ่มเรียน หรือสำหรับฝึกออกเสียง หรือฝึกพูด (Talking Books) เป็นต้น หนังสืออิเล็กทรอนิกส์ชนิดนี้เป็นการเน้นคุณลักษณะด้านการนำเสนอเนื้อหาที่ทั้งเป็นตัวอักษร และเสียงเป็นคุณลักษณะหลัก นิยมใช้กับกลุ่มผู้อ่านที่มีระดับทักษะทางภาษาโดยเฉพาะด้านการฟังหรือการอ่านค่อนข้างต่ำเหมาะสำหรับการเริ่มต้นเรียนภาษาของเด็ก ๆ หรือผู้ที่กำลังฝึกภาษาที่สอง หรือฝึกภาษาใหม่ เป็นต้น
3. หนังสืออิเล็กทรอนิกส์แบบหนังสือภาพนิ่ง หรืออัลบั้มภาพ (Static Picture Books) เป็นหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ที่มีคุณลักษณะหลักเน้นจัดเก็บข้อมูล และนำเสนอข้อมูลในรูปแบบภาพนิ่ง (Static Picture) หรืออัลบั้มภาพเป็นหลัก เสริมด้วยการนำศักยภาพของคอมพิวเตอร์มาใช้ในการนำเสนอ เช่น การเลือกภาพที่ต้องการ การขยายหรือย่อขนาดของภาพ หรือตัวอักษรการสำเนาหรือถ่ายโอนภาพ การแต่งเติมภาพ การเลือกเฉพาะส่วนของภาพ (Cropping) หรือเพิ่มข้อมูลเชื่อมโยงภายใน (Linking Information) เช่น เชื่อมข้อมูลอธิบายเพิ่มเติม เชื่อมข้อมูลเสียงประกอบ เป็นต้น
4. หนังสืออิเล็กทรอนิกส์แบบหนังสือภาพเคลื่อนไหว (Moving Picture Books) เป็นหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ที่เน้นการนำเสนอข้อมูลในรูปแบบภาพวีดิทัศน์ (Video Clips) หรือภาพยนตร์สั้น (Films Clips) ผสมกับข้อมูลสนเทศที่ในรูปแบบตัวหนังสือ (Text Information) ผู้อ่านสามารถเลือกชม ศึกษาข้อมูลได้ ส่วนใหญ่นิยมนำเสนอข้อมูลเหตุการณ์ประวัติศาสตร์สำคัญเช่น ภาพเหตุการณ์สงครามโลก ภาพการกล่าวสุนทรพจน์ของบุคคลสำคัญ ๆ ของโลกใน โอกาสต่างภาพเหตุการณ์ความสำเร็จหรือสูญเสียของโลก เป็นต้น
5. หนังสืออิเล็กทรอนิกส์แบบหนังสือสื่อประสม (Multimedia Books)

เป็นหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ที่นำเสนอข้อมูลเนื้อหาสาระในลักษณะแบบสื่อผสมระหว่างสื่อภาพ(VisualMedia) ที่เป็นทั้งภาพนิ่งและภาพเคลื่อนไหวกับสื่อประเภทเสียง (Adio Media) ในลักษณะต่าง ๆ ผนวกกับศักยภาพของคอมพิวเตอร์อื่นเช่นเดียวกันกับหนังสืออิเล็กทรอนิกส์อื่น ๆ ที่กล่าวมาแล้ว

6. หนังสืออิเล็กทรอนิกส์แบบหนังสือสื่อหลากหลาย (Polymedia Books) เป็นหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ที่มีลักษณะเช่นเดียวกับหนังสือแบบสื่อประสม แต่มีความหลากหลายในคุณลักษณะด้านความเชื่อมโยงระหว่างข้อมูลภายในเล่มที่บันทึกในลักษณะต่าง ๆ เช่น ตัวหนังสือภาพนิ่ง ภาพเคลื่อนไหว เสียง คนตรี และอื่น ๆ เป็นต้น หนังสืออิเล็กทรอนิกส์แบบหนังสือเชื่อมโยง (Hypermedia Book) เป็นหนังสือที่มีคุณลักษณะสามารถเชื่อมโยงเนื้อหาสาระภายในเล่ม (Internal Information Linking) ซึ่งผู้อ่านสามารถคลิกเพื่อเชื่อมโยงไปสู่เนื้อหาสาระที่ออกแบบเชื่อมโยงกันภายในเล่ม การเชื่อมโยงเช่นนี้มีคุณลักษณะเช่นเดียวกับบทเรียน โปรแกรมแบบแตกกิ่ง (Branching Programmeg Instruction) นอกจากนี้ยังสามารถเชื่อมโยงกับแหล่งเอกสารภายนอก (External or online Information Sources) เมื่อเชื่อมต่อเชื่อมระบบอินเทอร์เน็ต หรือ อินทราเน็ต

7. หนังสืออิเล็กทรอนิกส์แบบหนังสืออัจฉริยะ (Intelligent Electronic Books) เป็นหนังสือสื่อประสม แต่มีการใช้โปรแกรมขั้นสูงที่สามารถมีปฏิกริยา หรือปฏิสัมพันธ์กับผู้อ่านเสมือนกับหนังสือมีสติปัญญา (อัจฉริยะ) ในการไตร่ตรอง หรือคาดคะเนในการได้ตอบ หรือมีปฏิกริยากับผู้อ่าน (ดังตัวอย่างการทำงานของโปรแกรม Help ใน Microsoft Word เป็นต้น

8. หนังสืออิเล็กทรอนิกส์แบบหนังสือทางไกล Telemedia Electronic Books) หนังสืออิเล็กทรอนิกส์ประเภทนี้มีคุณลักษณะหลัก ๆ คล้ายกับ Hypermedia Electronic Book แต่เน้นการเชื่อมโยงกับแหล่งข้อมูลภายนอกผ่านระบบเครือข่าย (Online Information Resources) ทั้งที่เป็นเครือข่ายเปิด และเครือข่ายเฉพาะสมาชิกของเครือข่าย

9. หนังสืออิเล็กทรอนิกส์แบบหนังสือไซเบอร์สเปส (Cyberspace Book) หนังสืออิเล็กทรอนิกส์ประเภทนี้ มีลักษณะเหมือนกับหนังสืออิเล็กทรอนิกส์หลาย ๆ แบบที่กล่าวมาแล้วมาผสมกัน สามารถเชื่อมโยงข้อมูลทั้งจากแหล่งภายในและภายนอก สามารถนำเสนอข้อมูลในระบบสื่อที่หลากหลาย สามารถปฏิสัมพันธ์กับผู้อ่านได้หลากหลายมิติ

สุทิน ทองใสว (2547 : 47) กล่าวเกี่ยวกับข้อดีของหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ ไว้ในวารสารวิชาการ ดังนี้คือ

1. ประหยัดพื้นที่ในการเก็บ เนื่องจากหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ได้สร้างขึ้นมาให้อยู่ในรูปของไฟล์ดิจิทัล ผู้ใช้สามารถจัดเก็บหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ได้หลายเล่ม ภายในเครื่องคอมพิวเตอร์เครื่องเดียว หรือบันทึกลงบนแผ่นซีดี-รอม ที่มีขนาดกะทัดรัดได้ ในขณะที่การจัดเก็บหนังสือจำนวนมากนั้น จะต้องอาศัยชั้นวางหนังสือขนาดใหญ่ และสิ้นเปลืองพื้นที่ในการจัดเก็บมาก

2. การมีระบบนำเว็ทั้น (Navigation) และไฮเปอร์ลิงค์ (Hyperlinks) ทำให้ผู้ใช้สามารถค้นหาข้อมูล และเนื้อหาสาระสำคัญที่มีอยู่ภายในหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ได้ง่ายกว่าค้นหาจากหนังสือ

3. หนังสืออิเล็กทรอนิกส์บางเล่ม (ไฟล์) จะอ้างอิงถึงชื่อเว็บไซต์ต่าง ๆ ที่เป็นประโยชน์ผู้ใช้สามารถเข้าไปศึกษาค้นคว้าหาความรู้เพิ่มเติมได้ เมื่อผู้ใช้คลิกที่ลิงค์ (Link) หรือชื่อเว็บไซต์นั้น ๆ ก็สามารถเข้าสู่เว็บไซต์ได้ทันที

4. กระบวนการจัดทำและการผลิตนั้น หนังสืออิเล็กทรอนิกส์สามารถจัดทำและผลิตได้รวดเร็วกว่าการจัดพิมพ์หนังสือทั่วไป และในกรณีที่มีข้อผิดพลาดระหว่างจัดทำ ก็สามารถควบคุมและแก้ไขได้ง่ายกว่าจะเห็นได้ว่าหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ เป็นสื่อที่มีประโยชน์และมีข้อดีหลายประการแต่การจะนำหนังสืออิเล็กทรอนิกส์มาใช้งานให้ได้มีประสิทธิภาพนั้น ก็ขึ้นอยู่กับกระบวนการจัดทำและการผลิตหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ว่าผู้จัดทำจะสามารถสร้างสรรค์หนังสืออิเล็กทรอนิกส์นั้นๆ ให้มีคุณภาพมากน้อยเพียงใดสิ่งที่เป็นปัจจัยสำคัญในการผลิตหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ให้มึคุณภาพก็คือกระบวนการจัดทำที่เป็นระบบมีลำดับขั้นตอน การวางแผนและการดำเนินงานที่ชัดเจน รวมทั้งสามารถนำไปประยุกต์ใช้กับการทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ณรงค์ เวชนารัตน์ (2539 : 39) ยังได้บอกถึงประโยชน์ของมัลติมีเดียไว้อีกว่า “สามารถสื่อความหมายได้ รวดเร็ว เข้าใจง่าย สามารถจัดลำดับให้ผู้ใช้ติดตามความต้องการของผู้เขียนโปรแกรมได้อย่างสะดวก สามารถสร้างเงื่อนไขของการวิ่งไปสู่ลำดับเหตุการณ์ ได้อย่างซับซ้อน ” จึงทำให้คอมพิวเตอร์มัลติมีเดีย สามารถนำไปประยุกต์ใช้งานได้มากมาย เช่น เพื่อการบันเทิง เพื่อทำสื่อการสอน เพื่อใช้ในการนำเสนอโครงการ แนวคิด และข่าวสารเป็นต้น และในวงการศึกษาก็ได้มีผู้สนใจนำมาใช้ในการนำเสนองานด้านต่าง ๆ ตลอดจนงานด้านการเรียนการสอนซึ่งพบว่าได้ประโยชน์อย่างเห็นได้ชัดคือ

1. เพิ่มแรงจูงใจในการเรียนการสอน เนื่องจากคอมพิวเตอร์มีลติมีเดียมีทั้งภาพ เสียง ภาพเคลื่อนไหว ทำให้เร้าความสนใจของนักเรียนได้มาก จึงไม่เกิดความเบื่อหน่ายในการเรียน

2. สามารถจำลองสถานการณ์การทำงาน โดยเฉพาะเรื่องราวที่เป็นนามธรรม เพื่อให้เกิดความเข้าใจได้ง่าย

3. ช่วยในการฝึกการใช้ในงานอุปกรณ์ต่าง ๆ โดยการสร้างโปรแกรมคอมพิวเตอร์ จำลองวิธีการใช้งานก่อนใช้อุปกรณ์จริง

4. ช่วยในการเรียนการสอนเกี่ยวกับภาษา เพราะคอมพิวเตอร์มีลติมีเดียสามารถบันทึกเสียงลงไปได้

จะเห็นได้ว่าคอมพิวเตอร์มีลติมีเดียเป็นการพัฒนาเทคโนโลยีทางคอมพิวเตอร์ที่สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในด้านต่าง ๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยเฉพาะด้านการติดต่อสื่อสารระหว่างผู้ใช้กับเครื่องคอมพิวเตอร์ สามารถทำได้ง่ายและสะดวกเกิดความชัดเจนของข่าวสาร และเข้าใจในการสื่อความหมายดีขึ้น และยังนำไปใช้ด้านการเรียนการสอนในปัจจุบันที่ใช้คอมพิวเตอร์มีลติมีเดียในรูปแบบของคอมพิวเตอร์ช่วยสอน

4. หลักการพัฒนาหนังสืออิเล็กทรอนิกส์

สุรางค์ ไคว์ตระกูล (2541 : 287) ได้กล่าวหลักการและแนวความคิดการพัฒนาหนังสืออิเล็กทรอนิกส์

1. หลักการและแนวคิดที่นำมาใช้ในการพัฒนาหนังสืออิเล็กทรอนิกส์

1.1 หลักการเรียนแบบรอบรู้ บลูม (Bloom, 1976 : 205) ได้กล่าวว่า “คนทุกคนหรือเกือบทุกคนสามารถเรียนรู้วิชาใดๆ ได้ถึงระดับหรือเกณฑ์ที่กำหนด ถ้าจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้เหมาะสมกับแต่ละบุคคล และให้เวลาสำหรับการเรียนวิชานั้น ๆ มากเพียงพอแก่ความสามารถที่จะเรียน และในระหว่างที่เรียนผู้เรียนจะได้รับความช่วยเหลือ และแก้ไขข้อบกพร่องในการเรียนอย่างทันที่”

1.2 ทฤษฎีการเสริมแรงของสกินเนอร์ (Skinner) สกินเนอร์ให้ความเห็นไว้ว่า “ครูที่ไม่มีเวลาที่จะใช้แรงเสริมแก่นักเรียน ทำให้นักเรียนขาดความมั่นใจในการเรียน” ดังนั้นจึงถือว่าสิ่งที่สำคัญในการสอน คือ การเสริมแรง และการเลือกแรงเสริมเป็นสิ่งที่ครูจะต้องใช้การพิจารณาอย่างรอบคอบ โดยคำนึงถึงความเหมาะสมกับผู้เรียน ซึ่งสามารถแบ่งชนิดของแรงเสริมได้ 3 ประเภท

1.2.1 การให้ความสนใจ และคำชม

1.2.2 การอนุญาตให้นักเรียนประกอบกิจกรรมที่นักเรียนชอบหรือต้องการ

1.2.3 การให้รางวัล

1.3 ทฤษฎีและแนวคิดของ ธอร์นไคร์ (Thorndike) ธอร์นไคร์นักจิตวิทยาชาวอเมริกัน เป็นผู้นำทฤษฎีหลักการเรียนรู้ของทฤษฎี กล่าวถึงการเชื่อมโยงระหว่างสิ่งเร้า (Stimulus) กับการตอบสนอง (Response) โดยมีหลักการเบื้องต้นว่า การเรียนรู้เกิดจากการเชื่อมโยงระหว่างสิ่งเร้าและการตอบสนอง โดยแสดงในรูปแบบต่าง ๆ จนกว่าจะเป็นที่พอใจที่เหมาะสมที่สุด ซึ่งเรียกว่าการลองผิดลองถูก ซึ่งมีกฎการเรียนรู้ตามทฤษฎีเชื่อมโยง ประกอบด้วย กฎ 3 ข้อดังนี้ แสงเดือน ทวีสิน (2545 : 136-138)

1.3.1 กฎแห่งความพร้อม (Law of Readiness) กฎนี้กล่าวถึงสภาพความพร้อมของผู้เรียนทั้งทางร่างกายและจิตใจ ความพร้อมทางร่างกายหมายถึง ความพร้อมทางวุฒิภาวะและอวัยวะต่าง ๆ ของร่างกาย ทางด้านจิตใจหมายถึง ความพร้อมที่เกิดจากความพึงพอใจเป็นสำคัญ ถ้าเกิดความพึงพอใจย่อมนำไปสู่การเรียนรู้ ถ้าเกิดความไม่พอใจจะทำให้ไม่เกิดการเรียนรู้ หรือทำให้การเรียนรู้หยุดชะงักไป

1.3.2 กฎแห่งการฝึกหัด (Law of Exercise) กฎนี้กล่าวถึงการสร้างความมั่นคงของการเชื่อมโยงระหว่างสิ่งเร้ากับการตอบสนองที่ถูกต้อง โดยการฝึกหัดกระทำซ้ำบ่อย ๆ ย่อมทำให้เกิดการเรียนรู้ได้นานและคงทนถาวร จากกฎของนี้แบ่งออกเป็นกฎย่อย ๆ ได้อีก 2 ข้อคือ

1) กฎแห่งการใช้ (Law of Used) เมื่อเข้าใจหรือเรียนรู้แล้วมีการกระทำหรือนำสิ่งที่เรียนรู้นั้นไปใช้บ่อย ๆ จะทำให้เกิดการเรียนรู้ที่มั่นคงถาวร

2) กฎแห่งการไม่ใช้ (Law of Disused) เมื่อเกิดการเข้าใจหรือเรียนรู้แล้วไม่ได้กระทำซ้ำบ่อย ๆ จะทำให้การเรียนรู้ที่มั่นคงถาวร หรือในที่สุดที่เกิดจากการลืมจนไม่เรียนรู้ได้อีกเลย

1.3.3 กฎแห่งผลที่ได้รับ (Law of Effect) กฎนี้กล่าวถึงผลที่ได้รับเมื่อแสดงพฤติกรรมการเรียนรู้แล้วว่าถ้าได้รับผลที่พึงพอใจ ผู้เรียนย่อมอยากจะทำซ้ำต่อไป แต่ถ้าจะทำให้การเชื่อมโยงระหว่างสิ่งเร้ากับการตอบสนองความมั่นคงถาวร ต้องให้ผู้เรียนได้รับผลที่พึงพอใจซึ่งขึ้นอยู่กับความพึงพอใจของแต่ละบุคคล

1.4 หลักการไฮเปอร์ลิงค์ (Hyper Link) การเชื่อมโยงกันระหว่างที่หนึ่ง ไปยังอีกที่หนึ่ง โดยรูปแบบของตำแหน่งที่จะใช้ป็น ไฮเปอร์ลิงค์นั้นจะแบ่งออกได้ 2 ลักษณะคือ

1.4.1 ใช้ข้อความเป็นลิงค์ เรียกว่า Hyperlink เมื่อเรานำ Mouse ไปคลิกที่รูปภาพเป็นลิงค์ ก็จะเกิดการเปลี่ยนแปลงขึ้น ซึ่งการเปลี่ยนแปลงจะเป็นอย่างไร ก็ขึ้นอยู่กับผู้เขียนโปรแกรมเป็นคนกำหนดรูปแบบ อาจจะเป็นการลิงค์ไปยังหน้าอื่น หรือเป็นการลิงค์ไปแค่บางส่วน

1.4.2 ใช้รูปภาพเป็นลิงค์ เรียกว่า Hypermedia เมื่อเรานำ Mouse ไปคลิกที่รูปภาพที่เป็นลิงค์ ก็จะเกิดการเปลี่ยนแปลงขึ้น ซึ่งการเปลี่ยนแปลงจะเป็นอย่างไร ก็ขึ้นอยู่กับผู้เขียนโปรแกรมเป็นคนกำหนดรูปแบบ อาจจะเป็นการลิงค์ไปยังหน้าอื่น หรือเป็นการลิงค์ไปแค่บางส่วนก็ได้

จึงอาจกล่าวได้ว่า หลักการการพัฒนาหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ มัลติมีเดีย เสริมการอ่านออกเสียงภาษานั้น ควรอาศัยหลักการออกแบบการเรียนการสอนเพื่อให้กระบวนการสอนมีประสิทธิภาพมากที่สุด โดยมีหลักการและแนวคิดที่นำมาใช้ พอสรุปได้ดังนี้

1. ยึดหลักการเรียนแบบรอบรู้
 2. สอนโดยอาศัยการรับอย่างมีความหมาย เพื่อให้ผู้เรียนเกิดความเข้าใจ และเกิดความคิดรวบยอดของเนื้อหา สามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้
 3. ให้ผู้เรียนได้มีส่วนร่วมในการเรียน และสามารถเรียนได้ตลอดเวลาที่ต้องการ
2. หลักการตรวจสอบและประเมินผล (Testing & Evaluation)
- ก่อนจะนำเอาหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ ไปใช้ในการเรียนการสอน จะต้องมีการตรวจสอบดังนี้

2.1 ขั้นตรวจสอบ หมายถึง การตรวจสอบในแต่ละขั้นตอนของการออกแบบหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ ในขั้นตอนนี้ อาจจะต้องทดสอบการทำงานของโปรแกรมเพื่อหาข้อผิดพลาดที่เรียกว่า “BUG” ซึ่งอาจเกิดจากสาเหตุต่อไปนี้ (พิพิธ ธิพิศศักดิ์, 2535 : 13)

2.1.1 รูปแบบคำสั่งผิดพลาด (Syntax Error) เกิดจากการใช้คำสั่งไม่ถูกต้องตามข้อกำหนดของภาษาที่ใช้เขียนโปรแกรม

2.1.2 แนวคิดผิดพลาด (Logical Error) เกิดจากผู้เขียนโปรแกรมเข้าใจขั้นตอนการทำงานคลาดเคลื่อน เช่น สูตรที่กำหนดผิด ตัวแปรผิดพลาด เป็นต้น

นอกจากนี้ หลังจากตรวจสอบข้อผิดพลาดและปรับปรุงแก้ไขหนังสืออิเล็กทรอนิกส์แล้วอาจนำโปรแกรมที่ได้ไปใช้ให้ครูผู้สอน หรือผู้เชี่ยวชาญ ตรวจสอบความถูกต้องของเนื้อหา และความเหมาะสมที่ปรากฏบนจอภาพอีกครั้งหนึ่ง ซึ่งอาจจะมีการแก้ไขโปรแกรมในบางส่วนแล้วจึงนำไปทดสอบกับผู้เรียนซึ่งเป็นขั้นตอนทดลองใช้ต่อไป

2.2 ขั้นตอนการใช้ จำเป็นต้องมีการทดสอบก่อนที่จะนำไปใช้งานเพื่อเป็นการตรวจสอบความถูกต้องในการใช้งานของหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ (รองกาญจน์ อรุณรัตน์. 2536 : 78)

2.2.1 ทดลองหนึ่งต่อหนึ่ง นำหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ที่ได้ ไปใช้กับผู้เรียนแบบหนึ่งต่อหนึ่ง จำนวน 3 คน โดยใช้ผู้เรียนที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างเพื่อทดสอบการสื่อความหมายลำดับขั้นตอนการนำเสนอ ความเหมาะสมของวิธีเสนอเนื้อหา ว่าเหมาะสมกับผู้เรียนหรือไม่ โดยการสังเกตพฤติกรรมของผู้เรียนและสอบถามจากผู้เรียนนำข้อมูลที่ได้ไปปรับปรุงแก้ไข แล้วจึงนำไปใช้ในขั้นตอนต่อไป

2.2.2 ทดลองกลุ่มเล็ก นำหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ ที่ได้รับการปรับปรุงแก้ไขในขั้นตอนที่ผ่านมาแล้ว ไปทดลองใช้กับผู้เรียนจำนวน 3 คน โดยผู้สอนจะแนะนำการใช้ในช่วงแรก เมื่อจบให้ผู้เรียน ทำแบบสอบถามความคิดเห็นที่มีต่อหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ หลังจากนั้น จึงนำแบบสอบถามที่ได้มาวิเคราะห์ เพื่อตรวจสอบระดับความพึงพอใจอยู่ในเกณฑ์ที่ผู้วิจัยกำหนดไว้หรือไม่ และคอยสังเกตพฤติกรรมของผู้เรียนในขณะที่ใช้หนังสืออิเล็กทรอนิกส์ ว่าเป็นอย่างไรจัดบันทึกเพื่อนำไปปรับปรุงแก้ไขให้เหมาะสมต่อไป

2.2.3 ทดลองกลุ่มใหญ่ เป็นการนำหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ ที่ได้จากการพัฒนามาจากการทดลองกลุ่มเล็ก ไปใช้กับนักเรียนจำนวน 6 คน ที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง โดยมีจุดประสงค์เพื่อตรวจสอบความสามารถของหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ ก่อนจะนำไปทดลองใช้จริงในลักษณะของการมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียนกับหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ที่ใช้ ผู้พัฒนาหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ ในตอนแรก เช่น อะไรเป็นสาเหตุให้ผู้เรียนได้รับความลำบากในการเรียน เป็นต้น หลังจากนั้นจึงวิเคราะห์ตามวิธีทางสถิติ ว่าได้เกณฑ์ที่กำหนดไว้หรือไม่ ถ้าไม่ได้ต้องปรับปรุงแก้ไข แล้วจึงนำไปทดสอบกับผู้เรียนใหม่ จนกว่าจะได้ตามเกณฑ์ที่กำหนด

การปรับปรุงแก้ไขในขั้นตอนนี้ จะกระทำจนกว่าจะได้โปรแกรมซึ่งเป็นที่พอใจของทุกฝ่ายจึงนำไปใช้งาน เพื่อให้การนำไปใช้งานมีประสิทธิภาพ ควรมีการจัดทำคู่มือประกอบการใช้บทเรียนด้วย คู่มือการใช้เครื่องมือจะบอกถึงส่วนสำคัญ คือ

1. ชื่อ โปรแกรม
2. ภาษาที่ใช้ ไฟล์ต่างๆ
3. หน่วยความจำเครื่องคอมพิวเตอร์ที่จะใช้โปรแกรมนี้ได้ หรืออุปกรณ์อื่น

ที่ต้องใช้ร่วม

4. ขั้นตอนการใช้โปรแกรม เริ่มตั้งแต่การเปิดโปรแกรมเป็นต้นไป

5. คำสั่งต่าง ๆ ที่ใช้กับ โปรแกรม

2.3 ชั้นประเมินผล

มีความมุ่งหมายเพื่อการประเมินผลหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ โดยให้ผู้เรียน แสดงความคิดเห็น โดยใช้แบบสอบถามเป็นแบบทดสอบ และการประเมินผลความพึงพอใจ ของผู้เรียนในชั้นนี้เป็นการนำเอาหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ ไปทดลองใช้กับผู้เรียน เพื่อประเมิน ผลหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ที่ได้พัฒนาขึ้นมา ว่ามีประสิทธิภาพมากน้อยแค่ไหน เพื่อให้ได้ หนังสืออิเล็กทรอนิกส์ที่มีคุณภาพ

5. เครื่องมือที่ใช้ในการพัฒนาหนังสืออิเล็กทรอนิกส์

นัญตา ผลิตวานนท์ (2537 : 1-5) กล่าวว่า ในการศึกษาพัฒนาเกี่ยวกับบทเรียน คอมพิวเตอร์ทั่วไปนั้น เพิ่มมีการพัฒนามาพร้อมกับวิวัฒนาการของเครื่องคอมพิวเตอร์ ตั้งแต่ ต้นทศวรรษที่ 1960 ในสหรัฐอเมริกา เป็นต้นมา การพัฒนาบทเรียนคอมพิวเตอร์นั้นจัดทำด้วย ภาษาคอมพิวเตอร์ชั้นสูง ซึ่งผู้พัฒนาจะต้องมีความรู้อย่างดีในภาษาโปรแกรมนั้น เช่น ภาษา เบสิก ซึ่งยุ่งยากซับซ้อน จึงได้มีการพัฒนาภาษาหรือ โปรแกรมให้ใช้งานง่ายขึ้น เพื่อให้ครูหรือนักวิชาการ สามารถพัฒนาบทเรียนคอมพิวเตอร์ขึ้นเองได้

สมศักดิ์ ลิ้มเกิด (2523 : 1) ได้สรุปให้เห็นถึงการพัฒนาโปรแกรมที่ใช้ในการสร้าง บทเรียน คอมพิวเตอร์ได้ตามลำดับดังนี้

1. ภาษาคอมพิวเตอร์ชั้นสูง (High- Level Language) เป็นภาษาคอมพิวเตอร์ ระดับสูง ผู้ใช้จะต้องมีความรู้อย่างดีในภาษานั้น เหมาะสมที่จะใช้การพัฒนาบทเรียนที่มีความ ซับซ้อน รูปแบบของบทเรียนมีการออกแบบโดยเฉพาะ ข้อเสียของการใช้ ภาษาคอมพิวเตอร์ ระดับสูงในการพัฒนาบทเรียนคอมพิวเตอร์ ก็คือ หากครูหรือนักวิชาการผู้นั้น มีความรู้ทางด้าน ภาษาคอมพิวเตอร์ไม่ดีนักก็ทำให้การพัฒนาบทเรียนคอมพิวเตอร์มีประสิทธิภาพน้อย หรือ ค่อนข้างจำกัดในความสามารถของบทเรียน ตัวอย่างของภาษาคอมพิวเตอร์ระดับสูง เช่น Basic , Pascal , Logo และ C

2. ภาษาช่วยสร้างบทเรียนคอมพิวเตอร์ (Authoring Language) ภาษาช่วยสร้าง บทเรียนนี้ พัฒนามาจากภาษาคอมพิวเตอร์ การทำงานใช้คำสั่งเฉพาะเพื่อให้ทำงานตามลักษณะ ที่ต้องการ การใช้ภาษาที่ช่วยสร้างบทเรียนคอมพิวเตอร์นี้สามารถใช้งานได้ง่ายและสะดวกกว่า ภาษาระดับสูง ผู้ใช้ไม่จำเป็นต้องรู้ภาษาคอมพิวเตอร์ก็สามารถพัฒนาบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วย สอนได้ เพียงแต่ใช้คำสั่งในโปรแกรมเท่านั้น แต่มีข้อจำกัด และรูปแบบของโปรแกรมช่วยสอน ไม่ดีเท่าการใช้ภาษาระดับสูง ตัวอย่างของภาษา ได้แก่ Coursewriter , Pilot , Tuter

3. โปรแกรมช่วยสร้างบทเรียนคอมพิวเตอร์ (Authoring System) โปรแกรมประเภทนี้ส่วนใหญ่ใช้ชุดคำสั่ง ซึ่งอาจจะเป็นเมนูคำสั่ง สัญลักษณ์ (Icon) เป็นต้นสำหรับเขียนโปรแกรม โดยไม่จำเป็นต้องอาศัยความรู้ความสามารถทางภาษาคอมพิวเตอร์ ในปัจจุบันโปรแกรมช่วยสร้างบทเรียนคอมพิวเตอร์มีการปรับปรุงประสิทธิภาพให้ดีขึ้น โปรแกรมสามารถเชื่อมโยงกับภาษาคอมพิวเตอร์ หรือสื่ออื่น ๆ เพื่อให้การทำงานมีรูปแบบมากขึ้น เช่น วีดิโอ หรือเครื่องเล่นแผ่นเลเซอร์ หรือการบันทึกเสียงเข้ามาในบทเรียนได้ ซึ่งส่วนนี้ช่วยให้ผู้พัฒนาได้เพิ่มสิ่งเร้าต่าง ๆ ให้บทเรียนน่าสนใจมากขึ้น มีการใช้จอภาพแบบสัมผัส ในการป้องกันข้อมูลหรือปฏิสัมพันธ์กับนักเรียนได้ เป็นต้น ตัวอย่างของโปรแกรมช่วยสร้างบทเรียน ได้แก่ Phonix , Info , Window , Ls1 , Decal , Author Professional , Icon Author , CAICMU , ไทยทัศน์ ฯลฯ

4. โปรแกรมสร้างบทเรียนคอมพิวเตอร์ (Authoring Shell) เป็นภาษาที่ใช้งานที่สะดวกในบรรดาโปรแกรมที่ใช้ในการพัฒนาบทเรียนคอมพิวเตอร์ และมีข้อจำกัดมากที่สุด ได้ออกแบบเพื่อให้ผู้ใช้ ใช้เป็นรูปแบบ (Template) ในการสร้างบทเรียนคอมพิวเตอร์โดยใช้คำสั่งขบวนการของโปรแกรมเท่านั้น ในบรรดาการเขียนโปรแกรมเพื่อการพัฒนาบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนนั้น อาจกล่าวได้ว่า โปรแกรม ประเภทโปรแกรมช่วยสร้างบทเรียน (Authoring System) จะมีประสิทธิภาพมากที่สุด เพราะในปัจจุบันได้มีการพัฒนาความสามารถของคอมพิวเตอร์ในลักษณะมัลติมีเดียได้ด้วย โดยเฉพาะ โปรแกรม Authorware ซึ่งมีคุณสมบัติพิเศษในการทำงานระบบมัลติมีเดียได้ ดังรายละเอียดต่อไปนี้

4.1 คุณสมบัติสำคัญ 3 ประการของ โปรแกรม Authorware

4.1.1 ใช้เทคนิค (Object Authoring) ในการออกแบบโปรแกรม กล่าวคือเป็นการเขียนโปรแกรมโดยใช้สัญลักษณ์ (Icon) แทนคำสั่ง ทำให้ผู้พัฒนาสร้างโปรแกรมได้ง่าย

4.1.2 มีเครื่องมือที่สนับสนุนการสร้างงานระบบมัลติมีเดีย (Multimedia Tools) ได้แก่

- 1) ข้อความ (Text)
- 2) ภาพเคลื่อนไหว (Animation)
- 3) ภาพ (Graphic)
- 4) เสียง (Sound)
- 5) Effects

6) วิดีโอ (Video)

4.1.3 สามารถใช้งานได้หลายระบบไม่ว่าจะเป็นบนเครื่อง Macintosh หรือระบบ Microsoft Windows ที่อยู่บนเครื่องพีซี

4. งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาหนังสืออิเล็กทรอนิกส์

จิราภรณ์ พलगวัน (2541 : ง - ฉ) ได้วิจัยเรื่องการพัฒนาบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนด้วยระบบมัลติมีเดีย เพื่อใช้เสริมการใช้ภาษาอังกฤษเพื่อสอนเสริมการใช้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 กลุ่มตัวอย่างนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 จำนวน 30 คน พบว่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หลังใช้บทเรียนสูงกว่าก่อนใช้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

นิรันดร์ เปี่ยมวัฒนาทรัพย์ (2544 : ง) การพัฒนาบทเรียนคอมพิวเตอร์มัลติมีเดียเป็นการสอนภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 กลุ่มตัวอย่างได้แก่นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 80 คน เครื่องมือที่ใช้ในการทดลอง ได้แก่ แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ซึ่งผลการทดลองพบว่า บทเรียนคอมพิวเตอร์มัลติมีเดียเป็นสื่อการสอนเพื่อการสื่อสารสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มีประสิทธิภาพเฉลี่ย 86.36/89.35 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่เรียนด้วยบทเรียนคอมพิวเตอร์ สูงกว่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนด้วยวิธีการสอนตามคู่มือครูอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ประหยัด จิระวรพงศ์ (2549 : จ) ได้ให้ความหมายของหนังสืออิเล็กทรอนิกส์หรือ E-book ว่า หมายถึง หนังสือหรือเอกสารอิเล็กทรอนิกส์ที่อยู่ในรูปแบบดิจิทัล ผู้อ่านสามารถอ่านโดยใช้เครื่องคอมพิวเตอร์หรือเครื่องอ่าน E-book โดยเฉพาะ เช่น Rocket E-book, Softbook หรือ Microsoft Reader เป็นต้น E-book มีคุณลักษณะพิเศษกว่าหนังสือกระดาษหลายประการ อาทิ สามารถแสดงผลด้วยภาพ ข้อความ เสียง ภาพเคลื่อนไหว เป็นต้น ซึ่งสามารถเปิดอ่านเหมือนหนังสือทั่วไป และพกพาหนังสือจำนวนมากติดตัวไปได้ทุกที่ ทุกเวลา สามารถ download มาไว้ใน Palm Pilot เปิดออกมาอ่านได้ตามต้องการ และยังสามารถเชื่อมโยงกับข้อความต่าง ๆ ภายในตัวหนังสือหรือภายนอกเว็บไซต์อื่น ๆ จากอินเทอร์เน็ต ยิ่งกว่านั้นผู้อ่านสามารถอ่านพร้อม ๆ กันได้โดยไม่ต้องรอกการพิมพ์เหมือนหนังสือกระดาษในห้องสมุด

ชนัญชิตา สุวรรณเลิศ (2548 : 3) ได้ให้ความหมายของหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ว่าเป็นคำเฉพาะที่ใช้สำหรับผลิตภัณฑ์ที่เป็นสิ่งพิมพ์ด้านอิเล็กทรอนิกส์และมัลติมีเดีย โดยเฉพาะอย่างยิ่งผลิตภัณฑ์ที่เป็นแผ่นจานข้อมูลเสียง (Optical Disc) เช่น ซีดีรอม และซีดีโอ

ซอฟต์แวร์ (ในรูปของดิสก์ขนาด 8 ซม.) เป็นคำที่ใช้ในการอธิบายตัวอักษรที่มีลักษณะคล้ายคลึงกับหนังสือ อยู่ในรูปแบบดิจิทัล โดยแสดงให้เห็นบนจอคอมพิวเตอร์ เป็นหนังสือถูกนำมาจัดพิมพ์ในรูปแบบดิจิทัลไม่บังคับการพิมพ์ และการเข้าเล่ม แผ่นซีดีรอมสามารถจัดเก็บข้อมูล ได้จำนวนมากในรูปแบบของตัวอักษร ทั้งลักษณะภาพ ดิจิตอล ภาพอนิเมชัน วีดีโอ ภาพเคลื่อนไหวต่อเนื่อง คำพูดเสียงดนตรี และเสียงอื่น ๆ ที่ประกอบตัวอักษรเหล่านั้น มูลค่าของการจำลองลงบนแผ่นจานข้อมูลเสียง (Optical Disc) เพียงแค่เป็นส่วนของการจัดพิมพ์ และการห่อหนังสือในขณะที่มีความจำเป็นที่จะต้องมีฮาร์ดแวร์ในการอ่านหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ และขณะนี้มีราคาหลายระดับลักษณะของซอฟต์แวร์ที่เพิ่มเป็นแบบไฮเปอร์มีเดีย (Hypermedia)

ไพฑูลย์ ศรีฟ้า (2551 : 12) “อีบุ๊ก” (e-book, e-Book, eBook, EBook,) เป็นคำภาษาต่างประเทศ ย่อมาจากคำว่า electronic book หมายถึง หนังสือที่สร้างขึ้นด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์มีลักษณะเป็นเอกสารอิเล็กทรอนิกส์ โดยปกติมักจะเป็นแฟ้มข้อมูลที่สามารถอ่านเอกสารผ่านทางหน้าจอคอมพิวเตอร์ทั้งในระบบออฟไลน์และออนไลน์

คุณลักษณะของหนังสืออิเล็กทรอนิกส์สามารถเชื่อมโยงจุดไปยังส่วนต่างๆ ของหนังสือ เว็บไซต์ต่างๆ ตลอดจนมีปฏิสัมพันธ์และโต้ตอบกับผู้เรียนได้ นอกจากนั้นหนังสืออิเล็กทรอนิกส์สามารถแทรกภาพ เสียง ภาพเคลื่อนไหว แบบทดสอบ และสามารถตั้งพิมพ์เอกสารที่ต้องการออกทางเครื่องพิมพ์ได้ อีกประการหนึ่งที่สำคัญก็คือ หนังสืออิเล็กทรอนิกส์สามารถปรับปรุงข้อมูลให้ทันสมัยได้ตลอดเวลา ซึ่งคุณสมบัติเหล่านี้จะไม่มีในหนังสือธรรมดาทั่วไปโปรแกรมที่นิยมใช้สร้าง e-Book โปรแกรมที่นิยมใช้สร้าง e-Book มีอยู่หลายโปรแกรม แต่ที่นิยมใช้กันมากในปัจจุบันได้แก่

1. โปรแกรมชุด Flip Album
2. โปรแกรม DeskTop Author
3. โปรแกรม Flash Album Deluxe

ชุดโปรแกรมทั้ง 3 จะต้องติดตั้งโปรแกรมสำหรับอ่าน e-Book ด้วย มิฉะนั้นแล้วจะเปิดเอกสารไม่ได้ ประกอบด้วย

1. โปรแกรมชุด Flip Album ตัวอ่านคือ FlipViewer
2. โปรแกรมชุด DeskTop Author ตัวอ่านคือ DNL Reader
3. โปรแกรมชุด Flash Album Deluxe ตัวอ่านคือ Flash Player

สำหรับบางท่านที่มีความชำนาญในการใช้โปรแกรม Flash Mx ก็สามารถสร้าง e-Book ได้เช่นกัน แต่ต้องมีความรู้ในเรื่องการเขียน Action Script และ XML เพื่อสร้าง e-Book ให้แสดงผลตามที่ต้องการ ได้รับความแตกต่างของหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ (e-Book) กับหนังสือทั่วไป ความแตกต่างของหนังสือทั้งสองประเภทจะอยู่ที่รูปแบบของการสร้าง การผลิตและการใช้งาน เช่น

1. หนังสือทั่วไปใช้กระดาษ หนังสืออิเล็กทรอนิกส์ไม่ใช้กระดาษ
 2. หนังสือทั่วไปมีข้อความและภาพประกอบธรรมดา หนังสืออิเล็กทรอนิกส์สามารถสร้างให้มีภาพเคลื่อนไหวได้
 3. หนังสือทั่วไปไม่มีเสียงประกอบ หนังสืออิเล็กทรอนิกส์สามารถใส่เสียงประกอบได้
 4. หนังสือทั่วไปแก้ไขปรับปรุงได้ยาก หนังสืออิเล็กทรอนิกส์สามารถแก้ไขและปรับปรุงข้อมูล (update) ได้ง่าย
 5. หนังสือทั่วไปสมบูรณ์ในตัวเอง หนังสืออิเล็กทรอนิกส์สามารถสร้างจุดเชื่อมโยง (links) ออกไปเชื่อมต่อกับข้อมูลภายนอกได้
 6. หนังสือทั่วไปต้นทุนการผลิตสูง หนังสืออิเล็กทรอนิกส์ต้นทุนในการผลิตหนังสือต่ำ ประหยัด
 7. หนังสือทั่วไปมีขีดจำกัดในการจัดพิมพ์ หนังสืออิเล็กทรอนิกส์ไม่มีขีดจำกัดในการจัดพิมพ์ สามารถทำสำเนาได้ง่ายไม่จำกัด
 8. หนังสือทั่วไปเปิดอ่านจากเล่ม หนังสืออิเล็กทรอนิกส์ต้องอ่านด้วยโปรแกรมผ่านทางหน้าจอคอมพิวเตอร์
 9. หนังสือทั่วไปอ่านได้อย่างเดียว หนังสืออิเล็กทรอนิกส์นอกจากอ่านได้แล้วยังสามารถสั่งพิมพ์ (print) ได้
 10. หนังสือทั่วไปอ่านได้ 1 คนต่อหนึ่งเล่ม หนังสืออิเล็กทรอนิกส์ 1 เล่ม สามารถอ่านพร้อมกันได้จำนวนมาก (ออนไลน์ผ่านอินเทอร์เน็ต)
 11. หนังสือทั่วไปพกพาลำบาก (ต้องใช้พื้นที่) หนังสืออิเล็กทรอนิกส์พกพาสะดวก ได้ครั้งละจำนวนมากในรูปแบบของไฟล์คอมพิวเตอร์ ใน Handy Drive หรือ CD
 12. หนังสืออิเล็กทรอนิกส์เป็นนวัตกรรมที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม
- โครงสร้างหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ (e-Book Construction) ลักษณะโครงสร้างของหนังสืออิเล็กทรอนิกส์จะมีความคล้ายคลึงกับหนังสือทั่วไปที่พิมพ์ด้วยกระดาษ หากจะมีความแตกต่าง

ที่เห็นได้ชัดเจนก็คือกระบวนการผลิต รูปแบบ และวิธีการอ่านหนังสือ สรุปโครงสร้างทั่วไปของหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ ประกอบด้วย

1. หน้าปก (Front Cover)
2. คำนำ (Introduction)
3. สารบัญ (Contents)
4. สารระของหนังสือแต่ละหน้า (Pages Contents)
5. อ้างอิง (Reference)
6. ดัชนี (Index)
7. ปกหลัง (Back Cover)

หน้าปก หมายถึง ปกด้านหน้าของหนังสือซึ่งจะอยู่ส่วนแรก เป็นตัวบ่งบอกว่าหนังสือเล่มนี้ชื่ออะไร ใครเป็นผู้แต่ง

คำนำ หมายถึง คำบอกกล่าวของผู้เขียนเพื่อสร้างความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับข้อมูล และเรื่องราวต่างๆ ของหนังสือเล่มนั้น

สารบัญ หมายถึง ตัวบ่งบอกหัวเรื่องสำคัญที่อยู่ภายในเล่มว่าประกอบด้วยอะไรบ้าง อยู่ที่หน้าใดของหนังสือ สามารถเชื่อมโยงไปสู่หน้าต่างๆ ภายในเล่มได้

สารระของหนังสือแต่ละหน้า หมายถึง ส่วนประกอบสำคัญในแต่ละหน้าที่ปรากฏภายในเล่ม ประกอบด้วย

1. หน้าหนังสือ (Page Number)
2. ข้อความ (Texts)
3. ภาพประกอบ (Graphics) .jpg, .gif, .bmp, .png, .tiff
4. เสียง (Sounds) .mp3, .wav, .midi
5. ภาพเคลื่อนไหว (Video Clips, flash) .mpeg, .wav, .avi
6. จุดเชื่อมโยง (Links)

อ้างอิง หมายถึง แหล่งข้อมูลที่ใช้นำมาอ้างอิง อาจเป็นเอกสาร ตำรา หรือ เว็บไซต์ก็ได้

ดัชนี หมายถึง การระบุคำสำคัญหรือคำหลักต่างๆ ที่อยู่ภายในเล่ม โดยเรียงลำดับตัวอักษรให้สะดวกต่อการค้นหา พร้อมระบุเลขหน้าและจุดเชื่อมโยง

ปกหลัง หมายถึง ปกด้านหลังของหนังสือซึ่งจะอยู่ส่วนท้ายเล่ม

วัตถุประสงค์ของการจัดทำหนังสืออิเล็กทรอนิกส์

ชนัญชิตา สุวรรณเลิศ (2548 : 4) ได้กล่าวว่า การจัดทำหนังสืออิเล็กทรอนิกส์

วัตถุประสงค์ดังนี้

1. เพื่ออำนวยความสะดวกแก่ผู้ใช้บริการ
2. เพื่อความรวดเร็วในการเข้าถึงสารสนเทศ
3. เพื่อเป็นแหล่งสารสนเทศที่ทันสมัย
4. เพื่อพัฒนารูปแบบการบริการ
5. เพื่อเป็นแหล่งเรียนรู้ออนไลน์ตลอด 24 ชั่วโมง
6. เพื่อประหยัดเวลาและค่าใช้จ่ายในการเดินทางสำหรับผู้ใช้บริการ

กระทรวงศึกษาธิการ (2545 ก : 24-25) ได้กล่าวถึง ประเภทของสื่อคอมพิวเตอร์ช่วยสอน (Computer – Assisted Instruction หรือ CAI) สื่อคอมพิวเตอร์ช่วยสอนเป็นสื่อการเรียนการสอนชนิดหนึ่ง จุดประสงค์ในการผลิตสื่อคอมพิวเตอร์ช่วยสอนเพื่อช่วยสอนแทนครู หรือสอนเสริมจากการสอนในชั้นเรียนปกติ สื่อคอมพิวเตอร์ช่วยสอนมีหลายประเภทแต่ละประเภทมีวัตถุประสงค์ในการสร้างต่างกัน การออกแบบจึงต่างกันตามประเภทของสื่อ เช่น

3. แบบสอนเนื้อหา (Tutorial) สื่อคอมพิวเตอร์ช่วยสอนประเภทนี้จะเน้นสาระสำคัญของเนื้อหาความรู้เป็นหลักและมีการถามตอบระหว่างบทเรียน จะคล้ายการเรียนการสอนในห้องเรียนต้องอาศัยการจำลองบทบาทของครูผู้สอนมาไว้หน้าจอ ซึ่งสร้างและออกแบบให้ดูยากเพราะไม่สามารถสร้างโปรแกรมที่เตรียมรับมือกับนักเรียนได้ทุกคำถาม โปรแกรมประเภทนี้จะอธิบายเนื้อหาที่ต้องการสอน แล้วตั้งคำถามให้ผู้เรียนตอบ พร้อมทั้งต้องวิเคราะห์ต่อเมื่อผู้เรียนตอบถูกให้เรียนเนื้อหาใหม่ถ้าตอบผิดต้องกลับไปเรียนซ้ำ เป็นต้น สื่อคอมพิวเตอร์ช่วยสอนประเภทนี้บางโปรแกรมอาจมีHypertext เพื่ออธิบายเนื้อหาเพิ่มเติม

1. แบบฝึกทักษะหรือฝึกปฏิบัติ (Drill and Practice) สื่อคอมพิวเตอร์ช่วยสอนประเภทนี้จะเน้นการฝึกทักษะ โดยเชื่อว่า การฝึกดังกล่าวจะช่วยให้ผู้เรียนประยุกต์เอาความรู้ หลักการ และทฤษฎี ต่าง ๆ ที่เรียนมาแล้วมาใช้ในการทำแบบฝึกหัด หรือแก้ปัญหาต่าง ๆ จากบทเรียนที่พบมากจะเป็นบทเรียน วิชาคณิตศาสตร์ วิชาภาษาต่างประเทศ

2. แบบสร้างสถานการณ์จำลอง (Simulation) เป็นสื่อคอมพิวเตอร์ช่วยสอนอีกรูปแบบหนึ่งที่ช่วยสร้างบรรยากาศในการเรียนการสอนในบางเนื้อหาที่เข้าใจยาก เป็นนามธรรม ให้เข้าใจได้ง่ายขึ้น เช่น การอธิบายเกี่ยวกับโครงสร้างอะตอม การทำงานของเครื่องยนต์กลไกต่าง ๆ หรืออาจเป็นการจำลองสถานการณ์ที่เกิดขึ้นจริง เช่น จำลองสถานการณ์เลือกตั้ง การทดลองทางวิทยาศาสตร์

ขอบเขตของหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ ไม่ได้จำกัดแต่เพียงการแปลงหนังสือรูปแบบกระดาษมาเป็นหนังสือรูปแบบอิเล็กทรอนิกส์ แต่จะหมายรวมถึง ข้อมูล สารสนเทศ บทความต่าง ๆ ในลักษณะข่าวสาร หนังสือ วารสาร อิเล็กทรอนิกส์ รวมทั้งคู่มือการใช้งานช่วยเหลือในโปรแกรมคอมพิวเตอร์เว็บเพจ เพิ่มข้อมูลใน CD-ROM และ World Wide Web ด้วย

สำนักเทคโนโลยีเพื่อการเรียนการสอน สำนักคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ให้ความหมาย E-book ว่า E-book หมายถึง หนังสือหรืออิเล็กทรอนิกส์ ที่ผู้อ่านสามารถอ่านผ่านอินเทอร์เน็ต หรือ อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์พกพาอื่น ๆ ได้ สำหรับหนังสือ หรือ เอกสารอิเล็กทรอนิกส์ ซึ่ง E-book นี้ จะมีความหมายรวมถึงเนื้อหาที่ถูกคัดแปลง อยู่ในรูปแบบที่สามารถแสดงผลออกมาได้ โดยเครื่องมืออิเล็กทรอนิกส์ แต่ก็ให้มีลักษณะการนำเสนอที่สอดคล้องและคล้ายคลึงกับการอ่านหนังสือ ทั่วๆ ไป ในชีวิตประจำวัน แต่จะมีลักษณะพิเศษคือ มีความสามารถและรวดเร็ว ในการค้นหา และผู้อ่านสามารถอ่าน พร้อม ๆ กัน ได้โดยไม่ต้องรอให้อีกฝ่ายส่งคืนห้องสมุด เช่นเดียวกับหนังสือในห้องสมุดทั่ว ๆ ไป นอกจากนี้ สื่อคอมพิวเตอร์ช่วยสอนที่กล่าวมาแล้ว ยังมีสื่อคอมพิวเตอร์ช่วยสอนประเภทเกม การศึกษา (Instructional Games) สื่อประเภทนี้จะได้รับการออกแบบให้ใช้งาน มีความสนุกสนาน พบมากในห้องตลาด แบบสาธิต (Demonstration) เป็นสื่อที่มุ่งเน้นเสนอกระบวนการต่าง ๆ ซึ่งมุ่งให้ผู้เรียนมีความรู้ความเข้าใจอย่างเป็นลำดับขั้นตอน แบบทดสอบความรู้ (Testing) แบบแก้ปัญหา (Problem Solving)

ถนอมพร เลหาจรัสแสง (2541 : 5) กล่าวถึงคอมพิวเตอร์ช่วยสอนการเรียนการสอนว่าเป็นการนำเอาคอมพิวเตอร์เข้าไปใช้ในการศึกษาในลักษณะของการนำเสนอการเรียนการสอนทางคอมพิวเตอร์ โดยที่คอมพิวเตอร์จะทำการนำเสนอบทเรียนแทนผู้สอนและผู้เรียนสามารถเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง ในปัจจุบันพบว่า ได้มีการนำสื่อประสมหรือ มัลติมีเดีย (Multimedia) เข้ามาช่วย ในการนำเสนอเนื้อหาบนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนซึ่งช่วยเพิ่มประสิทธิภาพการนำเสนอเนื้อหาของคอมพิวเตอร์ช่วยสอนได้มาก ทำให้คอมพิวเตอร์ช่วยสอนได้รับความนิยมอย่างแพร่หลายมากขึ้นจากการศึกษาหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ ผู้ศึกษาค้นคว้าสรุปได้ว่าเป็นการผลิตภัณฑ์หนังสือซึ่งบรรจุเนื้อหาที่ต้องการศึกษาลงบนแผ่นซีดีรอม พร้อมคำอธิบายตัวหนังสือประกอบ โดยแสดงบนจอคอมพิวเตอร์ ซึ่งเป็นหนังสือถูกนำมาจัดพิมพ์ในรูปแบบดิจิทัล และแผ่นซีดีรอมสามารถบรรจุข้อมูลได้เป็นจำนวนมาก ซึ่งผู้ผลิตสื่อ e-book สามารถออกแบบได้ตามความต้องการ

ความพึงพอใจ

1. ความหมายของความพึงพอใจ

ความพึงพอใจตรงกับคำในภาษาอังกฤษว่า "Satisfaction" ได้มีผู้ให้ความหมายของความพึงพอใจไว้หลายความหมายดังนี้

ความพึงพอใจ หมายถึง ความรู้สึกนึกคิด หรือทัศนคติของผู้ปฏิบัติงานที่มีต่อการปฏิบัติงาน รวมทั้งกระบวนการ องค์ประกอบ ตลอดจนปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับงานนั้น ๆ หากเป็นไปในทางบวกจะมีผลทำให้เกิดความพึงพอใจต่อการปฏิบัติงาน จะมีการเสียสละ อุทิศแรงกายแรงใจ แรงทรัพย์ และสติปัญญาให้แก่งานมากขึ้น แต่ในทางตรงกันข้ามหากผู้ปฏิบัติงานมีความรู้สึกนึกคิดหรือทัศนคติต่อการปฏิบัติงานเป็นไปในทางลบ จะมีผลต่อการปฏิบัติงานความพึงพอใจ หมายถึง สภาพอารมณ์ของบุคคล ที่ได้รับการตอบสนองจากการเรียนหรือการทำงานของบุคคลนั้น ๆ

อิลเลีย (Elia. 1972 : 173) ได้ให้ความหมายของความพึงพอใจว่า เป็นความรู้สึกของบุคคลในด้านความพอใจ หรือสภาพจิตใจของบุคคลว่าชอบมากหรือน้อยเพียงใด

โวลแมน (Wolman. 1973 : 384) ได้กล่าวไว้ว่า ความพึงพอใจ หมายถึง ความรู้สึกที่มีความสุข เมื่อได้รับผลสำเร็จตามความหมาย ความต้องการหรือแรงจูงใจ จากความหมายที่กล่าวมาพอสรุปได้ว่า ความพึงพอใจ หมายถึง ความรู้สึกนึกคิดของบุคคลในด้านความพอใจหรือทัศนคติของบุคคลที่มีต่อการปฏิบัติงานซึ่งสามารถเป็นได้ทั้งทางบวกและทางลบ ถ้าเป็นทางบวกก็จะทำให้เกิดผลดีต่อการปฏิบัติงานที่ทำ แต่ถ้าเป็นในทางลบ จะเกิดผลเสียต่อการปฏิบัติงานนั้นได้

2. ทฤษฎีเกี่ยวข้องกับความพึงพอใจ

ทฤษฎีสำหรับสร้างความพึงพอใจมีหลายทฤษฎี ทฤษฎีที่ได้รับการยอมรับ และมีชื่อเสียงที่ผู้ศึกษานำเสนอ ได้แก่ ทฤษฎีลำดับขั้นของความต้องการ มาสโลว์ (Maslow's Hierarchy of Needs) มีรายละเอียดดังนี้

มาสโลว์ (Maslow. 1970 : 66-67) ได้ตั้งทฤษฎีทั่วไปเกี่ยวกับการจูงใจ (Maslow's General Theory of Human Motivation) ที่รู้จักและยอมรับกันแพร่หลาย ทฤษฎีการจูงใจของมาสโลว์ มีข้อสมมุติฐานเกี่ยวกับพฤติกรรมของมนุษย์ 3 ประการดังนี้

1. ทุกคนมีความต้องการและความต้องการนี้มีอยู่ตลอดเวลาและไม่มีที่สิ้นสุด

2. ความต้องการที่ได้รับการตอบสนองแล้วจะไม่ใช่สิ่งจูงใจของพฤติกรรม อีกต่อไป ความต้องการที่ยังไม่ได้รับการตอบสนองเท่านั้นที่เป็นสิ่งจูงใจของพฤติกรรม

3. ความต้องการของคนจะมีลักษณะเป็นลำดับขั้นต่ำไปหาสูงตามลำดับความสำคัญ กล่าวคือ เมื่อต้องการในระดับต่ำได้รับการตอบสนองแล้ว ความต้องการระดับสูงก็จะเรียกร้องให้ตอบสนอง มาสโลว์ได้สรุปลักษณะของการจูงใจไว้ว่า การจูงใจจะเป็นไปอย่างมีระเบียบตามลำดับความต้องการ หรือ “Hierarchy of Needs” ตามทฤษฎีของมาสโลว์จะมีลักษณะตามลำดับ จากต่ำไปหาสูง 5 ขั้น ดังนี้

3.1 ความต้องการทางด้านร่างกาย (Physiological Needs) ความต้องการทางด้านร่างกายเป็นความต้องการเบื้องต้น เพื่อความอยู่รอด เช่น ความต้องการในเรื่อง อาหาร น้ำที่อยู่อาศัย เครื่องนุ่งห่ม ยารักษาโรค ความต้องการพักผ่อน ความต้องการทางเพศ ความต้องการทางด้านร่างกายจะมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมขอการตอบสนองเลย ในด้านนี้ โดยปกติแล้วองค์กรทุกแห่งมักจะตอบสนองความต้องการของแต่ละคนด้วยวิธีการทางอ้อม คือ การจ่ายเงินค่าจ้าง

3.2 ความต้องการความปลอดภัย หรือความมั่นคง (Security of Safety Needs) ถ้าความต้องการทางด้านร่างกายได้รับการตอบสนองตามสมควรแล้ว มนุษย์จะมีความต้องการในขั้นที่สูงขึ้นต่อไป คือ ความต้องการความปลอดภัยจะเป็นเรื่องเกี่ยวกับการป้องกัน เพื่อให้เกิดความปลอดภัยจากอันตรายต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นกับการดำรงชีพ เช่น ความมั่นคงในหน้าที่การงานสถานะทางสังคม

3.3 ความต้องการทางสังคม (Social or Belongingness Needs) ภายหลังจากที่คนได้รับการตอบสนองในสองขั้นดังกล่าวแล้วก็จะมีความต้องการที่สูงขึ้น คือ ความต้องการทางด้านสังคม จะเริ่มเป็นสิ่งจูงใจที่สำคัญต่อพฤติกรรมของคน ความต้องการทางด้านนี้จะเป็นความต้องการเกี่ยวกับการอยู่ร่วมกันและการได้รับการยอมรับจากบุคคลอื่น และความรู้สึกว่าตนเองเป็นส่วนหนึ่งของกลุ่มทางสังคมอยู่เสมอ

3.4 ความต้องการที่จะมีฐานะเด่นในสังคม (Esteem or Status Needs) ความต้องการขั้นต่อมาเป็นความต้องการที่ประกอบด้วยสิ่งต่าง ๆ ดังนี้ คือความมั่นใจตนเองในเรื่องความสามารถ ความรู้ และความสำคัญของตนเอง รวมทั้งความต้องการที่จะมีฐานะเด่นเป็นที่ยอมรับของบุคคลอื่น หรืออยากให้คนอื่นในความรับผิดชอบหน้าที่การงาน การดำรงตำแหน่งที่สำคัญในองค์กร

3.5 ความต้องการที่จะได้รับความสำเร็จในชีวิต (Self - Actualization or

Self-Realization) ลำดับความต้องการที่สูงสุดของมนุษย์ก็คือความต้องการที่จะสำเร็จในชีวิต ความนึกคิด หรือความคาดหวัง ทะเยอทะยานใฝ่ฝัน ภายหลังจากที่มนุษย์ได้รับการตอบสนอง ความต้องการทั้ง 4 ชั้น อย่างครบถ้วนแล้ว ความต้องการในขั้นนี้จะเกิดขึ้นและมักเป็นความต้องการที่เป็นอิสระเฉพาะแต่ละคน ซึ่งต่างก็มีความนึกคิดใฝ่ฝันที่อยากได้รับผลสำเร็จในสิ่งอันสูงส่งในทัศนะของตนเองสาระสำคัญของทฤษฎีความต้องการตามลำดับขั้นของมาสโลว์สรุปได้ว่า ความต้องการทั้ง 5 ชั้น ของมนุษย์มีความสำคัญไม่เท่ากัน บุคคลแต่ละคนจะปฏิบัติตนให้สอดคล้องกับการบำบัดความต้องการในแต่ละประเภทที่เกิดขึ้น การมุ่งใจตามทฤษฎีนี้ จะต้องพยายามตอบสนองความต้องการของมนุษย์ ซึ่งมีความต้องการลำดับขั้นที่แตกต่างกัน ไปและความต้องการตั้งแต่ลำดับที่ 1 ถึง 5 จะมีความสำคัญแก่บุคคลมาน้อยเพียงใดนั้นขึ้นอยู่กับความถึงพอใจที่ได้รับจากการสนองความต้องการในลำดับ ต้น ๆ

ทฤษฎีของ แมคคลีแลนด์ (David McClelland) (มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช. 2540 : 141-144) แบ่งความต้องการของมนุษย์ออกเป็น 3 ประเภท คือ

1. ความต้องการสัมฤทธิ์ผล (Needs for Achievement) เป็นพฤติกรรมที่จะกระทำการใด ๆ ให้เป็นผลสำเร็จดีเลิศ เป็นแรงขับที่นำไปสู่ความเป็นเลิศ

2. ความต้องการสัมพันธ์ (Needs for Affiliation) เป็นความต้องการที่จะสร้างมิตรภาพและมีความสัมพันธ์อันดีกับผู้อื่น

3. ความต้องการอำนาจ (Needs for Power) เป็นความต้องการควบคุมผู้อื่นมีอิทธิพลต่อผู้อื่น

เฮอริเบอร์ก (Herzberg, 1959 : 113-115) ได้ทำการศึกษาค้นคว้าทฤษฎีที่เป็นมูลเหตุที่ทำให้เกิดความพึงพอใจ เรียกว่า The Motion Hygiene Theory ซึ่งกล่าวถึงปัจจัยที่ทำให้เกิดความพึงพอใจในการทำงาน 2 ปัจจัย คือ

1. ปัจจัยกระตุ้น (Motivation Factors) เป็นปัจจัยที่เกี่ยวกับงาน ซึ่งมีผลก่อให้เกิดความพึงพอใจในการทำงาน เช่น ความสำเร็จของงาน ความรับผิดชอบ ความก้าวหน้าของตำแหน่ง

2. ปัจจัยค้ำจุน (Hygiene Factors) เป็นปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับสิ่งแวดล้อมในการทำงาน และมีหน้าที่ให้บุคคลเกิดความพึงพอใจในการทำงาน เช่น เงินเดือน โอกาสที่จะก้าวหน้าในอนาคต ตำแหน่งงานในอาชีพ สถานภาพการทำงาน เป็นต้นจากแนวคิดดังกล่าวผู้ศึกษาค้นคว้าขอสรุปเอกสารที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัย คือเมื่อนำมาใช้ในกิจกรรมการเรียนการสอน การให้รางวัลหรือผลตอบแทนภายใน เป็นผลต่อความรู้สึกของผู้เรียน ผู้เรียนสามารถเอาชนะความ

ยุ่งยากต่าง ๆ และสามารถดำเนินงานภายใต้ความยุ่งยากทั้งหลายได้สำเร็จ ก็จะทำให้เกิดความภูมิใจ ตลอดจนได้รับการยกย่องจากบุคคลอื่น ส่วนผลการตอบแทนจากภายนอก จะเป็นรางวัลที่ผู้อื่นจัดหาให้มากกว่าที่ตนเองจะหาด้วยตนเอง เช่น การได้รับคำยกย่องจากครูผู้สอน พ่อแม่ ผู้ปกครอง หรือคะแนนทางการเรียนในระดับที่น่าพอใจ

3. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

3.1 งานวิจัยในประเทศ

สุริย์พร ธรรมิกพงษ์ (2547 : 65) ได้วิจัยการสร้างนวัตกรรม e-Learning เรื่อง หลักการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ การวิจัยในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างบทเรียนออนไลน์ เรื่อง หลักการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำเป็นสื่อประกอบการเรียนการสอน และเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนตรงตามหลักสูตรสถาบัน ราชภัฏพุทธศักราช 2543 มีการวิเคราะห์เนื้อหา จุดประสงค์การเรียนรู้จัดทำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ทดสอบกับกลุ่มตัวอย่าง และวิเคราะห์ทางสถิติด้วย t-test แบบ Dependent โดยผ่านการประเมินจากผู้เชี่ยวชาญก่อน นำเข้าสู่ระบบอินเทอร์เน็ต ผลการวิจัยพบว่าสามารถสร้างนวัตกรรม e-Learning เรื่อง หลักการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำลงในเว็บไซต์ และพบว่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนบทเรียนออนไลน์สูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่น 0.05

สมพงษ์ โปธิชัยหล้า (2547 : 79) ได้ศึกษาการพัฒนาบทเรียนคอมพิวเตอร์เพื่อการฝึกอบรม เรื่อง การเรียนการสอนระบบ e-Learning ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาร้อยเอ็ด เขต 3 ผลการศึกษาค้นคว้าปรากฏดังนี้ บทเรียนคอมพิวเตอร์เป็นสื่อ เทคโนโลยีทางการศึกษาที่มีบทบาทและเป็นที่ยอมรับในการจัดการเรียนรู้ในยุคปัจจุบัน เพราะ เป็นสื่อที่ตอบสนองต่อการเรียนรู้และความแตกต่างระหว่างบุคคลต่อการเรียนการสอน ระบบ e-Learning เป็นรูปแบบการสอนที่เอื้ออำนวยต่อการเรียนการสอนในสภาวะปัจจุบัน เพราะสามารถลดช่องว่างและข้อจำกัดด้านเวลา สถานที่ ปริมาณของผู้เรียนตลอดจนด้านอื่น ๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ดังนั้น การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ จึงมุ่งพัฒนาบทเรียนคอมพิวเตอร์เพื่อ การฝึกอบรม เรื่อง การเรียนการสอนระบบ e-Learning ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาร้อยเอ็ด เขต 3 มีความมุ่งหมาย ดังนี้

1. เพื่อพัฒนาบทเรียนคอมพิวเตอร์เพื่อการฝึกอบรม เรื่อง การเรียนการสอน ระบบ e-Learning ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาร้อยเอ็ด เขต 3 ที่มี ประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80

2. เพื่อศึกษาคำนี้มีประสิทธิผล ของบทเรียนคอมพิวเตอร์เพื่อการฝึกอบรมที่ผู้
ศึกษาพัฒนาขึ้น

3. เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของครูผู้ได้รับการฝึกอบรม
ระหว่างก่อนการฝึกอบรม และหลังการฝึกอบรม ด้วยบทเรียนคอมพิวเตอร์เพื่อการฝึกอบรมที่ผู้
ศึกษาพัฒนาขึ้น

4. เพื่อศึกษาความพึงพอใจของผู้เข้ารับการฝึกอบรมที่มีต่อบทเรียน
คอมพิวเตอร์เพื่อการฝึกอบรม เรื่อง การเรียนการสอนระบบ e-Learning ในโรงเรียนสังกัด
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาร้อยเอ็ด เขต 3 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ เป็นกลุ่ม
ตัวอย่างที่ใช้ในการทดลองในครั้งนี้ คือ ครูผู้สอนวิชาคอมพิวเตอร์ในเขตพัฒนาคุณภาพ
การศึกษาที่ 8 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาร้อยเอ็ด เขต 3 จำนวน 37 คน ซึ่งได้มาโดยการ
เลือกแบบเจาะจง (Purposive Random Sampling) เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา คือ เครื่องมือที่ใช้
ในการศึกษาค้นคว้าในครั้งนี้มี 3 ชนิด คือ

1. บทเรียนคอมพิวเตอร์เพื่อการฝึกอบรม เรื่อง การเรียนการสอนระบบ
e - Learning ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาร้อยเอ็ด เขต 3

2. แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่องการเรียนการสอนระบบ
e - Learning ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาร้อยเอ็ด เขต 3 เป็นแบบทดสอบ
ชนิดเลือกตอบ 4 ตัวเลือก จำนวน 30 ข้อ

3. แบบวัดความพึงพอใจของผู้เข้ารับการอบรมที่มีต่อบทเรียนคอมพิวเตอร์
เรื่อง การเรียนการสอนระบบ e-Learning เป็นแบบมาตรฐานส่วนประมาณค่า (Rating Scale)
แบ่งระดับความพึงพอใจออกเป็น 5 ระดับ คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด
จำนวน 20 ข้อ การวิเคราะห์ข้อมูลใช้สถิติ ร้อยละค่าเฉลี่ย และ t-test (Dependent samples)
ผลการศึกษาค้นคว้าปรากฏ ดังนี้

1. บทเรียนคอมพิวเตอร์เพื่อการฝึกอบรม ที่ผู้ศึกษาสร้างขึ้นมีประสิทธิภาพเท่ากับ
83.58/82.16 ซึ่งมีประสิทธิภาพสูงกว่าเกณฑ์มาตรฐานที่กำหนดไว้ คือ 80/80 และมีค่าดัชนี
ประสิทธิผลของบทเรียนคอมพิวเตอร์ เท่ากับ 0.56

2. ผู้เข้ารับการอบรมที่อบรมด้วยบทเรียนคอมพิวเตอร์มีคะแนนเฉลี่ยหลังเรียนสูงขึ้น
จากก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และผู้เข้ารับการฝึกอบรมมีความพึงพอใจต่อ
การฝึกอบรมด้วยบทเรียนคอมพิวเตอร์ในระดับพึงพอใจมากกว่าจากการศึกษาค้นคว้าในครั้งนี้ทำ

ให้ได้รับทริเจนคอมพิวเตอร์เพื่อการฝึกอบรมเกี่ยวกับการเรียนการสอน ระบบ e-Learning สามารถนำไปใช้ในการฝึกอบรม ให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมบรรลุผลตามเป้าหมาย

สิริพร ทิพย์สูงเนิน (2547 : 85) ได้วิจัยการสร้างและหาประสิทธิภาพของบทเรียน e-Learning เรื่อง “ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์และอินเทอร์เน็ต” สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย สังกัดกรมสามัญศึกษา การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ สร้างและหาประสิทธิภาพของบทเรียน e-Learning เรื่อง “ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์และอินเทอร์เน็ต” สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย สังกัดกรมสามัญศึกษา โดยตั้งสมมติฐาน ไว้ว่าบทเรียน e-Learning ที่สร้างขึ้นต้องมีค่าประสิทธิภาพอย่างน้อย 80/80 วิธีดำเนินการวิจัย เริ่มจากการศึกษาข้อมูลการสร้างเครื่องมือในการวิจัยจากแหล่งข้อมูลต่าง ๆ จากนั้นสร้างเครื่องมือในการวิจัยขึ้นมาแล้วนำไปทดลองใช้กับกลุ่มตัวอย่าง การกำหนดกลุ่มตัวอย่าง ใช้วิธีการเลือกแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive Sampling) ได้นักเรียนชั้น ม.6/4 โรงเรียนภูเวียงวิทยาคม อำเภอภูเวียง จังหวัดขอนแก่น ในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2547 จำนวน 30 คน ที่ยังไม่เคยผ่านการอบรม เรื่อง “ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์และอินเทอร์เน็ต” โดยให้นักเรียนทำแบบทดสอบก่อนเรียน แบบทดสอบระหว่างเรียน และแบบทดสอบหลังเรียน หลังจากนั้น นำคะแนนที่ได้จากการทดสอบมาวิเคราะห์ข้อมูลตามหลักทางสถิติ คือ ค่าประสิทธิภาพ E1/E2 ของบทเรียนผลการวิจัยพบว่า บทเรียน e-Learning ที่สร้างขึ้นมี ประสิทธิภาพ 84.43/83.33 สูงกว่าเกณฑ์ 80/80 ที่ตั้งไว้ แสดงให้เห็นว่าบทเรียน e-Learning ที่สร้างขึ้นนี้สามารถนำไปใช้ในการเรียนการสอน หรือใช้ในการอบรม สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย สังกัดกรมสามัญศึกษาได้

ธนัท อาจสินาค (2548 : 73) ได้วิจัยการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนด้วย บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนแบบ e-Learning กับการสอนปกติ วิชาเทคโนโลยีสารสนเทศ เพื่อการเรียนรู้ (หลักสูตรสถาบันราชภัฏ พ.ศ. 2542) การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนา และหาประสิทธิภาพบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนแบบ e-Learning บนเครือข่ายอินเทอร์เน็ต วิชา เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการเรียนรู้ (หลักสูตรสถาบันราชภัฏ พ.ศ. 2542) และ เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนด้วยบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนแบบ e-Learning กับการเรียนด้วยวิธีสอนปกติ โดยมีสมมติฐานการวิจัยบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนแบบ e-Learning มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80 และมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนด้วยบทเรียนที่สร้างขึ้นสูงกว่าการเรียนด้วยวิธีสอนปกติที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .05 เครื่องมือสำหรับไปใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนแบบ e-Learning บนเครือข่ายอินเทอร์เน็ต

จำนวน 7 หน่วยการเรียนรู้ และชุดการสอนสำหรับการเรียนในชั้นเรียนปกติ กลุ่มตัวอย่างเป็น นักศึกษาระดับปริญญาตรี 2 ปี (หลังอนุปริญญา) โปรแกรมวิชาการตลาดและบริหารทรัพยากร มนุษย์ สถาบันราชภัฏพระนคร ที่ลงทะเบียนเรียนในภาคเรียนที่ 2/2547 จำนวน 70 คน โดย แบ่งเป็น 2 กลุ่ม คือกลุ่มทดลองจำนวน 35 คน ให้นักเรียนด้วยบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน แบบ e-Learning และกลุ่มควบคุมจำนวน 35 คน ให้เรียนในชั้นเรียนด้วยวิธีสอนปกติ หลังจาก ทั้งสองกลุ่มเรียนเนื้อหาจนครบทุกหน่วยการเรียนรู้แล้ว ผู้วิจัยได้นำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนมาทดสอบทั้งสองกลุ่ม แล้วจึงนำคะแนนมาวิเคราะห์เปรียบเทียบผลทางสถิติ ด้วย สถิติ t-test Independent และหาประสิทธิภาพบทเรียน ผลการวิจัยพบว่า ประสิทธิภาพของ บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนแบบ e-Learning มีประสิทธิภาพ 84.73/83.90 สูงกว่าเกณฑ์ กำหนดที่ตั้งไว้ 80/80 และกลุ่มที่เรียนด้วยบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนแบบ e-Learning มี ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่ากลุ่มที่เรียนด้วยวิธีสอนปกติอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ชนินทร์ สุขเจริญ (2548 : 87) ได้วิจัยพัฒนาการเรียนรู้ตามอรรถศาสตร์ด้วยระบบการ เรียนรู้ผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ของนักเรียน ชั้น ม.1/1 โรงเรียนที่ปราชญ์พิทยา เกาะสมุย สุ ราษฎร์ธานี การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาระดับความรู้ ความคิดเห็นและทักษะการ ใช้คอมพิวเตอร์เพื่อการเรียนรู้ตามอรรถศาสตร์ด้วยระบบ อิเลิร์นนิ่งของนักเรียนชั้น ม.1/1 โรงเรียน ที่ปราชญ์พิทยา เกาะสมุย สุราษฎร์ธานี 2) เพื่อนำข้อมูลมาใช้ในการพัฒนารูปแบบการเรียนรู้ตาม อรรถศาสตร์ด้วยระบบ อิเลิร์นนิ่ง 3) ประเมินรูปแบบการเรียนรู้ตามอรรถศาสตร์ด้วยระบบ อิเลิร์นนิ่ง โดยมีขั้นตอนและมีผลการวิจัยดังนี้ ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาข้อมูลพื้นฐานของนักเรียนชั้น ม.1/1 โรงเรียนที่ปราชญ์พิทยา เกาะสมุย สุราษฎร์ธานี พบว่านักเรียน จำนวน 35 คน ส่วนใหญ่เป็น เพศหญิงมีอายุ 12 ปี เรียนคอมพิวเตอร์เป็นระยะ 6 เดือน และมีผู้รู้เกี่ยวกับการเรียนรู้ตาม อรรถศาสตร์มากกว่าผู้ที่ไม่รู้ มีผู้รู้เกี่ยวกับ อิเลิร์นนิ่งน้อยกว่าผู้ที่ไม่รู้และนักเรียนมีทักษะด้าน คอมพิวเตอร์มากกว่าไม่มีทักษะ ขั้นตอนที่ 2 นำข้อมูลจากขั้นตอนที่ 1 มาใช้พัฒนารูปแบบการ เรียนรู้ตามอรรถศาสตร์ด้วยระบบอิเลิร์นนิ่ง โดยมีองค์ประกอบของรูปแบบดังนี้ 1) การเรียนรู้ตาม อรรถศาสตร์ 2) ระบบอิเลิร์นนิ่ง 3) ทักษะการใช้คอมพิวเตอร์เพื่อการสืบค้น อิเลิร์นนิ่งและการนำ รูปแบบนั้นมาทำการทดลองสอน โดยใช้วิธีทดสอบก่อน – หลังการทดลอง ผลการทดลอง พบว่า นักเรียนบางส่วนยังไม่สามารถเรียนรู้ ด้วยตนเองยังคงยึดติดระบบการเรียนรู้แบบเดิมที่ ผู้สอนเป็นศูนย์กลาง และไม่สามารถสร้างองค์ความรู้ใหม่ เนื่องจากข้อจำกัดของเวลา อุปกรณ์ และกรอบแนวคิดเดิม นักเรียนยังขาดความสามารถในการบริหารความคิดตามขั้นตอนการ

บริหารจัดการ บางส่วนสามารถสร้างแผนการเรียนรู้แต่มีการร่วมคิดร่วมทำดีมากและมีประสิทธิภาพของรูปแบบการเรียนรู้ตามอรรถศาสตร์ด้วยระบบ อีเลิร์นนิ่งที่ผู้วิจัยได้พัฒนาขึ้นสามารถช่วยให้นักเรียนมีพัฒนาการเรียนรู้ด้านทฤษฎีเกี่ยวกับการเรียนรู้ตามอรรถศาสตร์ ระบบอีเลิร์นนิ่งและทักษะเพิ่มขึ้น ชั้นตอนที่ 3 เพื่อประเมินความคิดเห็นของนักเรียนเกี่ยวกับรูปแบบการเรียนรู้ตามอรรถศาสตร์ด้วยระบบ อีเลิร์นนิ่ง พบว่า บริบทการทดลองสอดคล้องกับความต้องการของนักเรียน ปัจจัยนำเข้าของการทดลองยังไม่สมบูรณ์แต่นักเรียนมีความพึงพอใจในกระบวนการถ่ายทอดความรู้ความสามารถสืบค้น อีเลิร์นนิ่งได้เร็วขึ้น และพร้อมที่จะเรียนรู้ด้วยตนเองโดยปราศจากครู แสดงถึงประสิทธิภาพของรูปแบบการเรียนรู้ตามอรรถศาสตร์ด้วยระบบอีเลิร์นนิ่งที่ผู้วิจัยได้พัฒนาขึ้น โดยสรุป ผู้ศึกษาค้นคว้าพอสรุปได้ ดังนี้ เมื่อครูได้ศึกษาสื่อคอมพิวเตอร์ เช่น ซีดีรอมและสื่อมัลติมีเดีย ซึ่งได้บรรจุเนื้อหากิจกรรม ความรู้ในด้านต่าง ๆ ผู้ศึกษาสามารถนำมาศึกษาด้วยตนเองเนื่องจาก สื่อที่ผลิตขึ้นในปัจจุบันนี้ มีความทันสมัยสามารถฝึกปฏิบัติมีกิจกรรม และแบบทดสอบทุกกิจกรรม ผู้ศึกษาเมื่อได้ศึกษาเกี่ยวกับการสอน โดยกิจกรรมแบบ โครงงานทำให้มีความรู้ความเข้าใจในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญแบบ โครงงานจากการศึกษาชุดสื่อคอมพิวเตอร์ หรือชุดสื่อประสม ครูสามารถเขียนแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญแบบ โครงงานและครูสามารถนำแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญแบบ โครงงานไปใช้ในการ จัดกิจกรรมการเรียนรู้ในชั้นเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพทำให้ครูได้ปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการสอนของตนเอง จากที่เคยยึดครูเป็นศูนย์กลางเปลี่ยนเป็นยึดนักเรียนเป็นสำคัญ โดยจัดกิจกรรมให้นักเรียนได้ปฏิบัติจริงด้วย โครงงานอย่างต่อเนื่อง ส่งผลต่อคุณภาพนักเรียน โดยรวม

3.2 งานวิจัยต่างประเทศ

เบสเลย์ (Beasley, 1995 : 2799-A) ได้ศึกษาผลของ โครงสร้างทางความรู้ ผลสัมฤทธิ์และความเข้าใจต่อผู้เรียนในการเรียนด้วยบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนระบบสื่อหลายมิติ เป้าหมายในการศึกษาต้องการประเมินผลผู้เรียนในด้าน โครงสร้างทางความรู้ ผลสัมฤทธิ์และความเข้าใจในบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนระบบสื่อหลายมิติ กลุ่มตัวอย่างนักเรียนจำนวน 61 คน ผลการวิจัยสรุปว่า 1) เมื่อนักเรียนเกิดความพอใจในบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนระบบสื่อหลายมิติ นักเรียนจะเกิด โครงสร้างทางความรู้ที่ดีขึ้น 2) นักเรียนจะเกิดความรู้ความเข้าใจในบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนระบบสื่อหลาย ๆ มิติ ได้ดีนักเรียนจะต้องมีความพร้อมที่จะเรียน

แบลีย์ (Blair, 2000 : 813) ได้วิจัย เพื่อวัดผลสัมฤทธิ์และวัดเจคติ ต่อการเรียนรู้ด้วยเว็บไซต์เพื่อการศึกษาประชากรจำนวน 36 คน เป็นนักเรียนชั้นปีที่ 1 ที่เรียนวิชา IDE 120

Interior Design II ในภาคเรียนฤดูหนาวปี 1999 กลุ่มตัวอย่างจำนวน 31 คน แบ่งเป็น 3 กลุ่ม วิธีการทดลองได้กำหนดให้นักศึกษากลุ่มที่ 1 เรียนจากเว็บไซต์เพื่อการศึกษา กลุ่มที่ 2 ฟังการบรรยายและเรียนจากเว็บไซต์ทางการศึกษา กลุ่มที่ 3 ฟังการบรรยายเท่านั้น ผลการทดลองพบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนกลุ่มที่ 1 ต่ำกว่ากลุ่มที่ 2 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่.003 จากการวิเคราะห์ผลการเรียนกลุ่มที่ 1 พบว่า ผลการเรียนแต่ละหน่วยมีความสัมพันธ์กับคะแนนเฉลี่ยก่อนเรียน สามารถสรุปผลทดลองได้ว่า ผลการเรียนจากเว็บไซต์เพื่อการศึกษาสัมพันธ์กับคะแนนก่อนเรียน โดยนักเรียนที่มีผลการเรียนอ่อน จะไม่ประสบผลสำเร็จในการเรียนที่มีสภาพแวดล้อม แบบช่วยเหลือตนเอง ซึ่งเป็นรูปแบบของการเรียนผ่านอินเทอร์เน็ต

ครูล์แบล็ก กูลดัน (Kurubacak, 2000 : 1731-A) ได้ศึกษาเจตคติของผู้เรียนต่อการสอบบนเว็บ จากผู้เรียนที่เรียนวิชาโยบายสิทธิมนุษยชน ในมหาวิทยาลัย มิเดสท์เทิร์นสเตท จำนวน 23 คน และเลือกสัมภาษณ์ผู้เรียนในชั้นเรียนอีก 6 คน ผู้วิจัยใช้แบบจำลองการสอนบนเว็บของ Bannan และ Milheim ในการตรวจสอบวิธีการสอน ยุทธศาสตร์และกิจกรรมในรายวิชา โดยศึกษา 3 ด้าน คือ ประสิทธิภาพและทักษะทางคอมพิวเตอร์ของผู้เรียนที่เรียนบนเว็บการเผยแพร่ออนไลน์ และความสะดวกในการเรียนออนไลน์ การศึกษาพบว่า ผู้เรียนสนุกกับการเรียนออนไลน์ การค้นพบความคิดใหม่ ๆ และการวิเคราะห์ข้อความของผู้เรียนคนอื่น ๆ ในการอภิปรายในประเด็นต่าง ๆ นอกจากนี้ยังพบว่า ผู้เรียนชอบที่จะเป็นผู้รับข้อมูลมากกว่าจะเป็นผู้เรียนที่กระตือรือร้น ผู้เรียนชอบเรียนคนเดียวด้วยทรัพยากรที่มีอยู่ในการเรียนออนไลน์ มากกว่าการทำงานเป็นกลุ่มหรือเป็นคู่ รูปแบบของบทเรียนบนเว็บแบบใหม่ที่ต้องการ คือ สิ่งสนับสนุนต่าง ๆ ที่จะช่วยฝึกผู้เรียนในการใช้เว็บและการสอนบนเว็บ สนับสนุนให้ผู้เรียนได้ใช้ประโยชน์จากเว็บเป็นทรัพยากรในการศึกษาและพัฒนาเว็บ ไปสู่การศึกษาในระดับสูงขึ้นไป

ชาวเจอร์รือท แฟร์ริง เฮินรี่ (Sondgeroth, 2003 : 5811-A) ได้ศึกษาการออกแบบระบบ e-Learning โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อออกแบบระบบ e-Learning โดยได้รวบรวมข้อมูลจากคำถาม การสัมภาษณ์ทางโทรศัพท์ คำถามและคำสัมภาษณ์นี้ถูกแบ่งออกเป็น 2 ด้านและจัดเป็นกลุ่มตัวอย่างที่มีส่วนร่วมแตกต่างกัน 2 กลุ่ม กลุ่มแรก ประกอบด้วยสมาชิกฝ่ายบริหารที่ปรึกษาและผู้ให้การฝึกอบรม กลุ่มตัวอย่างนี้จะให้ความรู้เกี่ยวกับประเภทของการเรียนที่องค์กรต้องการ และวิธีการสร้างและเผยแพร่ กลุ่มที่สองประกอบด้วยฝ่ายบริหารด้านเทคโนโลยีสารสนเทศที่ปรึกษาและฝ่ายพัฒนาเทคนิค ที่จะให้ความรู้เกี่ยวกับระบบทางเทคนิคที่ต้องการเพื่อการเผยแพร่ e-Learning จากการศึกษพบว่า องค์กรต่าง ๆ เห็นความสำคัญของ e-Learning

และเชื่อว่าเป็นความจำเป็นที่ต้องพัฒนาต่อไป โดยเห็นว่าเป็นวิธีการที่ง่ายและประหยัดงบประมาณ e-Learning ได้รับการตัดสินใจว่าจะเติบโตอย่างรวดเร็ว ซึ่งจะเห็นได้จากการที่พวกเขากำลังใช้ หรือวางแผนที่จะใช้ e-Learning ปัจจุบันมีส่วนราชการ สถานศึกษา และองค์กรอิสระได้ริเริ่มนำ e-Learning ไปใช้ให้เกิดประโยชน์อย่างมากมาย เพื่อตำแหน่งทางการตลาดและความสำเร็จจากการใช้ e-Learning จากเอกสารและงานวิจัยที่กล่าวมาพบว่า การพัฒนาบุคลากรส่วนใหญ่ได้ใช้วิธีการในรูปแบบที่ทันสมัยทันต่อเหตุการณ์ในสังคมปัจจุบัน ได้นำเอาเทคโนโลยีด้านคอมพิวเตอร์เข้ามามีบทบาทในการจัดการเรียนการสอน ไม่ว่าจะเป็นสื่อประกอบการเรียน หรือสื่อประกอบการฝึกอบรม และสื่อ ที่ผลิตขึ้นสำหรับศึกษาด้วยตนเอง ซึ่งจะมีเนื้อหาความรู้และกิจกรรมการทดสอบพร้อมไปในตัวสามารถวัดความรู้ของผู้ศึกษาได้ทันที จึงทำให้ผู้ศึกษาชุดสื่อด้านคอมพิวเตอร์มีความรู้ในเรื่องที่ต้องการจะศึกษา และการจัดการกระบวนการเรียนรู้มากยิ่งขึ้น และส่งผลดีต่อการเรียนรู้ของนักเรียนทั้งด้านวิชาการ และด้านคุณธรรม จริยธรรม ของคนก็ต่อเมื่อความต้องการทางด้านร่างกาย ยังไม่ได้รับ

การมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง

1. การมีส่วนร่วมตามที่กฎหมายและเกณฑ์มาตรฐานการศึกษากำหนดไว้

สาระบัญญัติในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 (สกศ. 2542 6-2) ได้บรรจุประเด็น บทบาทการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง/ครอบครัวในการปฏิรูปการศึกษาในปัจจุบัน โดยได้กล่าวไว้ถึง 13 มาตรา คือ มาตรา 9 การจัดระบบโครงสร้างและกระบวนการจัดการศึกษาให้ยึดหลักการมีส่วนร่วมของบุคคล ครอบครัว ชุมชน ฯลฯ มาตรา 11 กำหนดหน้าที่บิดามารดาหรือ ผู้ปกครอง ต้องจัดให้บุตรหรือ บุคคลที่อยู่ในความดูแลได้รับการศึกษาภาคบังคับ และนอกเหนือจากการศึกษาภาคบังคับตามความพร้อมของครอบครัว มาตรา 12 และ 18 เปิดโอกาสให้ครอบครัวมีสิทธิในการจัดการศึกษาปฐมวัยและการศึกษาขั้นพื้นฐานในรูปแบบศูนย์การเรียน โดยมีสถานที่เรียนในครอบครัวตามที่กำหนดในกฎกระทรวง มาตรา 13 และ 14 ให้สิทธิประโยชน์แก่บิดามารดา หรือผู้ปกครอง ทั้งในรูปแบบเงินอุดหนุนค่าใช้จ่ายจากรัฐ การลดหย่อนหรือยกเว้นภาษีสำหรับค่าใช้จ่ายการศึกษาตามที่กฎหมายกำหนด รวมทั้งการสนับสนุนด้านอื่นๆ จากรัฐบาลสำหรับเป้าหมาย และแนวทางจัดกระบวนการเรียนรู้ ในมาตรา 24 และ 29 กำหนดให้การจัดกระบวนการเรียนรู้ในสถานศึกษา หรือศูนย์การเรียนรู้ ต้องดำเนินการจัดการเรียนรู้ให้เกิดขึ้นในทุกเวลา ทุกสถานที่ มีการประสานความร่วมมือกับบิดามารดา ผู้ปกครองให้สถานศึกษาร่วมกับบุคคล ครอบครัว ชุมชน ฯลฯ ส่งเสริมความเข้มแข็ง

ของชุมชน โดยจัดกระบวนการเรียนรู้ภายในชุมชน เพื่อให้ชุมชนมีการจัดการศึกษาอบรมมีการแสวงหาความรู้ ข้อมูล ข่าวสาร และรู้จักเลือกสรรภูมิปัญญา / วิทยาการต่างๆ เพื่อพัฒนาชุมชนให้สอดคล้องกับสภาพปัญหา และความ-ต้องการ นอกจากนี้ ด้านการบริหารจัดการในมาตรา 38, 40 และ 44 กำหนดให้มีผู้แทนผู้ปกครองทั้งในคณะกรรมการการศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรมเขตพื้นที่ คณะกรรมการสถานศึกษาขั้น-พื้นฐาน และโดยเฉพาะคณะกรรมการบริหารสถานศึกษาซึ่งมีฐานะเป็นนิติบุคคล ในมาตรา 58 ให้มีการระดมทรัพยากรและการลงทุนด้านงบประมาณ การเงิน และทรัพย์สินจากทุกส่วนของสังคม ซึ่งครอบคลุมครอบครัวด้วย โดยกำหนดไว้ชัดเจนใน (2) ให้บุคคล ครอบครัว ฯลฯ เป็นผู้จัดและมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา บริจาคทรัพย์สิน และทรัพยากรอื่นให้แก่สถานศึกษา และมีส่วนร่วมรับภาระค่าใช้จ่ายทางการศึกษาตามความเหมาะสมและความจำเป็น และในมาตรา 50 ให้สถานศึกษา ผู้ปกครอง ฯลฯ ให้ความร่วมมือให้ข้อมูลเพิ่มเติมเกี่ยวกับการปฏิบัติการกิจของ-สถานศึกษา ตามคำร้องขอของสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (สมศ.) นอกจากนี้ ขอกำหนดมาตรฐานการศึกษาเพื่อการประเมินคุณภาพภายนอก : ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สทศ. 2544 : 24 , 30) กำหนดให้ “ ผู้ปกครอง และชุมชนเข้ามามีบทบาทในการพัฒนาการศึกษา ” ไว้ในมาตรฐานที่ 14 ตัวบ่งชี้ที่ 4 และในมาตรฐานที่ 27 เป็นประเด็นที่สถานศึกษาต้องพัฒนาให้มีสภาพ คือ ชุมชน / ผู้ปกครอง มีศักยภาพในการสนับสนุนการจัดและการพัฒนาการศึกษา โดยมีตัวบ่งชี้ 2 ประการ คือ

1.1 ผู้ปกครองมีความรัก ความเข้าใจ เอาใจใส่ในการอบรมสั่งสอนบุตรหลานและเป็นแบบอย่างที่ดี

1.2 ชุมชน / ผู้ปกครอง เห็นความสำคัญของการศึกษา และมีความรู้สึกเป็นเจ้าของสถานศึกษาดังนั้น บทบัญญัติที่เกี่ยวข้องในกฎหมายและมาตรฐานการศึกษา ดังกล่าวข้างต้น

2. สามารถสรุปประเด็นหลักการ ที่เกี่ยวข้องกับผู้ปกครอง

2.1 กำหนดให้ครู / ชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดและพัฒนาการศึกษา ร่วมกับสถานศึกษา

2.2 ในขณะที่กฎหมายให้สิทธิประโยชน์ต่อผู้ปกครองในด้านต่างๆ นั้น กฎหมายได้กำหนดบทบาท หน้าที่ให้ครอบครัว ผู้ปกครอง ชุมชน ฯลฯ ให้ปฏิบัติ ด้วย

2.3 กรอบแนวทางหลักในการจัดและพัฒนาการศึกษา ที่เน้นบทบาทการมีส่วนร่วมของครู มีจุดหมายให้เกิดสภาพ คือ “ สถานศึกษา (รัฐ) เป็นของชุมชน / ผู้ปกครองโดยชุมชน / ผู้ปกครอง (มีส่วนร่วมจัดกระบวนการเรียนรู้และพัฒนาสถานศึกษา) และเพื่อพัฒนาชุมชน /

ครอบครัว (ให้สอดคล้องกับสภาพปัญหาและความต้องการของทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง) ”หน้าที่ของโรงเรียน

ออกุสต์ คันประยูร (2539 : 13-18) ในการพัฒนาการเรียนรู้ จำเป็นต้องศึกษาลักษณะทางสังคมของการศึกษา เนื่องจากลักษณะของสังคมมีอิทธิพลต่อรูปแบบการจัดการเรียนการสอน Brembeck (อ้างในอธิบายว่า การเรียนการสอนเป็นการกระทำของสังคม การเรียนรู้ของมนุษย์จะต้องเกิดจากการติดต่อกับบุคคลอื่น ห้องเรียนก็คือ สังคมเล็กๆ มีเป้าหมายเพื่อการศึกษา แก่สมาชิก โรงเรียนเป็นสถาบันสังคมมีแบบวัฒนธรรมเป็นของตนเอง มีการปะทะสัมพันธ์ระหว่างบุคคล โรงเรียนจัดตั้งขึ้นมา เพื่อช่วยทำหน้าที่ด้านการศึกษา โดยถ่ายทอดความรู้ ทักษะค่านิยมและกระตุ้นให้เกิดความคิดสร้างสรรค์ รวมทั้งเป็นผู้นำทางศีลธรรมให้แก่เด็กขณะเดียวกัน สังคมในโรงเรียนยังมีวัฒนธรรมในโรงเรียน ซึ่งประกอบด้วย สิ่งที่เป็นวัตถุในโรงเรียน และสิ่งที่ไม่ใช่วัตถุ ได้แก่ ค่านิยม กฎเกณฑ์ต่างๆ และสิ่งที่คาดหวังเกี่ยวกับ สิ่งที่ต้องปฏิบัติต่อนักเรียน ผู้บริหารต่อครู และผู้บริหารต่อนักเรียน เป็นต้น

สิทธิชัย ชาติานิติ (2529 : 2) แต่ละโรงเรียนจะมีโครงสร้างสังคม และวัฒนธรรมไม่เหมือนกัน อย่างไรก็ตาม สังคมไม่ใช่วัฒนธรรม แต่ทั้งสองเรื่องนี้ปรากฏคู่กันเสมอ สังคมหมายถึง การที่มนุษย์สามารถดำรงชีวิตอยู่ร่วมกันอย่างเป็นปึกแผ่น โดยมีวัฒนธรรมเป็นตัวเชื่อม วัฒนธรรม หมายถึง ทุกสิ่งทุกอย่างที่แสดงออกถึงวิถีชีวิตของมนุษย์โดยรวม ซึ่งมักเป็นนามธรรม ได้แก่ กฎเกณฑ์กำหนดพฤติกรรมทางสังคมของมนุษย์ คนที่อยู่ร่วมกันเป็นกลุ่มและประพฤติปฏิบัติตามวัฒนธรรมที่สังคมของตนสร้างขึ้น ดังนั้น แต่ละสังคมจึงมีวัฒนธรรมเฉพาะของตนเองเพราะมีวิถีชีวิตที่แตกต่างกัน

นอกจากนี้ ประคอบ คุปรัตน์ (2529 : 84) การศึกษาเป็นวิธีการที่มนุษย์ถ่ายทอดความรู้ ทักษะ ค่านิยม ทศนคติแบบแผนความประพฤติและมรดกทางสังคมให้แก่คนรุ่นต่อไป เป็นการช่วยพัฒนาความรู้ ความคิด ความสามารถ เพื่อให้เข้าใจสังคมที่เขาเป็นสมาชิก ให้สามารถปรับตัวเข้ากับสมาชิกอื่นในสังคม เพื่อให้ดำรงอยู่ในสังคมได้โดยไม่เป็นภาระแก่ผู้อื่น และอาจจะเป็นประโยชน์ต่อส่วนรวมได้ โดยต้องประกอบการงาน เพื่อให้เกิดผลผลิตที่เป็นปัจจัยต่อการดำรงชีวิต และมีความรับผิดชอบต่อส่วนรวมได้ ทุกสังคมจึงต้องให้การศึกษแก่สมาชิกที่เกิดใหม่เพื่อสืบทอดวัฒนธรรมของสังคมของตน บทบาทของสถาบันการศึกษาจึงขยายตัวขึ้น

3. ความหมาย และ แนวคิดการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง

อุดมสิทธิ์ จิตรวิจารณ์ (2545 : 33) กล่าวว่า การมีส่วนร่วมเป็นการทำให้ทุกฝ่ายได้เข้ามาเกี่ยวข้อง ให้ทุกคนมีสิทธิที่จะมีส่วนร่วมในการดำเนินงานในลักษณะของกิจกรรม และ

การดำเนินชีวิตในชุมชนอย่างมีศักดิ์ศรี และเท่าเทียมกันในสิทธิอำนาจตามแนวทางแห่งประชาธิปไตย ปฏิสัมพันธ์ของทุกฝ่ายที่เขามามีส่วนร่วมในการร่วมคิด ร่วมตัดสินใจ ร่วมดำเนินกิจกรรม จะทำให้ทุกคนเกิดการเรียนรู้ร่วมกัน ด้วยกระบวนการทางสังคมของสมาชิก ซึ่งเป็นการเรียนรู้เกิดจากการปฏิบัติจริง

สัมฤทธิ์ กางเพ็ง (2545 : 9) กล่าวว่า การเปิดโอกาสให้ผู้ปฏิบัติงานหรือ ผู้เกี่ยวข้องมีส่วนร่วม (Participation) ในการทำงาน จะทำให้เกิดความรู้สึกเกี่ยวข้องผูกพัน (Involvement) กับงานหรือองค์กร ความรู้สึกผูกพันเกี่ยวข้อง ที่ว่า หากมีการตัดสินใจดำเนินการอย่างใดอย่างหนึ่งร่วมกันแล้ว จะเป็นผลให้เกิดข้อผูกมัดหรือสิ่งที่ตกลงร่วมกัน (Commitment)

บทความเรื่อง “ การมีส่วนร่วมจัดการศึกษา ” ในสื่อพลัง (2543 : 4 – 5, 10 – 11) คือ การที่องค์ประกอบต่างๆ ทั้งครู ผู้เรียน ผู้บริหาร ผู้นำชุมชนหรือสมาชิกชุมชน มาร่วมกันดำเนินการอย่างใดอย่างหนึ่ง โดยมีลักษณะกระบวนการ (Process) มีขั้นตอนที่มุ่งหมายจะให้เกิดการเรียนรู้ (Learning) อย่างต่อเนื่องเพื่อสร้างความยั่งยืนในความสัมพันธ์ของภาคีทุกฝ่ายที่เข้าร่วม ซึ่งมีความหลากหลาย ตามความเกี่ยวข้องของกิจกรรมที่จะทำ

4. คุณภาพในสถานศึกษาที่ผู้บริหารและครูพึงตระหนัก โดยเฉพาะในเรื่องการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง

1. ด้านการวางแผนหลักสูตร เสนอแนะให้มีการร่วมมือกันระหว่างสถานศึกษา ผู้เรียน และผู้ปกครอง เพื่อสร้างความเข้าใจในหลักสูตร และจุดเน้นร่วมกัน มีการพัฒนาหลักสูตรอยู่เสมอ เพื่อทบทวนให้สอดคล้องระหว่างเป้าหมายต่างๆ และใช้นวัตกรรมต่างๆ เพื่อประชา-สัมพันธ์ ให้ผู้ปกครองและชุมชนมีส่วนร่วมในงานวิจัยใหม่ๆ
2. ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ โดยคณะกรรมการบริหารสถานศึกษาควรมีผู้แทนผู้ปกครอง ร่วมตัดสินใจในระดับสถานศึกษาด้านต่างๆ โดยถูกต้องตามกฎหมายและตามเป้าหมายของท้องถิ่น โดยผู้บริหารสถานศึกษาไม่ควรปฏิเสธ หรือคัดค้านการตัดสินใจของคณะฯ
3. การจัดเวลาในการเรียนรู้ กิจกรรมต่างๆ ต้องไม่รบกวนเวลาเรียน โดยใช้เวลานอกเพื่อการพบปะระหว่างครู ผู้ปกครอง และนักเรียน
4. การติดตามความก้าวหน้าทางการเรียน สรุปผลการปฏิบัติงานของผู้เรียนและรายงานให้ทุกคนทราบ โดยเฉพาะผู้ปกครองและชุมชน

การวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม

ไวท์ (Whyte, 1995 ; Greenwood D.& Levin, M. 2002) ได้กล่าวว่า

การวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research : PAR) คือ กระบวนการที่ผู้คนจำนวนหนึ่งในชุมชนหรือองค์กรเข้ามาร่วมศึกษาปัญหาโดยการกระทำร่วมกันกับนักวิจัยผ่านกระบวนการวิจัยตั้งแต่การกำหนดปัญหาวิเคราะห์สาเหตุเรียนรู้วิธีการที่จะแก้ปัญหาออกแบบการวิจัย วิเคราะห์ผล พร้อมทั้งออกแบบและปฏิบัติตามความต้องการที่กำหนดไว้จนถึงการอภิปรายผลการวิจัย เป็นการร่วมมือกันของกลุ่มบุคคลเพื่อแก้ปัญหาที่พวกเขาได้รับผลกระทบโดยตรง โดยได้รับการสนับสนุนจากผู้เชี่ยวชาญภายนอกด้วย การวิจัยปฏิบัติแบบมีส่วนร่วมจึงเป็นกระบวนการที่ผู้คนในองค์กรหรือชุมชน ไม่ใช่ผู้ถูกกระทำแต่เป็นผู้กระทำการที่มีส่วนร่วมอย่างกระตือรือร้นและมีอำนาจร่วมกันในการวิจัย

เทคนิคการวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมถูกนำมาประยุกต์ใช้ในหลายวงการ นอกเหนือจากการพัฒนาชุมชน การพัฒนาองค์กร การแพทย์และสาธารณสุข รวมทั้งวงการการศึกษา เทคนิค การวิจัย ปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมก็ได้ถูกนำมาใช้ใน การวิเคราะห์ วางแผน ดำเนินการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น

การวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมเป็นการวิจัยที่ต้องอาศัยกระบวนการกลุ่มและทุกคนในกลุ่มมีส่วนร่วมเป็นเจ้าของงานวิจัยร่วมกัน โดยที่สมาชิกทุกคนมีส่วนร่วมในทุกขั้นตอนตั้งแต่เริ่มตกลงที่จะทำวิจัย กำหนดปัญหา เลือกรูปแบบการเก็บรวบรวมข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูล การตรวจสอบข้อมูล การตัดสินใจที่จะปฏิบัติตามแผนและวิเคราะห์ผลการปฏิบัติ นอกจากนี้การวิจัยประเภทนี้ยังเน้นการปฏิบัติโดยเฉพาะการปฏิบัติที่เกิดจากปฏิสัมพันธ์ของคนในสังคม

จุดเด่นของการวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมในส่วนของขั้นตอนในการดำเนินการวิจัยคือการกำหนดปัญหา จะเกิดจากปัญหาในกลุ่มและอาจปรับเปลี่ยนได้ในขณะดำเนินการวิจัย ส่วนการเก็บรวบรวมข้อมูล มีการเก็บข้อมูลด้วยเทคนิคสามเส้า (Triangulation) เพื่อความน่าเชื่อถือเที่ยงตรง เช่น ใช้ความหลากหลายของแหล่งข้อมูล เช่น เอกสาร คน เหตุการณ์ สถานที่ และใช้ความหลากหลายของเทคนิคการเก็บข้อมูล เช่น ศึกษาเอกสาร สัมภาษณ์ สังเกต เป็นต้น ในด้านการวิเคราะห์ข้อมูลและการนำเสนอ ใช้การวิเคราะห์อย่างง่าย ไม่ซับซ้อน ไม่ให้ความสำคัญกับการใช้สถิติมาก การนำเสนออาจนำเสนอในรูปแบบเสวนา สนทนา

นงลักษณ์ วัชรชัย และสุวิมล ว่องวานิช (2545 : 18 ; อ้างอิงจาก Bassey, 1986 ; Rutkowaski, 1996 ; MacIsaac, 1996) กระบวนการการวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมมีการ

ดำเนินการตามวงจรเดมมิง (Deming) P-D-C-A (Plan-Do-Check- Action) แต่ละขั้นตอนมีความยืดหยุ่น ใช้วิธีการประเมินแบบอัตโนมัติโดยไม่เน้นการสรุปผลอ้างอิง

การจัดการศึกษาตามแนวปฏิรูปการศึกษาโดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญหรือผู้เรียนเป็นศูนย์กลางต้องส่งเสริมให้เกิด กระบวนการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาทุกระดับนับตั้งแต่ผู้บริหาร ครู และนักเรียน รวมทั้งครอบครัวของนักเรียน ชุมชน ให้เข้ามามีส่วนร่วมเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียน กระบวนการวิจัยแบบมีส่วนร่วมมีส่วนสนับสนุนการเพิ่มพลัง (Empowerment) ในองค์กร ซึ่งเป็นกระบวนการเพิ่มพลัง 4 ขั้นตอน หลักการที่สอดคล้องกับการวิจัยแบบมีส่วนร่วม การวิจัยแบบมีส่วนร่วมมีกระบวนการเป็นวงจรที่พัฒนาขึ้นจากการบูรณาการกระบวนการ 4 ขั้นตอนดังนี้

1. ขั้นเตรียม เป็นขั้นที่ช่วยสนับสนุนขั้นวางแผนซึ่งมุ่งให้บุคคลในกลุ่มสนใจในปัญหาเฉพาะหรือสถานการณ์โดยสร้างบรรยากาศของความผูกพันภายในกลุ่ม มีการจัดสถานการณ์ให้ดีที่สุดเพื่อให้เกิดความไว้วางใจกัน ได้สื่อความหมายอย่างอิสระ รวมทั้งได้ฝึกความเป็นผู้นำและฝึกฝนทักษะการทำงานกลุ่ม
2. ขั้นวางแผน เป็นสถานการณ์ที่ทำให้เกิดความสนใจ สร้างความตระหนักภายในกลุ่มในขั้นนี้อาจมีการปฏิบัติการเกิดขึ้นบางส่วน เริ่มด้วยการฝึกการเพิ่มพลังเพื่อให้ได้รับผลที่สัมพันธ์กับขั้นวางแผน
3. ขั้นประเมิน เป็นการให้ข้อมูลย้อนกลับต่อกลุ่มในลักษณะเสริมแรงภายในกลุ่มเพื่อทำการดำเนินการต่อไป
4. ขั้นการดำรงอยู่ เป็นการดำเนินการต่อเพราะมีการดำรงอยู่ของพลัง แต่ถ้าเกิดความผิดพลาดสามารถ ลด/ละ/เลิกได้ หากไม่เลิกสามารถย้อนกลับ ไปขั้นเตรียมการและปรับปรุงเพิ่มเติมใหม่

เมื่อนำการวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมมาใช้ในสถานศึกษาจึงต้องมีการเตรียมการอย่างเต็มที่ สร้างความสัมพันธ์ระหว่างผู้เกี่ยวข้องทุกคนทุกฝ่าย ทั้งผู้บริหารการศึกษาทุกระดับ ครูอาจารย์ คณะกรรมการ โรงเรียน และผู้ปกครองรวมทั้ง ผู้เรียนได้มีส่วนร่วมในการคิด ร่วมกันกระบวนการการมีส่วนร่วมจะเกิดขึ้นในทุกขั้นตอน นับตั้งแต่การวางแผน และการปฏิบัติโดยมุ่งให้ผู้เรียนมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์

แผนการสอนเฉพาะบุคคล(IEP)

กระทรวงศึกษาธิการ (2545 : 12) IEP ย่อมาจาก Individualized Education Plan

หรือ Individualized Education Plan สามารถเลือกใช้คำใดคำหนึ่งก็ได้ หมายถึง
แผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล

แผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล (IEP) คือ แผนกำหนดแนวทางการจัดการศึกษา
แก่นักเรียน / ผู้เรียน (ผู้พิการ / ผู้มีความต้องการพิเศษ) ให้ได้รับการพัฒนาตามเป้าหมายที่
กำหนด รวมทั้งการกำหนดสื่อ สิ่งอำนวยความสะดวก บริการ และความช่วยเหลืออื่นใดทาง
การศึกษา ที่สอดคล้องเหมาะสมกับการเรียนรู้ และกับความต้องการจำเป็นพิเศษ (Spacial
Needs) ของผู้เรียนแต่ละคน โดยมีคณะบุคคลที่เกี่ยวข้องกับผู้เรียนประมาณ 5-7 คนรวมเป็น
คณะกรรมการร่วมกันจัดทำ IEP

1. ที่มาของแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล (IEP)

แผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล (IEP) มีต้นกำเนิดมาจากประเทศ
สหรัฐอเมริกา ซึ่งได้ออกกฎหมาย PL 94-142 เกี่ยวกับการจัดการศึกษาพิเศษ หลักสำคัญของ
กฎหมายคือ “รัฐจะต้องจัดการศึกษาพิเศษภาคบังคับ ให้แก่เด็กที่มีความต้องการพิเศษทุกคน
โดยรัฐเป็นผู้ออกค่าใช้จ่ายเองทั้งหมด ผู้ปกครองไม่ต้องเสียค่าใช้จ่าย และในการเรียนการสอน
เด็กที่มีความต้องการพิเศษทุกคน จะต้องมีการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล โรงเรียนจะต้อง
ร่วมกับผู้ปกครองและผู้ที่เกี่ยวข้อง จัดทำแผนการจัดการศึกษาให้เหมาะกับเด็กที่มีความ
ต้องการพิเศษแต่ละคน” จุดประสงค์ของการจัดทำ IEP

1. เพื่อเป็นหลักยืนยันที่เป็นลายลักษณ์อักษร หรือพันธสัญญาว่า ผู้เรียน (พิการ /
ผู้เรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ) ต้องได้รับการพัฒนาตามที่กำหนดไว้ในแผน
2. เพื่อเป็นเครื่องมือสำหรับกระบวนการตรวจสอบ กระบวนการจัดการศึกษา
ให้กับผู้เรียน (พิการ / ผู้เรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ)

เหตุผลสำคัญที่ต้องจัดทำ IEP คือ

1. เด็กหรือผู้เรียน (พิการ / ผู้เรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ) มีทักษะและ
ความสามารถแตกต่างกัน การที่จะสอนให้เด็กเรียนรู้ไปพร้อมกันในเวลาเดียวกันที่หลายๆ
คน อาจจะไม่ซับซ้อนและคงไม่สอดคล้องกับความต้องการจำเป็นและความสามารถของเด็ก
แต่ละคน
2. พัฒนาการทางการเรียนรู้และความก้าวหน้าของเด็กแต่ละคนควรเปรียบเทียบกับ
ตัวเด็กเอง มิใช่เปรียบเทียบกับผู้อื่น

3. การจัดประสบการณ์และกิจกรรมทางการศึกษาให้แก่เด็กพิการ / เด็กที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ จะต้องสอดคล้องกับความต้องการจำเป็นและความสามารถของเด็กแต่ละคน

4. สำหรับในประเทศไทย ณ ปัจจุบันนี้ ได้ออกกฎกระทรวง กำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการให้คนพิการได้รับสิ่งอำนวยความสะดวก สื่อ บริการและความช่วยเหลืออื่นใดทางการศึกษา พุทธศักราช 2545 กำหนดให้มีการจัดทำ IEP แก่เด็กพิการ / เด็กที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ

5. เพื่อประกันว่าได้มีการจัดบริการทางการศึกษาเป็นพิเศษ และจัดบริการอื่นที่เกี่ยวข้องตามที่ระบุไว้ใน IEP จริง

6. เพื่อเป็นแนวทางในการดำเนินการตรวจสอบ ควบคุม และ ติดตามผลการให้บริการ แก่เด็กพิการ / เด็กที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ

2. ประโยชน์ของแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล (IEP)

แผนการจัดควรวัดเฉพาะบุคคลมีประโยชน์ต่อทุกฝ่าย ทั้งครูผู้สอน ผู้ปกครอง เด็ก / ผู้เรียน และสถานศึกษา

2.1 ประโยชน์ต่อครูผู้สอน

2.1.1 ครูใช้ IEP เป็นแนวทางในการจัดแผนการสอนรายบุคคล

2.1.2 ครูใช้ IEP กำหนดหน้าที่ความรับผิดชอบของครู 1 ผู้สอนแต่ละคนที่ครูมีมากกว่า 1 คนที่มีที่การสอนร่วมในการสอนเด็กให้เรียนพิเศษ

2.1.3 ครูใช้ IEP เป็นแนวทางในการฝึกพัฒนาการและติดตามการพัฒนาทางการเรียนของเด็ก

2.1.4 ครูใช้ IEP เป็นแนวทางในการรายงานตนหรือแจ้งความก้าวหน้าในการเรียนของเด็กแก่ผู้ปกครอง

2.1.5 ครูใช้ IEP เป็นแนวทางในการเลือกสื่อทางการเรียนการสอนกิจกรรมวิธีสอนวิธีจัดผลประเมินผล

2.2 ประโยชน์ต่อผู้ปกครอง

2.2.1 ช่วยให้ผู้ปกครองทราบว่า จะติดต่อกับครูคนใดเมื่อต้องการพูดคุยเกี่ยวกับปัญหาของบุตร

2.2.2 ช่วยให้ผู้ปกครองทราบว่าบุตรจะต้องเรียนรู้อะไร อย่างไรที่สถานศึกษา มีสิ่งอำนวยความสะดวก บริการ และความช่วยเหลืออื่นใดทางการศึกษาอะไรบ้าง

2.2.3 ช่วยให้ผู้ปกครองตั้งความหวังเกี่ยวกับการเรียนรู้และคาดหวังผลการเรียนรู้ของบุตรอย่างเหมาะสม

2.2.4 ทำให้ผู้ปกครองให้ข้อมูลเกี่ยวกับบุตรของตนแก่ครูได้ถูกต้อง

2.2.5 ทำให้ผู้ปกครองทราบว่าควรจะฝึกบุตรของตนที่บ้านอย่างไร

2.2.6 ทำให้ผู้ปกครองทราบความก้าวหน้าและพัฒนาการของบุตรและสามารถนำมาวางแผนพัฒนาชีวิตบุตรได้อย่างมีเป้าหมาย

2.3 ประโยชน์ต่อเด็ก

2.3.1 เด็กได้รับการช่วยเหลือ การพัฒนา การจัดการศึกษาที่สอดคล้องกับความต้องการและความสามารถของตน

2.3.2 เด็กได้มีส่วนร่วมในการกำหนด การวางแผนพัฒนาชีวิตของตน

2.3.3 เด็กได้ทราบทิศทาง เป้าหมาย ทางการเรียนรู้ของตน

2.4 ประโยชน์ต่อสถานศึกษา

2.4.1 สถานศึกษาสามารถทราบกลุ่มเป้าหมายอยู่ในระดับช่วงชั้นใดและในลักษณะอย่างไรอย่างชัดเจน

2.4.2 สถานศึกษาสามารถวางแผนจัดบริการทางการศึกษา ตลอดจนจัดหาสิ่งอำนวยความสะดวกและบริการที่เกี่ยวข้องที่สอดคล้องกับความต้องการจำเป็นของเด็ก

2.4.3 สถานศึกษาสามารถทราบทิศทางการจัดการ การประสาน การส่งต่อกับบุคลากรทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง

2.4.4 สถานศึกษาสามารถทราบพัฒนาการและความก้าวหน้าของผู้เรียน และสามารถสรุปประเมินผลการจัดทำ IEP ของแต่ละปีนำมาปรับปรุงเปลี่ยนแปลงให้เหมาะสมกับเด็ก และนำส่งต่อในปีถัดไป

3. ส่วนประกอบในการจัดทำ IEP

3.1 ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับเด็ก

3.2 ข้อมูลเกี่ยวกับครอบครัว

3.3 ข้อมูลจากผู้ที่เกี่ยวข้อง ทั้งทางการแพทย์ การศึกษา การสังคม การฟื้นฟู การ

บำบัดรักษา

3.4 ข้อมูลความสามารถพื้นฐานทางพัฒนาการของเด็กในแต่ละด้าน เช่น ทักษะ
ด้านต่างๆ การเคลื่อนไหวของ วุฒิภาวะทางอารมณ์ ทางสังคม การแสดงออกของ
พฤติกรรม ฯลฯ

3.5 ความสามารถเป็นพิเศษ จุดเด่น จุดด้อย

3.6 ข้อมูลความสามารถการเรียนรู้ทางวิชาการ

3.7 หลักสูตรแกนกลาง หลักสูตรสถานศึกษา หลักสูตรเฉพาะทาง หรือเฉพาะกลุ่ม
อาการ

3.8 ข้อมูลความคิดเห็นและความคาดหวังของคณะบุคคลที่เกี่ยวข้อง ผู้ปกครองและ
ผู้เรียนที่สามารถให้ข้อมูลของตนเองได้

4. กระบวนการของการจัดทำ IEP มีกี่ขั้นตอน

โดยรวมแล้วมีขั้นตอนหลักคือ ขั้นเตรียมการ ขั้นประชุมจัดทำแผน ขั้นใช้แผน
ขั้นสรุปประเมินผล ดังนี้

4.1 แจ้งให้ผู้ปกครองทราบเกี่ยวกับความสำคัญของการจัดทำ IEP และขออนุญาต
ผู้ปกครองเพื่อนำเด็กมาทดสอบประเมินความสามารถพื้นฐาน

4.2 ทดสอบประเมินความสามารถพื้นฐาน เพื่อค้นหาความสามารถและจุดบกพร่อง
ของเด็กที่มีปัญหาด้านการเรียนรู้

4.3 ประชุมคณะบุคคลที่เกี่ยวข้องเพื่อจัดทำ IEP เรียกว่า คณะกรรมการจัดทำ IEP
ประกอบด้วย หัวหน้าสถานศึกษา ครูประจำชั้น ครูการศึกษาพิเศษ ครูแนะแนวหรือ
นักจิตวิทยา นักวิชาชีพต่างๆ ที่ให้บริการเด็ก (อาทิเช่น นักจิตบำบัด นักแก้ไขการพูด นัก
กายภาพบำบัด บัณฑิตกิจกรรมบำบัด นักดนตรีบำบัด ฯลฯ) ผู้ปกครอง และเด็ก โดย
คณะกรรมการสามารถยืดหยุ่นได้ตามความจำเป็นของบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับเด็กของ
สถานศึกษานั้นๆ

4.4 ขั้นใช้ IEP ซึ่งรวมถึงการจัดทำแผนการสอนรายบุคคล (IEP) ด้วย

4.5 ติดตามและประเมินผลตามที่กำหนดใน IEP เพื่อหาความก้าวหน้าของ
เด็ก อย่างน้อยภาคเรียนละ 1 ครั้ง หรือตามความเหมาะสม

4.6 สรุปประเมินผลการจัดทำ IEP ทั้งหมด เพื่อส่งต่อและให้ข้อเสนอแนะการ
จัดทำ IEP ใหม่ของปีถัดไป

สระลดรูป - สระเปลี่ยนรูป

อุมาสวรรค์ จันทระโน (2551 : 8) สระในภาษาไทย เมื่อนำไปประสมกับพยัญชนะ เพื่อให้เกิดพยางค์หรือคำ จะมีวิธีใช้ ๓ แบบ คือ

1. นำสระไปใช้ได้ทันที เช่น จะ พา ไป เทียว สวน เงาะ
2. เปลี่ยนรูปเมื่อมีตัวสะกด ได้แก่

ะ	เปลี่ยนเป็น	ั	เช่น	กลับ	ทัน	พัก
เ-ะ	เปลี่ยนเป็น	เ	เช่น	เย็บ	เป็น	เข็ม
เอ-อ	เปลี่ยนเป็น	เ	เช่น	เดิน	เล็ก	เต็ม

3. ลดรูปเมื่อมีตัวสะกด ได้แก่

โ-ะ	เช่น	รถ	บด	ชน	คน
ออ	เช่น	พร	จร	อาวรณ์	อนุสรณ์

ประวัติข้อมูลโรงเรียน

ประวัติข้อมูลโรงเรียน

โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม ตั้งอยู่ในบริเวณมหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม ในเนื้อที่ 15 ไร่ เลขที่ 80 ถนนนครสวรรค์ ตำบลตลาด อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม 44001 โทร 0-43-72-1816 <http://satit.rmu.ac.th> เปิดสอนระดับอนุบาล ประถมศึกษา และมัธยมศึกษา จัดการกิจกรรมการเรียนการสอนแบบเรียนร่วม

ประวัติการก่อตั้ง

พ.ศ. 2516 ก่อตั้งห้องเรียนสาธิตของภาควิชาอนุบาลศึกษา คณะครุศาสตร์ วิทยาลัยครูมหาสารคาม ผู้บริหารวิทยาลัยที่เริ่มก่อสร้าง คือ นายอรุณ ปริดีดิติก

พ.ศ. 2523 – 2529 เปิดสอนระดับประถมศึกษา โดยดำเนินงานผ่านทางโรงเรียนหลักเมืองมหาสารคาม โดยครูประจำชั้นและนักเรียนจาก โรงเรียนหลักเมืองมหาสารคาม ปีนี้นักเรียนจบประโยคประถมศึกษาเป็นรุ่นแรก

พ.ศ. 2530 เปิดสอนตั้งแต่ระดับอนุบาลถึงชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 เป็นรุ่นที่ 2

พ.ศ. 2531 ใช้บัญญัติสภาการศึกษาให้ครบถ้วนเป็นปีแรก โรงเรียนสาธิตวิทยาลัยครู
มหาสารคาม มีฐานะเป็นภาควิชาหนึ่งในคณะครุศาสตร์ สังกัดวิทยาลัยครู

พ.ศ. 2540 มีห้องเรียนเพิ่มขึ้นตามลำดับ แยกเป็นระดับชั้นละ 2 ห้องเรียน รวม
16 ห้องเรียน

พ.ศ. 2543 เปิดสอนระดับมัธยมศึกษาปีที่ 1 เป็นปีแรก จำนวน 1 ห้องเรียน
และได้เพิ่มห้องเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 เป็น 3 ห้อง รวมมี 18 ห้องเรียน

พ.ศ. 2546 เปิดสอนถึงระดับมัธยมศึกษาปีที่ 4 รวมมี 23 ห้องเรียน

พ.ศ. 2551 เปิดสอน

ก่อนประถมศึกษา (ปฐมวัย)

ช่วงชั้นที่ 1	ประถมศึกษาปีที่	1-3
ช่วงชั้นที่ 2	ประถมศึกษาปีที่	4-6
ช่วงชั้นที่ 3	มัธยมศึกษาปีที่	1-3
ช่วงชั้นที่ 4	มัธยมศึกษาปีที่	4-6

ประวัติผู้บริหารโรงเรียน

พ.ศ. 2516 – 2519	นายประสิทธิ์ วงศ์สวัสดิ์	อาจารย์ใหญ่
พ.ศ. 2530 – 2531	นายวิสัน จุมปาแฝด	อาจารย์ใหญ่
พ.ศ. 2532 – 2539	นางรัชณี อมรพันธ์	อาจารย์ใหญ่
พ.ศ. 2540 – 2550	นายอนุสรณ์ ภูสินแก่น	ผู้อำนวยการ
พ.ศ. 2551 – ปัจจุบัน	นายทวีป แก่นวิชัย	ผู้อำนวยการ

ข้อมูลผู้ปกครอง

1. ผู้ปกครองเด็กที่มีปัญหาด้านการเรียนรู้คนที่ 1 (มารดา) อายุ 34 ปี การศึกษา
สูงสุดระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 มีความสามารถในการใช้คอมพิวเตอร์เบื้องต้น มีความรู้ มี
บุตร 2 คน คนที่ 1 มีการเรียนรู้ปกติชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 คนที่ 2 เด็กหญิงใจจริง (นามสมมติ)
ฐานะทางครอบครัวระดับ ปานกลาง ประกอบอาชีพ ค้าขาย

2. ผู้ปกครองเด็กที่มีปัญหาด้านการเรียนรู้คนที่ 1 (มารดา) อายุ 38 ปี การศึกษา
สูงสุดระดับปริญญาตรี มีความสามารถในการใช้คอมพิวเตอร์เบื้องต้น และ โปรแกรมพื้นฐาน
มีความสามารถด้านภาษาไทย มีบุตร 1 คน คือ เด็กชายน้ำใจ (นามสมมติ) ฐานะทางครอบครัว
ระดับ ปานกลาง ประกอบอาชีพ ค้าขาย